

SLOVENIJA IN ITALIJA DANES

Po parlamentarnih volitvah v Italiji in zmagi Berlusconijevega desnega bloka (skupno s Finijem, Casinijem, Buttiglionejem in Bossijem) se danes odpirajo nova vprašanja na raznih področjih. Tu nas še zlasti zanima tako v zunanji kot v notranji politiki stališče bodoče rimske vlade v odnosu na eni strani do slovenske manjšine v Italiji, na drugi pa v odnosih s Slovenijo, zlasti še vprašanje njenega vstopa v Evropo.

Za slovensko manjšino se bo gotovo pisalo novo poglavje. Vsi dobro poznamo negativna stališča Pola svoboščin, ki bo sedaj sestavil vlado, do naše zaščite. V parlamentu so namreč vse politične skupine te koalicije odločno zavrnile vsakršno zaščitno zakonodajo. Tako zlasti AN (Nacionalno zavezništvo) s poslancem Menio ali senatorjem Collinom, kot FI (Naprej Italija) s svojimi parlamentarci. Vsi so bili odločno nasprotni zaščitnemu zakonu, ki pa ga je parlament izglasoval. Hvala Bogu, da je do tega prišlo do časa in da imamo danes zaščitni zakon. V novem parlamentu bi ga prav gotovo ne dobili...! Sicer pa bomo morali prav o vsem tem še veliko razmišljati in razpravljati.

Sicer pa poglejmo danes nekoliko bolj v odnose Ljubljane do Rima. Vsi se še dobro spominjamo na čase v devetdesetih letih dvajsetega stoletja, ko je prav v dobi prve Berlusconijeve vlade prišlo do ostrega stališča Italije proti vstopu Slovenije v Evropo. Tem so zlasti botrovale zastave, a sicer že v glavnem rešene ezulske zadeve, ki jih je Rim spet iz ropotarnice povlekel na dan. Pri tem je ob koncu sicer prišlo do znanega španskega (Solanovega) kompromisa, ki pa ni rešil situacije.

Danes gredo stvari drugače naprej. Tudi v Italiji so glasovi previdnejši. Čeprav je kandidat za ministra ekonomije Tremonti namignil, da se bo Italija najprej zanimala za svoje probleme in ne za širitev Evropske unije, pa so drugi glasovi - tudi v novi večini - bolj spravi. V sami novi vladni večini pa že beležimo vrsto stališč o širitvi Evropske unije, pa tudi, bolj konkretno o vstopu Slovenije v Evropo.

Več zanimivih izjav pa je v zadnjem času, in to po svoji izvolitvi za senatorja dal nekdanji deželni predsednik Furlanije-Juljske krajine Roberto Antonione. Ta je neke celotne kandidata za mesto v vladi, govori se o ministru za dežele. Kot človek, ki pobjiže pozna našo stvarnost, daje namreč zagotovila, da se v ozirju vstopa Slovenije v EU in slovenske zaščite v bistvu nič ne bo spremenilo. Izjavil je celo, da bo verjetno tudi potrdilo prvo srečanje Berlusconi-Drnovšek.

Pa Slovenija? V prejšnjih dneh je bil na obisku v Ljubljani španski premier Aznar, ki je slovenski vladi dal zagotovila za vstop Slovenije v Evropsko unijo. Ne pozabimo, da je predsednik španske vlade predstavnik Evropske ljudske stranke in tudi Berlusconijev politični prijatelj. Slovenija vsekakor nadaljuje s svojimi napori (zlasti na tehnični ravni) za svoj vstop v Evropo. Poleg tega je znano, da bodo sedaj pridružene članice verjetno že sodelovale na prihodnjih evropskih volitvah, ki bodo leta 2004.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

NA UPRAVNIH VOLITVAH 27. MAJA

OLJKA NEKOLIKO PRIŠLA DO SAPE

DRAGO LEGIŠA

Za izid je vladalo veliko zanimanje tudi v tujini, saj je marsikateri opazovalec italijanskega notranjepolitičnega življenja napovedoval, da bo prodorna zmagala Berlusconijeva desnosredinskega volilnega zavezništva odločno vplivala tudi na izid občinskih volitev, to pomeni, da so za omenjene opazovalce bili favoriti županski kandidati Doma svoboščin. Izkazalo pa se je, da so bile takšne napovedi zgrešene. Tako v Rimu kot Neaplju in Turinu je zmagala pripadla kandidatom levosredinske koalicije, torej Oljke. V Rimu bo županovalec bivši podpredsednik Prodijeve vlade Veltroni, v Neaplju bivša ministrica Rosa Russo Jervolino, v Turinu pa Sergio Chiamparino. Levosredinska koalicija je zma-

V središču pozornosti italijanske javnosti so izidi ožjih volitev (t.i. balotaž) v treh velikih mestih (Rim, Neapelj in Turin), kjer so 13. maja bile, poleg državnoborskih, tudi občinske volitve. V omenjenih mestih namreč noben županski kandidat ni prejel absolutne večine glasov. Na ožjih volitvah v nedeljo, 27. maja, sta v vsakem omenjenih mest tekmovala županska kandidata Doma svoboščin in Oljke.

gala tudi v Bellunu in Riminiju. Ta koalicija se je uveljavila tudi v obeh pokrajinah, kjer so bile v nedeljo ožje volitve, in sicer v pokrajini Mantova ter Lucca. Dom svoboščin je zmagal le v občini Rovigo in Benevento.

Levosredinska koalicija, ki je na državnoborskih volitvah 13. maja doživela poraz in izgubila oblast v državi, je prejšnjo nedeljo nekoliko spet prišla do sape. K povoljnemu volilnemu izidu je bistveno pripomogla strnjena levosredinskih politič-

nih sil, saj so županske kandidata Oljke tokrat podprli tako volivci Bertinottijeve SKP kot volivci Di Pietra. Oboji so namreč 13. maja nastopili s svojimi listama in seveda odžrli dragocene glasove levosredinski koaliciji Oljke, kar je po mnenju nekaterih izvedencev odločno vplivalo na končni izid političnih volitev.

Ne glede na izid nedeljskih upravnih volitev je jasno, da je Berlusconijeva volilna zmagala povsem legitimna. To pomeni, da mu je večina italijanskega

volilnega zbora poverila mandat, da za dobo petih let vlada Italiji. Res pa je tudi, da je izid upravnih volitev v nedeljo, 27. maja, vplil levosredinski opoziciji novega poguma za dosledno in vestno opravljanje svojih nalog in dolžnosti. Slednje pa so v demokraciji prav tako pomembne kot tiste, ki pripadajo vladajoči večini.

Bodo volilne preizkušnje, ki smo jih omenili, imele kakšen vpliv tudi na skorajšnje upravne volitve pri nas? Kot pišemo na drugem mestu, bomo 10. junija obnovili občinske svete v Trstu, Miljah, Trziču in še nekaterih drugih občinah na Goriškem in Videmskem, izvolili pa bomo tudi nove pokrajinske svete v Trstu, Gorici in Vidmu. Morebitne ožje volitve (balotaža) pa bodo v nedeljo, 24. junija.

NOVI SEDEŽ DRUŠTVA TRZIČ

DOM SLOVENSKE KULTURE

VERA TUTA BAN

Za Društvo Trzič je bil v nedeljo posebno slovesen dan. Odprli so svoj novi sedež v ulici Valentinis 84, v prostoru, ki ga je dala na razpolago občinska uprava in je v samem središču mesta, v stavbi, kjer imajo sedež tudi druga društva. Otvoritve se je udeležilo veliko uglednih gostov, senator Budin, pokrajinski odbornik Minin, župan Persi, občinski odbornik za kulturo Del Bello, predsednik občinskega sveta in kandidat za župana leve sredine Pizzolitto, predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Pavšič, podpredsednik Sveta slovenskih organizacij Paulin in drugi. Vsi so poudarili pomen slovenske prisotnosti v tem mestu ter vlogo manjšine za rast demokratičnih in kulturnih odnosov med občani. Senator Miloš Budin je poudaril tudi novo vlogo, ki jo imajo naši kraji in Slovenija po padcu železne zavese, ter je naštel celo vrsto državnih obiskov, ki se vrstijo ravno v tem času.

Predsednica društva Bernardka Radetič je pozdravila

FOTO BUMBACA

prisotne in se predvsem zahvalila občinski in pokrajinski upravi za naklonjenost. Podelila je tudi tri častna članstva, županu Persiju, senatorju Budinu in predsedniku pokrajine Brandolinu. Izrazila je upanje, da bo postal sedež živo središče za srečevanje in razvijanje dejavnosti društva, ki je v zadnjih dveh letih pokazalo veliko vitalnost. Naj omenim le zadnjo od uspešnih prireditev, ki

jih društvo prireja v Občinskem gledališču; 17. maja je potekalo prvo srečanje zamajskih osnovnih šol in so nastopile šole iz Romjana, Špetra Slovenov in iz Trebča z izredno lepim programom; trenutno poteka na sedežu tečaj šaha, medtem ko so cvetlične aranžmaje za nedeljsko okrasitev sedeža pripravile članice društva, ki obiskujejo tečaj ikebane.

Za glasbeni okvir in voščilo je na nedeljski slovesnosti poskrbela vokalna skupina Akord iz Podgore; pod vodstvom Mirka Špacapana so zapeli nekaj narodnih in umetnih pesmi. Ob zaključku je bila še prijetna družabnost na prostorni terasi, ki jo društvo uporablja skupaj z drugimi organizacijami, ki imajo tudi sedež v isti stavbi.

Sodobna tržaška književnost - kar najlažje ugotovimo ob njenih dveh vodilnih predstavnikih, Borisu Pahorju in Alojzu Rebuli - vsebuje tako nasproti matični slovenski kot nasproti sosednji italijanski književnosti nekatere dokaj izrazite tipološke lastnosti, vezane na prostor in zgodovino njenega nastajanja. Gre predvsem za pripetost te književnosti na trdno hierarhično vrednot, ki ima štiri temeljna jedra: jezikovni, narodni, eksistencialni in ontološki etos. Vendar ta etika ni statična, ampak na vseh svojih ravnanjih - razen ob jeziku in narodu - odprta moderni relativizaciji in destabilizaciji ter v spopadanju z njima.

MARIJA PIRJEVEC, TRŽAŠKI ZAPISI, MLADIKA (TRST 1997)

- 02 Janez Povše
SRHLJIVA ZLORABA OTROK
- 02 Breda Susič
NA POTEZI AMERIŠKA DIPLOMACIJA
- 03 Erika Jazbar / intervju
DAVID GRINOVERO
- 04 Jurij Paljk
"ČERKEV NAJ POSTANE REVNA!"
- 05 Julijan Čaudek
DRUGAČEN POGLED NA BALKAN

- 07 Marko Vuk
SREČANJE Z MODERNO UMETNOSTJO
- 08 Matjaž Rustja
EDINO NEPRISTRANSKOST VODI DO...
- 10 Iva Koršič
PRED UPRIZORITVIJO GORICA, GLEJ
- 14 Davorin Devetak
EVRO: GLAVNE NOVOSTI IN NAVODILA
- 16 Harjet Dornik
RAZGIBANO OB PLEMENITI DEJAVNOSTI

VSEBINA

SVET OKROG NAS

SVETOVNI SLOVENSKE KONGRES / "IZZA KONGRESA"

V LJUBLJANI O NAS, ZAŠČITI IN POLITIKI

JURIJ PALJK

V nizu srečanj, ki jih pod naslovom *Izza kongresa* prirejajo v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa v Ljubljani, so v ponedeljek, 28. maja, imeli večer, ki je bil v celoti posvečen življenju in delu slovenske narodne manjšine v Italiji.

"Slovinci v Italiji v novih političnih okvirih" je bil zgovoren naslov debatnega večera, ki ga je v Ljubljani odlično vodil dober poznavalec naših razmer prof. Tomaž Pavšič, ki je bil do nedavnega konzul Republike Slovenije v Trstu. Za mizo so ob njem v lepih prostorih Svetovnega slovenskega kongresa sedeli dr. Andrej Berdon, deželni tajnik stranke Slovenske skupnosti, predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Rudi Pavšič in predsednik Sveta slovenskih organizacij Sergij Pahor. Na večer, ki je bil posvečen našim razmeram, je bil vabljen tudi slovenski senator v Rimu Miloš Budin, ki pa se večera ni mogel udeležiti, ker je bil službeno zadržan v Rimu.

Prof. Tomaž Pavšič, ki je podpredsednik Svetovnega slovenskega kongresa za zamejstvo, je prisotne predstavil številnim prisotnim, med katerimi je bilo več poslancev v slovenskem Državnem zboru, in uvedel večer z nekaterimi podatki o stanju slovenske manjšine v Italiji danes. V uvodnih besedah je spregovoril tudi o sramotnih desetletjih, v katerih je Italija storila vse, da slovenski manjšini v Italiji ne bi dala zakonske zaščite, o pravkar sprejetem zaščitnem zakonu, ki je ohlapen in se bo torej potrebno še veliko truditi, da bi na območju, kjer živimo pripadniki slovenske manjšine, sploh prišlo do njegovega uresničevanja. Opozoril pa je tudi na dejstvo, da je v Italiji sedaj prišla na oblast desnica pod Berlusconijevim vodstvom, tista desnica, ki je bila odločno proti sprejetju zaščitnega zakona za slovensko manjšino v Italiji in je pred časom tudi pogojevala Slovenijo.

Po uvodnih besedah so spregovorili predstavniki slovenske manjšine v Italiji, ki so vsak s svojega zornega kota orisali trenutni položaj Slovencev v Furlaniji-Juljski krajini.

Dr. Andrej Berdon je dejal, da je predstavnik edine slovenske politične stranke v Italiji, Slovenske skupnosti, ki si je veliko prizadevala za zaščitni zakon, za katerega je mnenja, da smo ga Slovenci v Italiji dobili odločno prepozno, ker je danes tudi naša številčna prisotnost na območju, kjer živimo, zelo šibka. Dejal je, da je Slovenska skupnost prepričana, da je dober tak zaščitni zakon, ki pomaga narodni manjšini tam, kjer je le-ta najbolj šibka. Vprašanje pa je, če se bo to zgodilo z zaščitnim zakonom. Po njegovem mnenju bi moral zaščitni zakon omogočiti tudi proces t.i. "deasimilacije", omogočiti torej ljudem, ki so slovenskega izvora, a danes več ne govorijo slovensko, da bi se ponovno vrnili k svojim koreninam.

Predsednik SSO Sergij Pahor je predstavil najprej krovno organizacijo, ki jo predstavlja, povedal, da SSO ni politična organizacija, a tudi apolitična ne, ker sta obe krovni organizaciji v zadnjih dveh letih veliko naredili, da je prišlo do zaščitnega zakona, ki je po njegovem preohlapen, za italijansko državo neobvezujoč in bo morala slovenska manjšina v sebi najti moč, da bo zahtevala njegovo izvajanje na območju, kjer živimo Slovenci. Opozoril je na razhajanja v manjšini sami glede na odnos do slovenske identitete in tudi na dejstvo, da smo pripadniki manjšine utrujeni iskati vedno nove pravice, da smo utrujeni vedno znova zahtevati tisto, kar nam pripada. Pahor pa je tudi poudaril izjemno važnost zaščitnega zakona za vse beneške Slovence, ki so kot Slovenci prvič priznani po več kot 130 letih.

Rudi Pavšič je predstavil SKGZ in se najprej zaustavil pri dejstvu, da sta krovni organizaciji Slovencev v Italiji začeli plodno sodelovati, kar bi moralo biti vodilo tudi v prihodnje. Zaščitni zakon je tu, vprašanje pa je, kako ga bomo uresničevali, je povedal Pavšič, ki je gostiteljem tudi predstavil vprašanje t.i. paritetne komisije, ki bo odločilnega pomena za udejanjanje zaščitnega zakona. Rudi Pavšič je spregovoril tudi o nezavidljivem položaju, v katerem smo Slovenci v Gorici, kjer denišarska občinska uprava noče

niti slišati o prisotnosti manjšine v mestu. Spregovoril pa je tudi o težavnem finančnem stanju v manjšini, ker Italija letos ni izplačala manjšini niti lire dolžnega denarja za njene kulturne in druge dejavnosti. Pavšič je tudi povedal, da bi bilo sedaj najpomembnejše ustvariti plodni duh dvojezičnosti na območjih, kjer Slovenci v Italiji živimo, kar seveda pomeni, da bomo sami morali zahtevati zase svoje pravice, nastopati enotno in imeti skupno strategijo dela in uveljavljanja naših pravic. Prav neko trdno in jasno vizijo in strategijo do naše manjšine pa R. Pavšič pogrša pri matični državi.

Vsi udeleženci večera v Ljubljani so seveda izrekli zahvalo Sloveniji za pomoč pri sprejemanju zaščitnega zakona in seveda za nenehno moralno in denarno pomoč, ki jo matica daje naši manjšini, a so opozorili tudi na pomanjkljivosti, saj bi moralo priti do partnerskega odnosa med matico in zamejstvom in ne več pokroviteljskega odnosa, v katerem je manjšina seveda še večja manjšina (Pavšič); opozorili pa so tudi na vdor kapitala in velikega ekonomskega vpliva v slovensko in hrvaško Istro, na dejstvo, da v Trstu študira več kot sedemsto Primorcev na univerzi in še več Hrvatov iz Istre (Pahor); na stalnice v italijanski zunanji politiki do vzhodnega in slovenskega ter slovenskega sveta (Berdon), in bili vsi skupaj tudi mnenja, da mora Slovenija tudi v prihodnje opozarjati Italijo na spoštovanje Londonskega sporazuma, Osimskih sporazumov in seveda tudi zaščitnega zakona ter drugih mednarodnih obveznosti, ki jih Italija ima do naše manjšine.

Po posegih predstavnikov manjšine je sledil ploden pogovor, v katerem so številni prisotni naše predstavnike spraševali tudi podrobnosti o zaščitnem zakonu in pa seveda vrsto stvari o novi politični situaciji v Italiji, ki je po mnenju prisotnih še zelo nejasna, potrebna pa bo seveda velika budnost, da ne bi prišlo do ponovnega izsiljevanja Slovenije pri približevanju Evropski uniji po eni strani in seveda na drugi strani do resničnega uresničevanja zaščitnega zakona.

BLIŽNJI VZHOD ČAKA

NA POTEZI AMERIŠKA DIPLOMACIJA

BREDA SUSIČ

Po nekajmesečnem premoru in relativni neaktivnosti ameriške diplomacije na bližnje-vzhodni fronti, se je pretekli teden Bushova administracija direktno vpletla v spor med Izraelci in Palestinci. Ameriški predsednik je imenoval posebne odposlanca, ki ima nalogo, da pomaga poiskati izhod iz krize. Ta postaja vsak teden hujša in bolj krvava: palestinske skrajne organizacije so minuli teden začele uresničevati napoved o samomorilskih terorističnih akcijah. Zdi se, da so številni mladi Palestinci pripravljene izvesti take napade, ki zaradi svoje krutosti, neprevdljivosti in neustavljivosti povzročajo paniko in stalno, utrujajočo psihološko napetost med izraelskim prebivalstvom.

William Burns je konec minulega tedna že pripotoval na pogovore v Ramalo, kjer se je srečal z Arafatom, in v Jeruzalem, kjer se je pogovarjal s Sharonom (na sliki). Obsodil je uporabo nasilja in teroristične akcije. Arafata je pozval, naj ustavi nasilje, Sharon pa spodbudil k nadaljevanju zmerne politike (morda je z "zmerno politiko"

misli) na prekinitev ognja, ki jo je minuli teden unilateralno proglasil Sharon - Palestinci pa so to potezo ocenili za prevaro). Pri obeh straneh je preverjal možnost, da bi sprejel načrt senatorja Mitchella za pomiritev na Bližnjem vzhodu.

Obe strani sta sicer pozdravili nova ameriška prizadevanja pri posredovanju, kljub pozitivni oceni Burnsovega obiska pa se stvari niso premaknile z mrtve točke. Problem ostaja zamrzitev gradnje novih - ali širjenje že nastalih - izraelskih kolonij na arabski zemlji. Načrt komisije bivšega senatorja Mitchella to zamrzitev izrecno predvideva. Za Palestince je to predpogoj za katerikoli dialog, Sharon pa se novim gradnjam nikakor neče odpovedati in vztraja pri tem, da se ne bo pogajal, dokler Palestinci ne bodo popolnoma prekinili pouličnega nasilja. Sam Burns je priznal, da bo zelo težko najti pot do uresničitve Mitchellovega načrta - ki sta ga sicer pred dve tedna obe strani načelno sprejeli, obe pa tudi odločno kritizirali, ker ne izpostavlja jasno korakov, ki bi jih morali obe strani sprejeti.

Zanimiva je tudi kritika, ki jo je na račun načrta izrekel bivši izraelski premier Ehud Barak za newyorški *Times* (članek je minulo sredo ponatisnila *La Repubblica*). Po njegovem mnenju je načrt - tudi v primeru, da bi ga začeli izvajati - obsojen na propad, saj ne predvideva daljnoročnih rešitev za Izrael. Te naj bi bile zagotovitev varnih meja za državo, ograditev pred priseljevanjem Palestinskih beguncev ter ohranitev večine (80 odstotkov) izraelskih prebivalcev na nekaterih koloniziranih območjih v Judeji in Samariji (na petnajstih odstotkih teritorija) ter vzpostavitev širokega varnostnega območja v dolini reke Jordan. Take ukrepe bi morala izraelska vlada začeti sprejemati unilateralno, obenem pa biti pripravljena na nov začetek pogajanj s Palestinci.

Predvsem pa so za uspeh katerihkoli prizadevanj za mir potrebni pogumni voditelji, ki bi bili pripravljeni sprejeti težke in boleče kompromisne odločitve. Barak ocenjuje, da v tem trenutku takih voditeljev ni ne na eni ne na drugi strani.

S 1. STRANI

SLOVENIJA

Upamo in želimo, da se izjalovijo vsi poskusi desnice tako proti nasprotovanju širitve EU in zlasti vstopa Slovenije v Evropo, na drugi strani pa tudi vsi poskusi zavlačevanja v izvajanju zaščitnega zakona. Zgodovina ne more in ne sme nazaj! Tako menijo tudi vsi veliki moderni filozofi zgodovine in tako pravi končno tudi sama zdrava pamet.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

SRHLJIVA ZLORABA OTROK

Ni besed, s katerimi bi lahko opisali spolno zlorabljanje otrok. V naši civilizirani družbi so na delu ljudje, ki za iskanje svojih skrajnih užitek ne izbirajo sredstev in nimajo nikakršnih pomislekov. Lotijo se lahko tudi otroka in ga izrabijo. Pri tem jim očitno ni mar za posledice, ki jih bo v sebi nosila mladoletna žrtev. Zaradi srhljivosti tako sprevrženih dejanj bi na vse najraje pozabili, toda to ne pomaga, spolna zloraba otrok beleži zgolj v Italiji dva primera dnevno. Tudi se nam zdi, da je pedofilija nastala šele v najnovšem času, kar ne drži. Delovala je že prej, verjetno v manjšem obsegu in zakrito zato, ker se s problemom še nismo bili sposobni soočiti.

Razume se, da je nujno storiti vse, da bi otroke zaščitili in jih obvarovali. Nujno je, da zajezimo njihovo zlorabo in v številnih primerih že vnaprej uničena življenja. Toda kako? Izvedenci ugotavljajo, da je dandanes pedofilija že postala vir zaslužka podobno kot droga, prostitucija, prepeljavanje pribežnikov. Sicer naj bi šlo za tiste vrste perversnosti, kjer uživalci dobesedno uživajo zaradi moči nad žrtvijo. Poleg tega lahko postane povzročanje zla pravo ugodje že samo po sebi. Nekateri sodniki zato predlagajo dosti višje kazni, recimo tiste, ki veljajo za terorizem. Toda najhujše je nekaj, kar zaradi srhljivosti omenjamo šele na koncu. Spolna zloraba otrok se namreč v dveh tretjinah primerov dogaja v

krogu družine in bližnjih sorodnikov oziroma znancev. Poleg razširjenega družinskega kroga je drugo središnje območje šola, okrog katere pač krožijo otroci. Storiteli iščejo svoj plen v prvi vrsti znotraj obeh navedenih območij in le v vsakem desetem primeru gre za tako zvanega neznanca, ki izrabí priložnost. Ob teh podatkih se zdrznemo in roke nam nemočno omahnejo: otroci torej niso več varni tam, kjer bi morala biti njihova varnost po vseh pravilih in željah ljudi dobre volje največja in najbolj zagotovljena? Verjetno je prav v tem dejstvu vrhunec naše preizkušnje. Kako se bomo borili za varnost svojih otrok, če nevarnost preti od bližnjih oziroma od tistih, ki jim otroci najbolj zaupajo? Preizkušnja je na vsak način strašna in zanjo je zagotovo potrebno ogromno duhovne moči. Edina tolažba je v dejstvu, da se vsakršna grozljivost razkrije šele tedaj, kadar še obstaja možnost, da jo bo človek sposoben premagati.

V tem trenutku pa se velja obrniti na vse prestopnike zoper otroke in seveda vse tiste, ki bi to utegnili postati, naj vendar pogledajo vase in ne enkrat, ampak stokrat pomislijo, kaj delajo. Če jih že ne skrbi za otroke, naj jih zaskrbi vsaj zanje same in njihovo usodo. Spozaba nad najmlajšimi je pač brezno, iz katerega človek zgolj s svojimi močmi še nikoli ni našel izhoda.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR.

INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

INTERVJU / DAVID GRINOVERO

ZA SLOVENSKEGA VOLIVCA JE IZBIRA LAHKA IN JASNA

ERIKA JAZBAR

Slovenski volivci bodo tokrat imeli kar lahko nalogo, saj se je Brandolinova uprava izkazala tudi v pozitivnem pristopu do naše narodnostne skupnosti...

Prepričan sem, da je levosredinska pokrajinska uprava, ki je zadnja štiri leta vodila goriško pokrajino, imela do Slovencev povsem iskren in odprt odnos, ki se je uresničeval tako v odnosu do naše narodnostne skupnosti kot tudi do slovenskih ljudi, ki živijo na obmejnem območju v Sloveniji. Mislim, da se je odnos med Slovenci in pokrajinsko upravo normaliziral, kar pomeni, da dobri in tesni odnosi niso bili nekaj izrednega, temveč so predstavljali normalno konstanto. To konkretno pomeni, da si lahko v pokrajinski palači in uradih zelo pogosto srečal raznorazne slovenske predstavnike, od upraviteljev v slovenskih občinah do prosvetno-kulturnih in družbenih delavcev. Skratka z Brandolinovo upravo je prišlo do novega ozračja v odnosih med javno upravo na pokrajinski ravni ter slovensko stvarnostjo, in to na številnih ravneh.

Kaj je bilo konkretno storjenega za slovensko manjšino, ki živi na Goriškem?

Glavne programske obveze, ki jih je levosredinska koalicija podpisala leta 1997, so bile izpolnjene. V glavnem je šlo za tri pomembnejše konkretne točke, ki jih velja povzeti: selitev slovenske sekcije ITI-ja v slovenski šolski center v Puccinijevi ulici v Gorici, namestitve pokrajinske posvetovalne konzulte za slovensko manjšino in obnovitev dodeljevanja prispevkov slovenskim kulturnim in športnim ustanovam, ki jih je Marcolinijeva uprava kratkoma zamrznila, češ da za slovensko manjšino prispevke daje deželne uprave.

Poleg omenjenih specifičnih obvez se je uprava s predsednikom na čelu zelo vneto zavzemala za čimprejšnje izvajanje zakona 482/99, ki štiti 12 zgodovinskih jezikovnih manjšin v Italiji, in za odobritev globalnega zaščitnega zakona za slovensko narodnostno skupnost. S tem v zvezi naj spomnim, da je bil predsednik Bran-

V nedeljo, 10. junija, bodo goriški volilni upravičenci poklicani na volišča za obnovo petih občinskih svetov, in sicer Tržiča, Ronk, Vileša, Romansa in Šempetra pri Soči, na pomembni preizkušnji pa se bo obnovil tudi goriški pokrajinski svet. Levosredinskim volivcem se za potrditev na predsedniškem mestu predstavlja inž. Giorgio Brandolin, ki ga podpirata dve listi, in sicer skupna lista Oljke in Stranka komunistične prenoje. Na listi Oljke se za pokrajinski svet poteguje kot edini slovenski kandidat dose-danji načelnik svetovalske skupine Oljka David Grinovero, kandidat v zagrajskem okrožju, kar pomeni, da bodo zanj lahko volili občani Zagraja, Doberdoba in Sovodnj.

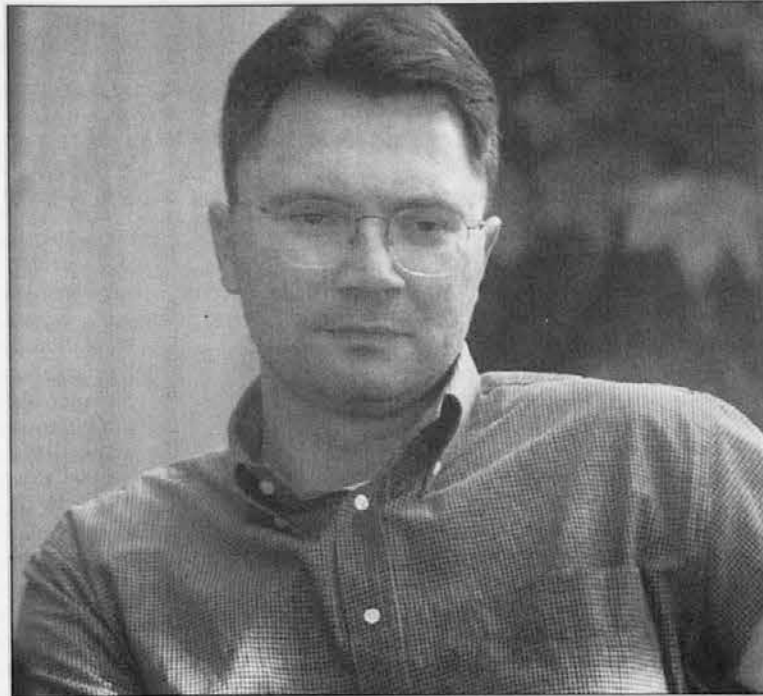

FOTO BUMBACA

dolin član ožje komisije, ki je oblikovala pravilnik za izvajanje zakona 482/99. Zelo neposredno se je angažiral za določitev teritorija, na katerem bodo veljale zaščitne norme zakona 482/99, saj je za to pristojen pokrajinski svet. Pozival je občine, naj se o tem čim prej izrečejo, saj predstavlja prošnja prvo podlago za začetek izvajanja zakona.

Doslej so se občine goriške pokrajine izrekle, tako da je pokrajinski svet lahko posegel z določitvijo območja zaščite. Edini črni madež predstavlja ravno najpomembnejša občina, t.j. občina Gorica, v kateri vlada zelo zgovoren molk.

Druga tematika, ki je Brandolinu pri srcu, je nedvomno čezmejno sodelovanje. Tudi na tem področju se je posebno izkazal...

Predsednik Brandolin si je v tem štiriletju z veliko zagnanostjo prizadeval za čim hitrejšo uresničevanje načrtov Čezmejne zaveze, katere je bil tudi dve leti koordinator, in za uveljavitev le-te kot priznanega subjekta v čezmejnem sodelovanju. Lahko povemo, da je prav poslanec Union Valdotaie Lucien Caveri, takratni podtajnik v levosredinski D'Alemovi vladi, s posredovanjem Stranke Slovenske skupnosti odločno prispeval, da je Čezmejno zavezo uradno priznala italijanska država. Iskrenost tega odnosa dokazuje tudi stalna prisotnost pokrajinske uprave v osebi predsednika ali njegovega namestnika na številnih manifestacijah in slovesnostih na slovenski strani meje.

Kaj pa na drugih področjih?

Levosredinska pokrajinska uprava je bila v teh štirih letih kos velikim in zahtevnim izzivom, ki jih je obrodila sprememba zakonskih predpisov na raznih področjih upravno - političnega delovanja. Tukaj naj spomnim na reorganizacijo pokrajinskega prevoznega podjetja v delniško družbo, sanacijo le-tega in posledično zagotovitev temu podjetju kot zmagovalcu javnega razpisa na evropski ravni prevozne storitve za prihodnjih

deset let na celotnem pokrajinskem teritoriju, vključno z goriškimi občinskimi prevozi.

Obenem so pokrajine v Italiji postale odgovorne za poslopja višjih srednih šol, kar predstavlja za pokrajino nedvomno veliko finančno breme, kajti večina teh poslopij ne odgovarja predvidenim varnostnim predpisom in ureditev le-teh povzroča nemalo problemov.

Med drugim bi omenil drug pomembni poseg, in sicer preureditev ustanove za oskrbo prizadetih iz konzorcija v CISI z neposredno udeležbo krajevnih uprav.

Katera, misliš, je največja zasluga uprave, ki jo je v tem štiriletju vodil Giorgio Brandolin?

O delu pokrajinske uprave smo že prej spregovorili, zato povedanega ne bom ponovil.

Ob tem bi še podčrtal, da je pomembno predvsem dejstvo, da je pokrajina postala resen in zanesljiv sogovornik in opora za vse manjše uprave, s katerimi je imela na desetine srečanj in zelo tesno sodelovanje. V celoti je izpolnila vlogo koordinatorja občin pisane goriške pokrajine, ki ji ga pripisujejo zakoni o krajevnih upravah.

Kako je pa potekalo delo v pokrajinskem svetu in komisijah? Kakšni so bili odnosi med svetovalci večine in kako se je v teh štirih letih obnašala opozicija?

Delovanje pokrajinskega sveta se je pokazalo že od prve seje zelo težavno, kajti dva svetovalca, izvoljena na skupni listi Oljke in pripadnika Zelenih, sta odpovedala svojo podporo in igrala ves mandat zelo dvolično vlogo. Znašli smo se v situaciji, da smo razpolagali s trinajstimi glasovi svetovalcev, kar je bilo minimalno potrebno število za zagotovitev sklepnosti sej. Prav zaradi omenjene situacije se je odnos med svetovalci večine utrdil in kompaktno kljuboval pastem in obstrukciji, s katero je desnoredinska opozicija skušala onemogočiti nemoten potek sej in izvajanja

naših zastavljenih ciljev. Delo opozicije se je v glavnem omejevalo na brezpredmetno politično nasprotovanje brez konstruktivnih predlogov in posegov.

Kako so potekala pogajanja za pripravo na volilno preizkušnjo?

Upoštevajoč številne politične skupine, ki sestavljajo koalicijo Oljke, so pogajanja potekala precej tekoče in hitro. Kaj kmalu je bilo vsem sogovornikom jasno, da bomo tudi tokrat, kot leta 1997, nastopili s skupno listo Oljke v povezavi s SKP, ki se predstavlja avtonomno. Tudi Brandolinova kandidatura za potrditev na mestu predsednika pokrajinske uprave ni bila nikoli resno pod vprašajem, saj je zanj zgovorno pričalo dobro opravljeno delo v tem štiriletju. Predsednik Brandolin je med drugim tudi zelo dobro poznan med ljudmi, saj si je med svojim mandatom prizadeval, da bi bil na pokrajinskem teritoriju vedno prisoten in dejaven v prvi osebi. To je gotovo dodatna kakovost, ki jo predsednik Brandolin prinaša v doto koalicijo.

Kako pa poteka volilna kampanja?

Na eni strani smo seveda zadovoljni, ker je leva sredina na nedavnih volitvah v romski parlament dosegla na Goriškem izjemno dober rezultat, in zato lahko samo upamo, da se bodo tudi tokrat naši zvesti volivci odločili v svoj in naš prid in nam na volitvah izkazali zaupanje. Tudi zato gradimo volilno kampanjo na trdnih temeljih dosedanjega dela, ki ga je opravila Brandolinova goriška pokrajinska uprava. Volivcem na Goriškem ne obljubljam nemožnega, ampak nadaljevanje dosedanjega dela, in se kot Slovenci seveda lahko prepoznamo le v levosredinski koaliciji. To ne ponavljamo v prazno, ampak zato, ker je prav leva sredina, ki je vladala do pred kratkim, izglasovala zaščitni zakon, ker je Brandolinova, se pravi naša uprava edina na Goriškem vedno in povsod gojila prijateljske vezi in sodelovanje z bližnjimi Slovenijo, ker se jasno zavzemamo za čezmejno sodelovanje in takojšnji vstop Slovenije v Evropsko unijo, a se pri tem tudi trudimo, da bi bil ta vstop za naše kraje in naše ljudi čim manj boleč.

Med volilno kampanjo mi lahko govorimo z dejstvi, medtem ko naši politični nasprotniki le-teh nimajo. Naj tu omenim samo naravnost grozljivo dejstvo, kako je desničarska občinska uprava Gorice ob nedavnem praznovanju tisočletnice prve dokumentirane omembe naredila vse, da bi zamolčala slovensko in furlansko prisotnost v mestu, da bi zamolčala slovenske korenine mesta in nas izrinila na rob, v vasi, kjer sicer res živimo, a sami vemo, da smo od vedno tudi meščani Gorice.

Kako naj naš človek odda svoj glas ljudem, ki niso za vstop Slovenije v Evropsko unijo, ki naredijo vse, da ne bi prišlo do trajnejšega in globljega sodelovanja z Novo Gorico in Goriško na slovenski strani meje. Dam samo primer: na praznovanje tisočletnice Gorice je desničarska uprava povabila cele avtobuse prijateljev iz Lien-

za, avstrijskega mesta, a v Solkan, ki prav tako praznuje tisočletnico, niti enega samega vabila ni poslala.

Katere so glavne politične točke programa 2001-2006?

V bistvu gre za nadaljevanje dobro opravljenega dela, ki se uresničuje na več nivojih. Najprej bi omenil vedno večje prizadevanje za enotnost Goriške, o kateri se sicer v zadnjem času nekoliko manj piše in govori, ostaja pa nedvomno aktualna; nadalje delamo za čim prejšnjo odpravljanje meje in evropsko integracijo Slovenije, neposredno za naše občane pa si prizadevamo za izboljšanje kakovosti življenja z učinkovitejšimi javnimi storitvami, s posebno pozornostjo na varnost, zdravo okolje in na vsa področja, ki so v neposredni pristojnosti pokrajinskih uprav. K temu gre dodati še izboljšanje prometnih povezav, vrednotenje turistične ponudbe, spodbujanje kulturne dejavnosti in jasno delo v prid mladini v iskanju najprimernejših oblik poklicnega izobraževanja v smeri razvoja naših krajev in ljudi. V Brandolinovem programu je jasno omenjena tudi slovenska narodna skupnost, vendar ne le v svojstvu kulturne posebnosti, temveč kot pomemben subjekt, ki se ga je vredno posluževati pri čezmejnih odnosih, saj je ravno v tem naravna vloga naše narodnostne skupnosti, ko govorimo o mostu med narodi ipd. Danes je zgodovinski trenutek, ko je treba vse to izkoristiti, saj je sodelovanje neizbežno, naša skupnost pa lahko celotni proces pospeši oziroma nudi pomembne nasvete in pomoč.

Kateri so pomembni izzivi, ki čakajo naše območje v prihodnjem petletju, in kako se pripravljate nanje na pokrajinski ravni?

Glavni in verjetno edini močan izziv in obenem tudi zelo pomembna priložnost, pred katero se bo naše območje znašlo v bližnji prihodnosti, je vstop Slovenije v EZ. O tem danes govorijo domala že vsi, tudi tisti, ki so bili do včerajšnjega dne precej skeptični in zaprti do takih vprašanj. Dejstvo pa je, da se o epohalnem izzivu na eni strani v glavnem le govori, na drugi pa si prizadevamo, da bi poiskali vse možne poti za čim mehkejšo integracijske procese. Izkušnja vstopa Avstrije v EZ in porazno stanje na Trbiškem nas učita, da se je potrebno na take datume primerno pripravljati, sicer bo ta sprememba povzročila tudi na Goriškem hud šok, ki bo gospodarske, družbene in psihološke narave.

To spremembo moramo obenem tudi jemati kot veliko priložnost, ki nam jo ponuja zgodovinski trenutek. Če bo pristop temu primerno pripravljen in bomo v njem videli perspektivo, bo celotno goriško območje zadržalo novo in širšo razsežnost in nove možnosti vsestranskega razvoja. To seveda lahko naredimo, samo če je naš pristop do čezmejne sodelovanja iskren, odprt in brez fige v žepu, kakor se pogosto dogaja z nekaterimi krajevnimi italijanskimi politikami.

Prepričan sem, da je pokrajinska uprava že dokazala, da ima pravilen pristop do te tematike, kar nam seveda jamči, da bo tudi v prihodnje znala pozitivno vplivati na proces integracije.

Kaj svetuješ slovenskim volivcem za 10. junij?

Izhajajoč iz vsega povedanega, mislim, da je za slovenskega volivca, tistega, ki mu je narodnostna pripadnost in navsedanje slovenska dobrobit pri srcu, izbira zelo enostavna. V nedeljo, 10. junija, prekrizajte simbol Oljke in boste zagotovili goriški pokrajinski resne perspektive razvoja, saj je v danih razmerah Brandolinovo opravljeno delo jasno pokazalo, da zna levosredinska politična opcija vrednotiti potencial, ki ga naš teritorij ima.

JULIJA BO KONGRES MEDNARODNEGA ZDRUŽENJA ZA ZAŠČITO OGROŽENIH JEZIKOV IN KULTUR V CELOVCU

V imenu izvršnega odbora Mednarodnega združenja za zaščito ogroženih jezikov in kultur (AIDLCM) javljam, da bo naše Zdrženje imelo svoj XX. kongres v Celovcu od 20. do 22. julija. Delo kongresa bo potekalo v Mladinskem domu, Mikschallee 4, in sicer bosta dva dneva: prvi in tretji, posvečena poteku kongresa, 21. julija pa bo zasedanje odprtega značaja, tako da bo ob 12. uri tiskovna konferenca, ob 16. pa predavanje o Normalizaciji vprašanja regionalnih (manjšinskih, ogroženih) jezikov. Vstop je prost, ker sta zaželeni pričujočnost in sodelovanje vsakogar, komur je pri srcu preživetje jezikov, v prvi vrsti ogroženega jezika kraja, kjer Zdrženje zaseda.

BORIS PAHOR

3

ČETREK,
31. MAJA
2001

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU CŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL | BINKOŠTI

"Vsa zemlja je govorila en sam jezik in isto govorico...
Dajmo ... zmešajmo njihov jezik." (1 Mz 11, 1. 7)

"Vsi jih slišimo, kako v naših jezikih oznanjajo velika
Božja dela." (Apd 2, 11)

"O Gospod, kako številna so tvoja dela, zemlja je polna
bitij, ki si jih ustvaril." (Ps 104, 24)

"Tisti, ki živijo po mesu, ne morejo biti všeč Bogu." (Rim
8, 8)

"Prejmite Svetega Duha! Katerim grehe odpustite, so jim
odpuščeni; katerim jih zadržite, so jim zadržani" (Jn 20,
22. 23)

Tisti, ki so šli skozi razne totalitarizme, ne marajo niti slišati be-
sede enotnost; ker spominja na preganjanje, nasilje, poniževanje
človeka. In ker se pač polasti ljudi duhovno, duševno in fizično: "Ti
so enodušni in izročajo svojo moč in svojo oblast zveri... Kajti Bog
jim je vsadil v srce, da uresničijo njegovo misel, se združijo v eni
misli" (Raz 17, 13.17.). Ker Bog to dopušča, kaže, da je brez moči
pred nasiljem ali da ga celo podpira. Vendar z ozirom na druga
podobna zadržanja razberemo, da je vsakršno človeško mišljenje
in delovanje v Božji roki, a tudi za to bo treba dajati odgovor. Je
obenem rahla Božja ironija, ki se posmehuje človeški ošabnosti:
"Zakaj hrumijo narodi in ljudstva razmišljajo prazne reči... Ta, ki
prestoluje v nebesih, se smeje, Gospod se jim posmehuje" (Ps 2,
1.4.) Po toliko grenkih preizkušnjah z enotnostjo rabimo raje besede
edinost in raznolikost. Solunska brata, apostola Slovanov, sta
dobesedno borila proti poenotenju in izenačevanju jezika, kul-
ture, človeka. Metod je po bratovi smrti nadaljeval delo zedinje-
vanja v Cerkev. Zaradi tega je izkusil sramotenje, ječo, izgnanstvo
v Reichenu. Vatikanski vesoljni cerkveni zbor pa se je zgledoval
tudi po njiju, ko je pogumno uvedel materinščino v bogoslužje.
Janez Pavel II. pa ju je postavil za sozavetnika Evrope skupaj s sv.
Benediktom. Kajti opraviti imamo z neke vrste obsedenostjo. Ker
v nekaterih primerih sovraštva proti tujemu jeziku in kulturi, proti
široki različnosti in barvitosti ter lepoti nastopajo demoni, ki kar
bruhajo iz človeka, ki ga obsedajo, svojo ozko in klavno enotnost.
A vsega tega ne moremo pripisati samo satanu, ker je pri tem delu
soudeljena tudi človekova svobodna volja. Za to torej nosi odgo-
vornost človek. Vsekakor niso potrebni nobeni dokazi za ugotavl-
janje uničevalne moči hudobije, tako človeške, kakor hudičeve.

Toda tolažimo se z močjo, ki izžareva iz Jezusa, ker zmaga
nad demoni. Ti se imenujejo tudi "nečisti duhovi" (Mr 1, 23; Lk 4,
33), "hudobni - zli duhovi" (Lk 7, 21...) ali enostavno "duhovi". Po-
leg uničevalne moči imajo ti zli duhovi tudi izvenredno znanje (Mr
1, 24. 34; 3, 11 nss). Čeprav obsedenost in bolezen sinoptiki nima-
jo za eno in isto, ju vendarle gledajo kot tesno med seboj povezani
in priporočajo Jezusovi zdravilni moči. Obleden Gerasenec sedi
po Jezusovem posegu "oblečen in priseben" (Mr 5, 15). Zlasti Mt
poudarja, da Jezus "zdravi" obsedence (Mt 12, 22; 15, 28; 17, 16,
18). Jezus poveri učencem nalogo in podari oblast odpuščanja gre-
hov (Jn 20, 22-23) ter izganjanja demonov (Mr 3, 15; 6, 7. 13). Apd
poročajo o tej dejavnosti apostolov (Apd 5, 16), Filipa (Apd 8, 7) in
Pavla (Apd 19, 12) (Gl. vse, tudi naprej MthWzNT, 51-53). Celu
vsak vernik ima moč izganjanja hudobnih duhov. Jezus pravi, da
po veri in molitvi (Mt 17, 20; Mr 9, 29). Iz navedenega sledi, da je
Jezus postal človek, da je deloval, trpel, umrl ter vstal zato, da bi
nam podelil Svetega Duha. Sveti Duh je njegova in Očetova moč.
Ta ga je obudila od mrtvih.

Duh ustvarja eshatološko skupnost, a jo obenem prešinja v zgo-
dovini, da je dejavna. Po 2 Kor 3, 3 je skupnost "Kristusovo pismo",
ki ga preskrbi apostol, pisano ne s črnolom, "marveč z Duhom živega
Boga". To je "Sinov Duh" (Gal 4, 6). "Božji Duh živi v njih" (1
Kor 3, 16). Toda "če živimo po Duhu, tudi delajmo po Duhu" (Gal
5, 25). Posest Duha je namreč dar in naloga obenem. Saj nagiba k
delovanju in spreminjanju sveta. Sadove Duha primerjamo temu,
kar Jezus imenuje "Vdor Božjega kraljestva", in sicer: ljubezen,
veselje, mir, potrpežljivost itd. (Gal 5, 22-23). Duh je tisti, ki vodi
Cerkev od začetka (Apd 2, 33). Vodi tudi priče (Apd 1, 8; 8, 29;
10, 19. 44...) On pomaga premagovati meje držav, ljudstev in
jezika. Duh posreduje "rojstvo od zgoraj", vhod v življenje (Jn 3,
3. 5). Poslovilni govori (Jn 14-16) nosijo obljubo, dano apostolom,
"drugega" Tolažnika, odvtnika, zagovornika itd. On je Očetov dar
(Jn 14, 16 nss), je "Sveti Duh" (Jn 14, 26), poslan v Jezusovem
imenu. Čeprav ga Jezus pošilja, ga daruje Oče (Jn 15, 26s.).

Cilj poslanstva Svetega Duha je pričevanje za Jezusa in sodba
za svet (Jn 16, 7b-11). Nič novega ne prinaša, ker le vodi v celostno
resnico. Zato lahko pride šele po Jezusovem odhodu (Jn 7, 39;
16, 7). Toda, kako dejansko prejmemo Duha? Ker je dar, se nam
podeljuje pri krstu ter po vseh zakramentih. Daje nam ga molitev
(Lk 11, 13). Star meniški izrek se glasi: "Dos hajma kaj labe pneu-
ma", t.j. žrtvuj se - prelij kri ter tako prejmi Duha, t.j. izprosi si ga
v trpljenju. Saj nam ga je Jezus zaslužil na križu. Tam je izvir Duha.
Križ je slava. Je teža Božjega veličastva, ki se bo razodelo šele po-
slednji čas v vsej svoji sili (2 Kor 4, 17-5, 1 nss). Sveti Duh na širo-
ko veje v vsej svobodi (2 Kor 3, 17), a obenem zmeša jezik enotnosti
(1 Mz 11, 1-9; Apd 2, 4-11). Ko pred vsako sv. mašo na binkoštni
dan, pa tudi pred prvimi sv. obhajilom, pred sv. birmo, pred duhovni-
mi vajami, pred vsako težjo odločitvijo in odgovornostjo, npr.
pred poroko, pravzaprav vsak dan, pojemo, četudi potihoma sami
pri sebi, k Svetemu Duhu, smo v objemu sv. Trojice (Jn 14, 16 nss).

Prosimo Marijo, naj nas nauči moliti za dar Svetega Duha: "Vsi
ti so enodušno vztrajali v molitvi z ženami in z Jezusovo materjo
Marijo in z njegovimi brati" (Apd 1, 14).

KONČALO SE JE IZREDNO ZBOROVANJE KARDINALOV

"CERKEV NAJ POSTANE REVNA!"

JURIJ PALJK

Minuli teden je bilo v Rimu izredno zborovanje kardinalov z vsega sveta, saj je bil sveti oče Janez Pavel II. že pred časom sklical izredni konzistorij, da bi na njem kardinali premislili glavne smernice vesoljne Cerkve v tretjem tisočletju in se tudi med seboj pogovorili o potrebah krajevne Cerkve. V Rimu se je na zborovanju zbralo 155 kardinalov od 183-ih, kolikor jih je vseh na svetu. Večina tistih, ki se niso udeležili konzistorija, je bila bolnih, ali pa v Večno mesto ni prišla zaradi starosti.

Sveti oče je za prvi dan, za torek, 22. maja, določil za predavatelje tri znane kardinale, ki naj bi konzistoriju dali s svojimi posegi pravi pečat in smernice, in tako se je tudi zgodilo.

Kardinal Jean-Marie Lustiger, ki je spregovoril prvi, je Cerkev vlihanje upanje v prihodnost s tem, da je pred Cerkev postavil novo obdobje in zatrdil: "Morda smo samo pred začetkom novega krščanskega veka!" Sveti oče Janez Pavel II. je po malem že naveličen prevelikega tarnanja, kako da je Cerkev v krizi in je zato hotel s konzistorijem pokazati, kako je Cerkev lahko živa priča Kristusa, če se le drži osnovnega navodila evangelije in pa seveda svoje bogate zgodovine. Tudi zato je Lustiger napovedal prenovu v Cerkev, "saj temelji zanjo obstajajo in so vedno eni in isti: evangeliji in Resnica v njih!"

Murphy O'Connor, kardinal iz Londona, pa se je na glas vprašal, če že ni dozorel čas, da bi sveti oče sklical poseben konzil za vse kristjane, na katerem bi se govorilo "o večji enotnosti in združevanju sestrskih Cerkva". Take vrste posebnih konzilov po mnenju O'Connora ni utopija, saj bi na njem

KARDINAL AMBROŽIČ POZDRAVLJA ZAŠČITO

Med svojim kratkim bivanjem v Rimu ob udeležbi na kardinalskem konzistoriju je torontski nadškof kardinal

Alojzij Ambrožič v telefonskem pogovoru z našim glavnim urednikom povedal nekaj misli o aktualnih vprašanjih. Med drugim je podčrtal pomen zadnjega konzistorija, ki ga je imel zlasti glede

na mladih, za kar je že na oljčno nedeljo letos v Rimu prejel v varstvo križ, ki bo znamenje tega zelo pomembnega svetovnega dneva

na mladih, za kar je že na oljčno nedeljo letos v Rimu prejel v varstvo križ, ki bo znamenje tega zelo pomembnega svetovnega dneva

Slovenski kardinal je nato izrazil svoje zadovoljstvo nad sprejetim zaščitnim zakonom za Slovence v Italiji, ki je gotovo Magna charta naših pravic. Kardinal Ambrožič bo, kot znano, prihodnje leto v Torontu glavni organizator naslednjega svetovnega dneva mladit, za kar je že na oljčno nedeljo letos v Rimu prejel v varstvo križ, ki bo znamenje tega zelo pomembnega svetovnega dneva

enakopravno sodelovali najvidnejši predstavniki vseh krščanskih Cerkva.

Veliko zanimanje pa je vladalo tudi za tretji uvodni poseg izrednega kardinalskega zborovanja, ki ga je imel kardinal Roger Etchegaray. Fran-

coski kardinal se je naslonil na izkušnjo in izročilo praznovanja svetega leta, velikega jubileja 2000, ki je imel v sebi tudi močan socialni naboj in je zato več kot upravičeno dejal: "Moramo preiti od Cerkve za revne k taki Cerkev, ki je v celoti revna in prav v tem dobimo najbolj izovalno in najbolj nujno bistvo za novo evangelizacijo v tretjem tisočletju. Samo revna Cerkev lahko postane misijonska Cerkev!" Kardinal Etchegaray je v svojem posegu tudi izrecno naglasil, kako veliko dejanje je storil sveti oče v jubilejnem letu 2000, ko je pred vsem svetom prosil odpuščanje za vse grehe, ki so jih bili v zgodovini storili predstavniki Cerkve svojim sobratom. Povedal je tudi, da je sveti oče pri tem dejanju in sami pripravi nanj v Cerkev naletel na nemalo ovir in nasprotovanj.

Papež Janez Pavel II. je sledil prvi dan konzistorija vsem posegom, ki so bili po drugi svetovni vojni podražavljeni, kar velja tudi za zgradbo župnišča v Solkanu. Glede vernost prebivalcev na Primorskem je zatrdil, "da ima vsak človek neko vero, kakršna koli že je, zato se tudi ravna in živi po veri". Zaradi tega tudi ni večje razlike med vernostjo, denimo, na Goriškem in v Slovenski Istri. Dr. Jurij Bizjak je nadalje povedal, da imajo v koprski škofiji razne težave spričo mnogih majhnih župnij; vsaj 100 župnij ima manj kot 500 prebivalcev. Vseh župnij je 207, oskrbuje pa jih 170 duhovnikov. Pogovor s koprskim pomožnim škofom dr. Jurijem Bizjakom na TV Primorka je pripravil in vodil naš sodelavec Marjan Drožbež.

Kardinali pa so spregovorili tudi o odnosu Cerkve do sredstev obveščanja, veliko so go-

vorili tudi o vseprisotnem pojavu globalizacije, ki je lahko pogubna za male ljudi in revne narode, in vlogi vsakega kristjana pri zavzemanju za večjo solidarnost v svetu, kot so seveda spregovorili tudi o novi evangelizaciji, ki jo svet in Cerkev sama zelo potrebuje. Kardinal Tomko, ki ima velike izkušnje kot vodja papeške kongregacije narodov, je med svojim posegom naravnost vzkliznil "Moramo priti iz zakrestij! Potrebujemo misijonsko Cerkev in zato moramo priti iz templjev, iz domov, iz uradov, iz univerzitetnih učilnic!"; kardinal Sepe pa je pomembno dodal: "Sedaj je čas, da odri-
nemo na globoko morje, če nečemo ostati na kopnem!"

Kardinali pa so spregovorili tudi o velikih težavah, ki jih vnaša v Cerkev ohlapna morala današnjega sveta, in to predvsem na spolnem področju, saj so tudi kristjani žrtve le-te in je predvsem zato kardinal Alvarez Martinz iz Toleda med svojim posegom dejal, da je ta problem ključnega pomena za Cerkev 21. stoletja, "kajti velik problem je sama prihodnost družine!". Da je nekrščanski odnos do spolnosti in spolnega izvenzakonskega življenja izjemnega pomena za cerkev, je potrdil kardinal Trujillo, ki je povedal, da v Papeškem svetu za družino, ki ga sam vodi, pripravljajo poseben leksikon o spolnosti, da bi predvsem dušnim pastirjem razložili današnjo spolnost. Po mnenju svetega očeta in kardinala Trujillia bi se namreč morala Cerkev ponovno dejavno vključiti v odnos mož-žena, odnos, ki je temeljnega pomena za prihodnost Cerkve.

Veliko zanimanje je seveda vladalo tudi za poseg kardinala Martinija iz Milana, ki se je zavzel za večje sodelovanje v Cerkev in za prenovu sinoda, ki naj dobijo večjo veljavo v vsakodnevem življenju Cerkve. Sinoda naj bi po njegovem mnenju drugih kardinalov postala večje in bolj učinkovito orodje za prenovu Cerkve in tudi za skupne odločitve v Cerkev.

Med zasedanjem kardinalov v Vatikanu se je veliko govorilo tudi o tako imenovanem "kolegialnem odločanju", kar bi lahko prevedli v naš jezik tako, da bi v Cerkev najpomembnejše odločitve lahko sprejemale nekakšen "vrhovni škofovski in kardinalski odbor". Prav k temu dejstvu se je sveti oče vrnil med zaključno sveto mašo, ko je med pridigo dejal, da sam podpira "kolegialne odločitve in rešitve". Sveti oče pa je med nagovorom kardinalom tudi dejal: "Kristjani smo v svetu manjšina, medtem ko se proces sekularizacije nadaljuje in izpodkopava temelje krščanskega izročila in to tudi v deželah, kjer je krščanstvo prisotno od samih začetkov naše vere!" Zato bi morali kristjani sami poskrbeti, da se omika in kultura današnje družbe spremenita!

Kardinali so se iz Rima po zaključni maši vrnili domov. V zaključni dokument so zapisali temeljna vodila za Cerkev tretjega tisočletja, ki so: Solidarnost z revnimi, zavzemanje za ekumensko gibanje ter medverski pogovor!

V TELEVIZIJSKEM POGOVORU

MSGR. BIZJAK O POMENU SVETEGA PISMA

Koprski pomožni škof dr. Jurij Bizjak je v daljšem pogovoru na TV Primorka v Šempetru pri Gorici, ki je bil objavljen v soboto, 26. maja, in ponovljen v nedeljo, 27. maja, pojasnil tudi svoje poglede o Svetem pismu stare in nove zaveze. Je namreč izvedenec za Biblijo, knjigo vseh knjig, saj je tudi doktoriral iz te teme na papeškem bibličnem inštitutu v Rimu. Sicer pa je bil dr. Jurij Bizjak tudi eden od prevajalcev starih besedil za novo izdajo Svetega pisma v slovenskem jeziku. Koprski pomožni škof je poudaril, da je Sveto pismo aktualen pripomoček in v marsičem tudi izhodišče za življenje ne zgolj vernikov, ampak vseh ljudi, "saj vsakdo, ki z odprto dušo in z odprtim srcem odpre to knjigo, v njej nekaj pridobi".

Sveto pismo je v Sloveniji, in tudi na Primorskem, precej razširjeno, "le bolj bi ga morali brati in uporabljati". Zaradi razvoja slovenskega jezika bo treba kdaj v prihodnje izdati nov prevod Svetega pisma, pri čemer pa seveda nikoli ne gre za kakšne spremembe vere ali

božjih zapovedi, torej Kristusovega nauka.

Ko je obravnaval aktualna vprašanja koprške škofije, je dejal, da tesno sodeluje s škofom Metodrom Pirihom, opravlja obrede svete birme in pomaga pri reševanju oz. urejanju drugih zadev. Meni, da bo čimprej zadovoljivo rešeno vprašanje vrnitve cerkvenih objektov, ki so bili po drugi svetovni vojni podražavljeni, kar velja tudi za zgradbo župnišča v Solkanu. Glede vernost prebivalcev na Primorskem je zatrdil, "da ima vsak človek neko vero, kakršna koli že je, zato se tudi ravna in živi po veri". Zaradi tega tudi ni večje razlike med vernostjo, denimo, na Goriškem in v Slovenski Istri. Dr. Jurij Bizjak je nadalje povedal, da imajo v koprski škofiji razne težave spričo mnogih majhnih župnij; vsaj 100 župnij ima manj kot 500 prebivalcev. Vseh župnij je 207, oskrbuje pa jih 170 duhovnikov. Pogovor s koprskim pomožnim škofom dr. Jurijem Bizjakom na TV Primorka je pripravil in vodil naš sodelavec Marjan Drožbež.

IN MEMORIAM

VINKO KOBAL

ROMANJE GORIŠKIH IN KOPRSKIH VERNIKOV NA SV. GORO

ENOTNOST JE IZZIV

DANIJELO DEVETAK

V torek, 29. maja, je slovensko javnost pretresla vest o smrti primorskega duhovnika in vzgojitelja msgr. Vinka Kobala.

Pokojni se je rodil leta 1928 v kmečki družini v Vrhpolju pri Vipavi. Osnovno šolo je obiskoval v domači vasi, gimnazijo v Malem semenišču v Gorici, nato v Castelleriu v Vidmu ter spet v Gorici, kjer je maturiral. Bogoslovje je doštudiral v Ljubljani (1947-51), bil dvakrat po nekaj mesecih v zaporu, v mašnika je bil posvečen 29. junija 1951. Veliko energij pri pastoralnem delu v raznih župnijah je posvetil veroučnim prizadevanjem tako na Primorskem kot v Ljubljani, kjer je vodil skupino študentov. Veliko je pisal, izdal različne liste, katehetske priročnike in sodeloval pri pripravi veroučnih knjig za otroke in mladostnike. Poleti 1965 je začel zbirati dijake in študente raznih veroučnih skupin na taborjenju v prelepih slovenskih planinah; od leta 1975 dalje so t.i. tedni duhovnosti potekali v Stržišču; ta kraj bo gotovo za vedno ostal vezan na ime g. Vinka. V četrtek, 31. t.m., bodo pokojnika po pogrebu v Godoviču, kjer je župnikoval zadnja leta, pospremili na božjo njivo prav v priljubljeno Stržišče.

Msgr. Kobal je dobro poznal dinamiko sodobnih verskih gibanj. Sam je zrasel v težkih časih slovenske zgodovine in o sebi je pravil, da ga je režim učil "krščanskega realizma". Zavedal se je, da kot Slovenec pripada dvatisočletni duhovni kulturi, ki je ni mogoče zatreti. Iz tega je v njem rastle prepričanje, da je treba graditi nove osebnosti, trdne, samostojne, zrele in vztrajne kristjane že od malih nog. V tem je veličina, daljnosežna zamisel g. Kobala, ki je začel z zbiranjem ministrantov na poletnih taborjenjih, nadaljeval z otroškim zborom za deklice in nato z doraščajočo mladino, ki je čutila potrebo po pristnih vrednotah. Kot prijatelj in duhovni vodja s srcem v roki je pospremil skozi tedne duhovnosti v Stržišču več kot deset tisoč mladih ter vnašal v njihova življenja izkustvo dobrega in lepega. Šlo mu je za to, da bi v taki skupnosti gradil novo socialno etiko in obenem navajal mlade na dejavno in odgovorno vlogo v javnem življenju. Pripadnike mladih slovenskih generacij je vzgajal tako, da bi postale izhodišče za nove korake v slovenski krščanski družbi. Naj sedaj v Božjem obdobju še naprej moli za to, da bi slovenska mladina, za katero je dal svoje življenje, ostala zvesta njegovemu optimizmu in veselju do življenja.

Z Bogom, g. Vinko!

DD

Enotnost vernikov sosednih škofij ob meji je izziv. To je jasno in glasno poudaril prejšnja nedelja, 27. maja, v baziliki na Sv. gori goriški nadškof Dino De Antoni veliki množici romarjev goriške nadškofije in koprške škofije, ki so se v krasnem poletnem dnevu napotili na priljubljeno in domačo goro milosti. Letošnje romanje je potekalo pod geslom *Ob tisočletnici Gorice in Solkana nadaljujmo hojo za Kristusom z Marijo* (Nell'anno del millenario ripartire insieme da Cristo con Maria, Mill ains... cum Monsanta tal cūr).

Škofijski tednik *Voce Isontina* je pred nekaj tedni utemeljeno podčrtal, da je ob nedavnem praznovanju tisočletnice Gorice, ko smo lahko prisostvovali koncertom, pobratenju z avstrijskim mestom, folklorni paradu v srednjeveških kostumih, predstavitev priložnostnih knjig in znamke ter drugim dogodkom, žal manjkala *Te Deum*, slovesna zahvalna maša za vse milostne trenutke v tako dolgi zgodovini naših krajev. Tudi zato je imelo tokratno romanje na Sv. goro poseben pomen, saj je želelo prebuditi v času, ko se spominjamo jubileja Gorice in Solkana, zavest, da sta bila omenjena kraja povezana že vsaj deset stoletij in nihče ne sme skaliti sloge med tu živčimi narodi, ki so sicer različni po jeziku, navadah in kulturi. Tudi zato je enotnost ljudi ob meji, ki se vedno deli goriško ozemlje, prava nuja in izziv ne samo za vernike, ampak tudi za civilne oblasti. Letos sta v prvih klopeh bazilike sedela predsednik goriške pokrajine Giorgio Brandolin in goriški župan Gaetano Valenti. Prvi je sicer živ dokaz tega, da se lahko na ravni obmejnega sodelovanja z dobro voljo in odprtostjo veliko naredi med ljudmi in za ljudi, za drugega pa lahko le upamo, da se ga bodo nadškofove besede dotaknile, kajti če ni prišlo do skupnega proslavljanja med Gorico in Solkanom, je bilo to tudi po "za-

FOTO BUMBACA

slugi" goriške občinske uprave.

Svečana maša se je na zadnjo majsko nedeljo, ko se spominjamo Vnebohoda, začela ob 16. uri, ko je v cerkev stopil sprevod okrog 30 slovenskih in italijanskih somaševalcev. Slavnostni vodil koprski škof msgr. Metod Pirih, ki je na ta dan praznoval tudi svoj škofovski jubilej, za kar mu pri našem časopisu pristrčno voščimo. V uvodnem pozdravu se je spomnil večstoletnih vezi sestrskih Cerkev ob meji in zaželel, da bi bili verniki kot pričevalci veselega oznanila kvas in luč za življenje današnjega sveta. Tudi nadškof De Antoni je spregovoril o iskrenem bratstvu Božjih otrok, ki se polni posebnega veselja združujejo pod varstvom Svetogorske Kraljice, da bi poudarili, kako je proslavljanje tisočletnice teh krajev v prvi vrsti spominjanje človeških vrednot sprave in sloge. Euharistična daritev se je nadaljevala z berili v slovenščini, italijanščini in furlanščini; obred je prav lepo popestrilo ljudsko petje, ki ga je z ularja vodil g. Karlo Bolčina, pri orglah pa travniški župnik g. Lucio. Berila iz Apostolskih del, Razodetja in Janezovega evangelija so bila kot naročena, saj so govorila o stanovitni in enodušni molitvi v skupnosti, o zagemanju vode življenja in o tem, "da bi bili vsi eno". Msgr. Pirih je razvil lepo razmišljanje o tem, kako je zgodovina Goriške pravzaprav zgodovina Marijine ma-

šinske navzočnosti na tem ozemlju. Njeno najstarejšo podobo na Slovenskem so našli v Grgarju že pred 800 leti, kar pomeni, da tukajšnji prebivalci častijo Mater Božjo že vsaj od 13. stoletja. Tri stoletja kasneje se je Urški prikazala Marija, ki jo od vsega začetka častijo verniki različnih narodnosti. "Srečanje z Marijo nas spodbuja za hojo naprej," je rekel msgr. Pirih. Naša naloga je občestvenost, ki je razlike ne morejo ovirati, temveč jo lahko le bogatijo. Nekaj prodornih misli je dodal tudi msgr. De Antoni, ki je zaželel, da bi Svetogorska Kraljica kot ljubeča mati omogočila, da bi bili kot njeni otroci sposobni sloge, miru in prave enotnosti, take, ki izziva svet. Pred koncem obreda je solkanski dekan msgr. Vinko Paljk podelil simboličen dar spomina škofoma, predstavniku svetogorskih patrov in predstavnikoma goriške uprave: kopijo oljenke, ki so jo našli v Solkanu in sega v 4.-6. stol., torej je vsaj 500 let starejša od listine Otona III.

Pa še eno - nič manj pomembno - dejanje je čakalo prisotne: postanek in krajša molitev na obeležju Concordia et pax, kjer smo tudi letos postavili v roke Brezmadežne svoje želje po tem, da bi znali odpustiti in prizanašati, se medsebojno spoznavati in pogovarjati, da bi kot graditelji mostov vedno vztrajali v teh sklepih.

SVETNIK TEDNA

31. MAJA

SILVESTER ČUK

OBISKANJE DEVICE MARIJE

Na zadnji dan meseca maja, ko se poslavljamo od priljubljene šmarnične pobožnosti, je Cerkev v obnovljeni svetniški koledar, ki velja od leta 1970, postavila praznik obiskanja Device Marije. Vsebinska tega praznika je dogodek, o katerem piše sveti Luka v prvem poglavju svojega evangelija. Božji poslanec angel Gabriel je Mariji - v potrdilo, da Bogu ni nič nemogoče - povedal: "Poglej, tudi tvoja sorodnica Elizabeta je spočela sina v svoji starosti; in to je šesti mesec njej, ki so jo imeli za nerodovitno" (Lk I, 36). Ko je Marija to zvedela, je nemudoma pohitela na njen dom "v mesto na Judovem": to je današnji Ain-Karem blizu Jeruzalema. Od Nazareta do tja je skoraj 150 kilometrov. Marija je pod svojim srcem že nosila Otroka - božjega Sina, ki je postal človek. Srečanje dveh mater, pravijo razlagalci Svetega pisma, je dejansko srečanje dveh otrok, saj sta materi v službi njunega poslanstva. Janez Krstnik prejme Duha že v telesu svoje matere Elizabete, kakor je napovedal angel, ki je naznanil njegovo rojstvo; svoje poslanstvo začne, ko po ustih svoje matere prepozna Mesija.

Ko je Elizabeta blagrovala Marijino vero, je iz Marijinega srca privrela znana hvalnica Moja duša poveljuje Gospoda. Ta hvalnica opeva hvaležnost Jezusove matere in tudi hvaležnost vsega božjega ljudstva, da so se spolnile obljube stare zaveze. Ta Marijin hvalospev, ki ga po prvi besedi v latinskem prevodu imenujemo Magnifikat, je vključen v vsakdanje večernice molitvenega bogoslužja. Tako se Cerkev vedno znova vključuje v Marijin spev hvaležnosti za velika božja dela v odrešenju vsega človeštva. Premišljevanje skrivnosti Marijinega obiskanja je vključeno tudi v molitev rožnega venca.

Praznik Marijinega obiskanja je - za razliko od večine Marijinih praznikov - nastal na Zahodu, in sicer proti koncu 14. stoletja, dasi so ga frančiškani obhajali že prej. Tudi vzhodna Cerkev je imela že v prvih stoletjih spomin Marijinega obiskanja kot del adventnega bogoslužja. Podobno je bilo tudi na Zahodu. Zelo stare so upodobitve tega prizora, zlasti v srednjem veku so umetniki nešteto upodobili srečanje obeh svetih žena, Marije in Elizabete. Na vso zahodno Cerkev je praznik Marijinega obiskanja leta 1389 razširil papež Urban VI., ki ga je vodila želja, naj bi si s tem praznikom kristjani od preblazene Device izprosili, da bi "obiskala" in potolažila ter okrepila Cerkev v tistih žalostnih časih velikih notranjih in zunanjih stisk in zmešnjav, ko je v zahodni Cerki vladal razkol, ki je privedel do velikega razkola z nastopom Martina Lutra.

Splošno se je praznik ukoreninil šele proti koncu 15. stoletja in tedaj so ga začeli povsod obhajati 2. julija. Ta datum so izbrali zato, ker je tistega dne tudi v Carigradu velik Marijin praznik, ki pa se ne nanaša na Marijino obiskanje, temveč je v zvezi z relikvijami Marijine obleke, o katerih trdijo, da jih je dobil Carigrad iz Efeza, potem ko je Marija umrla.

Skrivnost Marijinega obiskanja ima v evangelijskih poročilih o Jezusovem otroštvu dovolj razločno mesto, tako da ji je zahodna Cerkev upravičeno posvetila posebno praznovanje. Lahko bi tudi rekli, da je Marijino obiskanje manj Marijin praznik kakor pa liturgično obhajanje enega od važnih trenutkov božjega odrešitvenega delovanja: je to posvečenje in nekakšna "umestitev" Jezusovega predhodnika Janeza Krstnika, hkrati pa prvo razodetje učlovečene božje Besede na zemlji. Pri obeh vidikih se skrivnosti nastopa Devica Marija kot neločljivo povezana s Sodom svojega telesa. Učlovečeni božji Sin uporablja svojo Mater Marijo za izvršitev odrešenjskih dejanj svojega zemeljskega življenja.

PREDSTAVITEV ZBORNKA "DRUGO BALKANA" V LJUBLJANI

DRUGAČEN POGLED NA BALKAN

JULIJAN ČAUDEK

Študijsko Raziskovalni Forum za kulturo je v sodelovanju s Duhovnim središčem sv. Jožef pripravil v četrtek, 17. maja, srečanje na temo *Drugačen pogled na Balkan*. Srečanje je bilo v Ljubljani pri Sv. Jožefu in spada v sklop večerov *Dialog v svetu*. Namen večera je bil dvojni, in sicer predstavitev zbornika simpozija *Drugo Balkana*, ki je potekal v organizaciji Študijsko Raziskovalnega Forum za kulturo novembra 1999, ter vpogled v trenutno stanje na Balkanu.

Gostje okrogle mize so bili Jasminka Domač in Liljana Matković-Vlačič iz Zagreba ter bivši beograjski nadškof dr. Franc Perko. Pogovor je vodil p. Mirko Pelicon D.J. Vsi trije govorniki so sodelovali z lastnimi prispevki na mednarodnem simpoziju *Drugo Balkana*.

Po uvodu, ki ga je pripravil p. Pelicon, je prvi spregovoril dr. Perko. Najprej je orisal vzroke razpada Jugoslavije, katerih temelj je bil velikosrbski nacionalizem. Potem se je zaustvil ob trenutnem stanju srbske družbe in Cerkev. Poudaril je, da so Srbi

doživljali Jugoslavijo kot svojo nacionalno državo, zato so njen razpad pojmovali kot agresijo na srbski narod. Tako pojmovanje je s strani Srbov posledica njihove zakoreninjenosti v zgodovinski spomin in večnega upanja v obnove starega srednjeveškega imperija. Tudi danes, ko je Milošević v zaporu, je tako pojmovanje še vedno prisotno. Dejstvo, ki to dokazuje, je to, da glavnega krivca za srbsko agresijo na druge bivše jugoslovanske narode Srbi obtožujejo le zaradi goljufije pri upravljanju države, ne pa za zločine proti človeštvu. Podobno je tudi s srbsko pravoslavno Cerkvijo, predvsem kar se tiče njenih vrhov, čeprav so prisotni tudi obrobni poskusi odpiranja in sodelovanja s katoliško Cerkvijo in muslimani.

Pisateljica Liljana Matković-Vlačič je orisala razlike med sta-

njem, ki je vladalo na Hrvaškem novembra 1999, in sedanjem. Takrat je bilo nevarno že samo spregovoriti besedo Balkan, sedaj pa je glavni problem težka gospodarska kriza in ne vprašanje, kdo je na Balkanu in koga ni. Pri tem je orisala tudi problem istovetenja nekega področja in prebivalstva z negativnim

pojmom, kot je v tem primeru pojem Balkan, ter kako v tem primeru negativne značilnosti prevladajo nad pozitivnimi in zaznamujejo ljudi in prostor.

Novinarka in pisateljica ter članica zagrebške judovske skupnosti Jasminka Domač je govorila o vsakodnevnih prizadevanjih za mir. Nanizala je ce-

lo vrsto osebnih izkušenj, tudi takih, kjer je sama tvegala življenje za obrambo pravic verskih manjšin. Orisala je svoje prizadevanje za spoštovanje pravic verskih manjšin ter pomembnost poznavanja mednarodnih dokumentov glede te tematike.

Po teh treh posegih se je med številno publiko razvila živahna debata, ki jo je prekinila samo pozna ura in, čeprav sta gostji iz Zagreba spregovorili v hrvaščini, ni bilo pri tem nobene težave glede sporazumevanja.

Na koncu sta spregovorila še Damjan Hlede, ki je orisal potek simpozija *Drugo Balkana* in pripravo zbornika, ter rektor duhovnega središča sv. Jožef p. Silvo Šinkovec, ki se je zahvalil za izvedbo tega sklopa predavanj, ki so se za letošnje sezono zaključila.

Povejmo še, da je okrogla miza lepo odmevala v slovenskih medijih, saj ji je bila posvečena polurna oddaja *Brez reza*, ki jo za RTV Slovenija 1 vodi znana novinarka Rozvita Pesek.

5

ČETRTEK,
31. MAJA
2001

REALISTIČEN IZSEK IRSKEGA SVETA

IVA KORŠIČ

Letošnja gledališka sezona Slovenskega stalnega gledališča, zaznamovana z nekaj mojstrsko izdelanimi predstavami, ki bodo ostale trajno zapisane v zgodovini gledališča, se je za goriške abonente končala v ponedeljek, 21., oz. v torek, 22. maja. V veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž je namreč gostovalo Slovensko narodno gledališče Drama Ljubljana, ki je predstavilo svojo novo odrsko uprizoritev, slovensko praižvedbo drame Jez mladega irskega dramatika Conora McPhersona (rodil se je l. 1971 v Dublinu) v izčiščeni režiji Mileta Koruna in tekočem prevodu Tine Mahkote. Premiera je bila 23. aprila letos v Ljubljani. Prvič pa je bilo delo uprizorjeno l. 1997 v londonskem gledališču Royal Court in je poželo velik uspeh pri gledalcih in kritikih; zanj je avtor prejel več nagrad. Kot vse njegove igre je tudi ta realistično zasnovana in v njeni vsebini se vsaj delno zrcali tudi naš svet in njegova vsakdanja stvarnost. McPhersonovi liki so navadno osamljeni ljudje, včasih zapiti, krhki in nepopolni, tudi v govorici, saj marsikatera njihova misel ostane nedorečena. Radi bi svoja občutja posredovali drugim, a bojijo se, da bi se

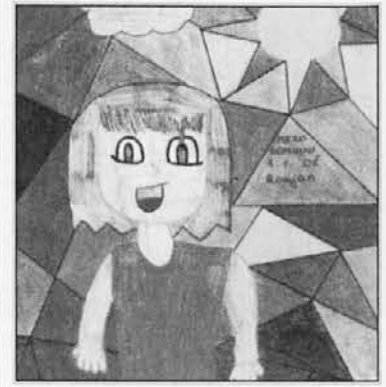
izkazali za sebičneže. Dramsko dejanje *Jez* se dogaja v podeželskem pubu, ki ga upravlja mlad samski fant. V njem se pod večer srečujejo njegovi prijatelji, da si ob pivu ali žgani pijači ogrejejo dušo in preženejo irski mraz in meglo, pa tudi zato, da si kaj povedo. Prihod v vas neke ženske iz Dublina in srečanje z njo v točilnici jih pripravi do tega, da v pogovoru polagoma izpovedo svojo življenjsko zgodbo in

njihovi monologi se homogeno tkejo med dialogi. Iz včasih tudi nedokončanih stavkov se izrisuje njihova osebnost, večkrat prežeta z rahlo sramežljivostjo. Le-ta oklepa predvsem samske moške, da so bolj okorni in se ne znajo tako galantno obnašati, kot njihov prijatelj, ki se je preselil v mesto, kjer se je pač otresel podeželske miselnosti. Predstava nima odmora in tako dramsko dogajanje poteka v realnem

času, v katerem živo spoznavamo nastopajoče like, njihova mišljenja in ravnanja. Ker sta dežela Irska in njena pokrajina oviti v skrivnostno ozračje, se pač tudi njeni ljudje radi pogovarjajo o nenavadnih dogodivljajih. Tako iz njihovih ust slišimo kar nekaj zgodb o nadnaravnih silah, duhovih, prikaznih, ki so jim bili priča. Nočni mir in trda tema ter močna pijača, ki nezadržno omamlja telo in razmišljanja, podžigajo te pripovedi in jih zavijajo v še večjo skrivnost. Režiser Korun je s pronicljivim režijskim konceptom, brez kakršnih posebnih scenskih efektov in glasbe ustvaril ugajeno predstavo. Odlični igralci Ivo Ban-Jack, Branko Šturbej-Brendan, Igor Samobor-Jim, Aleš Valič-Finbar in Saša Pavček-Valerie so z izpiljenim igralskim študijem do najmanjše podrobnosti v kretanjah in značajskih potezah plastično orisali like, ki so se naravno gibali na realistično natančnem scenskem prizorišču Janje Korun, ki je tudi s kostumi primerno dopolnila sliko irskega človeka.

SSG je goriškim obiskovalcem gledališča nudilo v pogled res mojstrsko igro, v kateri je bilo vse do pičice preštudirano, a je bil končni rezultat tako naravno prepričljiv.

PRILJUBLJENI PRIJATELJ SE POSLAVLJA

Majsko sonce že močno pripeka in vabi razigrane šolarje na prosto. Misli učencev lahko uhajajo iz šolskih učilnic in se podijo po cvetočih travnikih, hladnih gozdovih in potaplajo v osvežujočih valovih morja. Tudi Pastirček, ki je s svojimi stranmi - letos jih je naštel kar 288 - , polnimi lepih zgodbic, pesmic, ugank, zank pa tudi globljih poučnih misli, se z zadnjo, majskojunjsko številko poslavlja od zvestih malih in velikih bralcev. Še sam bi šel rad malo na potep, morda skupaj s Pacikom, ki poslednjič v zabavni spakodranščini toži, kako je izmučen in komaj čaka počitnic. Tudi pesmica Ivanke Zavadlav *Misel na počitnice* je prepojena z vedrino prelepih prostih dni, v katerih bodo ročni spretneži lahko pripravili mlinček na potoku ali čoln s pogonom na gumo, kakor jim ju natančno opisuje Robert Resman. Pika (Anka Černic) jim pa svetuje, kako narediti nenavaden golf s klovni, ki jih bo kratkočasil pri igrich v naravi. Še simpatični semafor Pazidor ima potepuške misli in z njimi vodi radovedneže od ene do druge barvne razglednice iz znanih krajev, katerim morajo bralci pripisati pravičen odgovor. Sovica Oka se tudi odpravlja na morje in najmlajši Pastirčkovi bralci ji bodo pomagali napraviti kovček in seveda tudi piščiki Pikiju dopolniti počitniško misel. Vnetim kolesarjem Pastirček še enkrat vošči srečno in varno vožnjo s prometnim poligonom, s katerim bodo v družbi prijateljev preverili znanje prometnih predpisov.

Na straneh zadnje številke bodo otroci našli še povesti o pojedini gozdnih živali (Anja Štefan), o zmajčku pohajčku (Mariza Perat), o bahavi kresnički Svetki (Zlata Volarič), o moziču (V. Tihomir Arhar) in še nekaj pesmic, med njimi tudi Marijino, saj je mesec maj posvečen naši dobri Materi. Med prelistavanjem revije, dopolnjevanjem in barvanjem Pastirčkovih risbic, ki so jih z veliko ljubeznijo do otrok in otroškega domišljije polnega sveta izdelali Paola Bertolini, Walter Grudina in Danila Komjanc, se bodo bralci lahko posladkali s pečenimi hruskami Superkuhar-Harija. Pastirčkovi dopisovalci - med njimi so tokrat tudi otroci iz Komna - so spet napolnili z živobarvnimi raznolikimi likovnimi izdelki in pisnimi prispevki o prijateljih, živalih, pomladi... vseh osem središčnih strani. Iri-na Počkar iz prvega razreda srednje šole iz Doline si je z zapisom o dolinski Majenci pridobila naslov in izkaznico Pastirčkov časnika meseca. Čestitamo!

Čeprav šolarji že nestrno čakajo počitnic in zlatega brezdelja, jih Pastirček vabi, naj sodelujejo na natečaju za naslovno stran za šolsko leto 2001/02 in do 15. junija pošljejo svoje prispevke, ki naj bodo izdelani po danih pogojih, na uredništvo. Hkrati pa obvešča, da bodo v septembru izšle pesmarica, kasetna in zgoščenka *Eno si zapojmo...ali pa vse in jih bodo predstavili na Pastirčkovih večerih.*

Dragi Pastirčkovi prijatelji, veselo počitnice in na svidenje!

IK

V PONEDELJEK, 28. MAJA

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE / SEZONA 2000-01

PREDSTAVITEV UMETNOSTI V LJUBLJANI

V zgodovinski dvorani Slovenske matice v Ljubljani je bila v ponedeljek, 28. t.m., doživeta predstavitev knjige *Umetnost 20. stoletja na Goriškem in v Posočju*, ki je lani novembra izšla pri goriški Mohorjevi družbi v sodelovanju z Goriškim muzejem v počastitev 1000-letnice prve pisne obmembe Gorice in Solkana. Predstavitev knjige je vzbudila precejšnjo pozornost pri sredstvih javnega obveščanja in med umetnostnimi zgodovinarji, ki so pozorno sledili predstavitvi. O nastanku knjige, ki pomeni pomembno sintezo zgodovine likovne umetnosti in zgodovine arhitekture, je spregovoril urednik prof. Marko Vuk. O uveljavljanju slovenskega življa v Gorici med 19. in 20. stoletjem ter o vplivu tega razvoja na slikarstvo, je spregovorila umetnostna zgodovinarica Verena Koršič Zorn, ki je tudi osvetlila delež, ki sta ga imela Gorše in Tone Kralj v umetnosti v tem prostoru. Širše zasnovani prikaz arhitekta prof. Marka Pozzetta je odražal široko znanje in upoštevanje različnih zgodovinskih, kulturnih ter umetniških silnic v urbanistični prenovi Goriške po prvi svetovni vojni v luči posegov arhitekta Fabianija. Ravnatelj Arhitekturnega muzeja Slovenije dr. Peter Krečič je kratko orisal poglavja, ki sta jih za knjigo pripisala še prof. Milko Rener in prof. Jožko Vetrh. Ob tem je izpostavil kulturni pomen knjige, ki zapolnjuje večletno vrzel na področju prikaza in vrednotenja likovne umetnosti na Primorskem, saj so minila štiri desetletja, odkar je pri Slovenski matici izšla Steletova knjiga *Umetnost v Primorju*. Poudaril je, da knjiga pomeni sintetičen prikaz umetnosti na tem ozemlju in obenem izziv za nove poglobitve.

Med razpravo, ki je sledila predstavitvi, je bila izražena tudi misel, da bi po izdaji knjige o slovenski književnosti na goriškem in sedanji knjigi o umetnosti, ki je izšla tudi v italijanskem jeziku, poskrbeli za ploben zbornik, ki bi predstavil glasbeno ustvarjalnost v tem prostoru.

MORS TUA, VITA MEA

Morda bi ta latinski izrek najbolje zaobjel celotno kruto vsebinsko sporočilnost zadnje uprizoritve Primorskega dramskega gledališča v letošnji abonmajski sezoni. Za sklepno predstavo je vodstvo PDG izbralo dramo *Glengarry Glen Ross* ameriškega dramatika Davida Mameta, ki je v četrtek, 24. maja, na novogoriškem odru doživela prvi slovenski krst v režiji Jasne Jamnika ob pomoči dramaturginje Martine Mrhar in v prevodu Zdravka Duše, ki se je vestno držal angleškega izvornika. Za gledalca je že prvi stik z dramo ne malo šokanten, kajti jezik je v njej vse prej kot kultiviran. Tudi za igralce je bila ta svojska avtorjeva govornica velik izziv, saj se s tako nizko pogovornim jezikom ne soočajo vsakdan. Prvi dialogi gotovo moteče udarjajo gledalca na uho, ko pa se sam vživljuje v brutalni, cinčni svet poslovnih, ki delujejo v agenciji nepremičnin in se borijo za pridobitev prvega mesta na lestvici uspešnega poslovanja, sprevidi, da je poulična govorica sestavni del te brezsrčne stvarnosti, ki ne pozna lepih besed. Trda preizkušnja za izvajalce so tudi pogosto okrnjene replike, v katerih mora igralčeva beseda nervozno posegati v soigralčeva. In prav te nedokončane misli so novogoriški odrski umetniki kleno dopolnili z gestikulacijo, intenzivno mimiko in nasploh s prefinjenim in prodornim opisom značajev nastopajočih dramskih oseb, njihovega mišljenja in delovanja. Med nepremičninskimi agenti se bije strupen boj za preživetje, kajti prvega, najuspešnejšega, čaka Cadillac, drugega komplet nožev, zadnja dva pa bosta odpuščena, čeprav sta pred nedavnim bila najboljša. Človek v tem svetu je vreden le toliko, kolikor se znajde v poslu "zdaj" in zna uspešno zaključiti kupčijo. V tej bitki ni časa za prijateljska čustva in odkrit pogovor. Etična načela so povsem nepomembna in beseda poštenost je votla, brez vsebine. Pretresljiva krutost dramskega dela, ki poleg sociološke plati vsebuje tudi nekaj elementov zvrsti kriminalke, žanra, ki se zelo

poredko pojavlja na slovenskih odrih, je neverjetno aktualna. Ta pridobitniška mrzlica se s svojo problematiko sedaj že vztrajno oglašuje tudi v mladi slovenski državi, v Ameriki pa je bila pereče prisotna že l. 1984, ko je Mamet prejel za svoje delo nagrado londonske Society of West End Theatre za najboljšo novo igro in Pulitzerjevo nagrado za dramo. Igra je bila namreč prvič uprizorjena l. 1983. Po njej je bil leta 1992 posnet zelo uspešen film, v zasedbi katerega sta bila tudi Al Pacino in Jack Lemon.

Po ogledu predstave lahko mirno napišemo, da so se novogoriški igralci izkazali kot vrhunski izvajalci, saj so popolnoma obvladali vse prej kot lahki dramski tekst in povsem urednili Jamnikovo režijsko branje drame, ki si je za njeno postavitev odmisli vsakršno tehnično olepšavo. Ni se namreč poslužil nikakršne glasbene podlage ne učinkovitih svetlobnih efektov. Med nujnimi scenskimi elementi Barbare Matul Kalamar je izstopala le ostra igra izvajalcev, v kateri so le-ti pokazali svojo izrazito in-

terpretacijsko moč. Tu imamo v mislih predvsem dva izmed stebrov PDG Janeza Starina (Levene) in Bineta Matoha (Roma), ki sta si po dolgem času spet tako približala stala nasproti z vso svojo izredno ustvarjalno silo in suvereno obvladala celoten dramski potek. Z energično cinčnoostjo je presenetil Jože Hrovat (Moss) in z izpiljenim oblikovanjem lika Borisa Mihalja (Williamson). Zadušljivo vzdušje so dobro dopolnjevali še Ivo Barišič-Aaronow, Milan Vodopivec-Lingl in Rastko Krošl-Baylen. Z vztrajno zbranostjo in strogo preštudiranimi značajskimi otenki in stopnjujočo se napetostjo so dosegli skrajno izčiščenost interpretacije, kot je zahtevala Jamnikova režija.

Naj bo ob koncu zapisa omenjeno še to, da so v preddiverju PDG na ogled fotografije raznolikih likov sedaj že upokojenega igralca, sijajnega Staneta Lebana, ki je prejel Častni znak svobode Republike Slovenije za zaslužno in ustvarjalno delo na področju gledališke umetnosti.

IK

NA REŠETU

DVE ZAMEJSKI ZGODOVINI?

Jutranje oddaje iz studia z vami zahtevajo od programistov gotovo veliko napora, da pripravijo zanimive in raznovrstne oddaje za vsak dan. Letos so imeli posamezni dnevi od ponedeljka do petka neki tematsko začrtan osrednji del, poleg njega pa še nekaj krajših stalnih rubrik. Danes bi se ustavila pri četrtkovi oddaji. Prejšnji teden se je namreč zaključil niz Po sledeh zamejske polpretekle zgodovine, ki ga je z urednicama Luano Grilanc in Eleno Legiša oblikoval Milan Pahor. V zadnji oddaji sta bila gosta v studiu poleg Milana Pahorja še Dušan Udovič in Miloš Budin. Bilo je zanimivo poslušati njihove spomine na delovanje v gibanju Matija Gubec iz poznih šestdesetih let. Skupina mladih upornikov z revolucionarnimi in kritičnimi pogledi na vse, kar jih je obdajalo, se je povezovala s Kladirvarji iz Koroške in z italijanskimi izvenparlamentarnimi gibanji, protestirala proti zasidranju ameriških ladij v tržaškem zalivu, se tudi fizično spopadala z desnicami, v svojem mladostniškem gnevu niso prizanesli niti demokratičnemu Trstu in njegovemu županu Spaciniju, češ da niso bili dovolj dosledni v boju proti desnici. Pravzaprav se mi je milo storilo, da so ti uporniški kontestatorji, ki so se tako zagnano borili proti družbi starejših in njenemu konformizmu, sami pristali prav v tej družbi in izgubili svoj kritični čut in kljubovalnost. Človek bi si želel, da bi član tega gibanja tudi danes ugovarjal ali se vsaj distanciral od odločitve svojega voditelja stranke, na primer v škodo slovenske prisotnosti v bodočem občinskem svetu...

Zdaj pa še nekaj besed o oddaji sami. Milan Pahor je v svojih oddajah z urednicama ter občasno z raznimi gosti osvetlil marsikateri manj znani del naše zgodovine. Vendar to niso bile – razen prvih oddaj – oddaje zgodovinarja, ampak pričevalca, dobrega poznavalca ene strani društvenega življenja pri nas. Zato je Milan Pahor v svojih oddajah predstavil tisti svet, v katerem je bil on aktivno soudeležen: Zvezo slovenskih kulturnih društev, Društvo srednješolcev, tabornike, Matijo Gubca itd., o katerih je znal veliko zanimivega povedati. Kar me je motilo pri tem ciklusu, ni bilo to, da je obširno poročal o vsemogočih pomembnih in nepomembnih mladinskih levičarskih društvih, motilo me je, da je potem z enim stavkom odpravil druga, katoliška društva, ali društva, ki spadajo v takomenovani desni tabor. Naj dam primer. O Slovenski dijaški zvezi je Pahor povedal, da je bilo to katoliško dijaško društvo, ki ga je vodila predvsem ideja antikomunizma. Kot bi rekel, da je bilo gibanje Matija Gubec skrajno levičarsko gibanje. In stop. Pa ne, "Gubčevi" so imeli celo oddajo, da so razložili svojo dejavnost, svoje ideje. Verjetno bi tudi pri Dijaški zvezi lahko odkrili kaj več kot antikomunizem. Nastanek, delovanje in potem razpust Društva srednješolcev je prav tako v posebnih oddajah predstavil Branko Jazbec. Niti z besedico pa ni bil omenjen v nobeni oddaji Slovenski kulturni klub, ki deluje nepretrgano od l. 1956. V predzadnji oddaji je med naštevanjem vsemogočih mladinskih društev bilo omenjeno, da mladi pri Slovenski prosveti organizirajo Drago mladih, pišejo v Rast in organizirajo Slovenija Party. Vendar se mi zdi, da bi imelo to društvo pravico, da bi ga poimenovali vsaj s pravim imenom. In takih primerov je bilo še in še.

Morda pa bo naslednji ciklus Po sledeh zamejske polpretekle zgodovine dopolnil, kar je bilo pomankljivega v tem, ki se je pravkar iztekel.

TEJ

V PAHLJAČI MEDNARODNIH SKLADATELJEV

ANDREJ BRATUŽ NA GLASBENEM SREČANJU V BOLOGNI

JANEZ POVŠE

Lansko leto se je Andrej Bratuž udeležil II. mednarodnega glasbenega srečanja Alfeo Gigli v Bologni. Prireditev je organizirala Accademia Filarmonica iz istoimenskega mesta ter pritegnila avtorje iz kar štiridesetih držav. Osrednji namen srečanja je bil spodbuditi sodobno in inovativno komponiranje ter zbrati glasbeno čim pestrejšo pahljačo, ki bi zajela bodisi tradicionalne bodisi modernistične pristope. Na ta način je srečanje povežalo in predstavilo kar 180 skladb, ki so bile od januarja do decembra minulega leta izvedene na kar sedemnajstih koncertih, in sicer v prestižni Mozartovi dvorani. Vse skladbe so bile tudi v živo posnete na zgoščenke oziroma CD in te so sedaj ugledale luč sveta.

Andrej Bratuž je glasbenemu srečanju v Bologni ponudil svojo Fantazijo na slovensko otroško pesem za klavir. Gre za kompozicijo, ki je nastala na osnovi njegove lastne uglašbitve pesmi za najmlajše Muca na oknu Ljubke Šorli iz leta 1977. In ta kompozicija, ki ji izvir predstavlja pesem za najmlajše, je sedaj na zgoščenki skupaj z osmimi skladbami drugih avtorjev zares lepo zaživela. Predstavlja namreč občutenje odraslega človeka, ki gleda na lastno otroštvo, njegove radosti in brezskrbnosti kakor tudi na ostrejšo in kar zresnejše spomine. Dvo in pol minutna kompozicija je, čeprav brez predaha, v bistvu sestavljena iz štirih delov. Pričetek je veder in svetel, močno spominja na otroško tekanje po sončnem travniku, ki se izteče v nekoliko resnejši dodatek. Takoj se uvede drugi del, ki pa je nekoliko tišji, kot da bi zaznaval prihajajočo spremembo oziroma zaključek zgolj sre-

čne svetlobe in veselja. Izzven tega dela je pomenljiv in zelo utišan, kot da bi bila slutnja sence in preobrazbe še povsem blizu. In res je tretji del docela drugače čustveno intoniran. Ritem je počasen in težak, zelo zamišljen in v celoti zasenčen, slutnja je torej doživela svojo tesnobno potrditev. Veselja ni več, niti pravega življenja ni več, kot da se je zgodilo nekaj usodnega. Kot da se je zgodilo ali se ravnokar dogaja. Ostri akordi na koncu tega dela so udarci, ki dokončajo tisto, kar so mračne sence prej napovedovale. Presenetljivo se iz vse te stiske ponovno izvije svetel in srečen ritem pričetka, le da sedaj z že doživeto zrelostjo in olajšanjem, ker je vse hudo minilo. Oglašuje se nastavek resnejšega dodatka, ki bo povzel celotno zgodbo, toda v samem finalu se skladba nenadoma dvigne v slovesen in navdušen zaključek, v zmagoslavje življenja in nepremagljivega upanja.

Kot rečeno, je Fantazija na slovensko otroško pesem Andreja Bratuža pogled na otroštvo z zrele razdalje na način zbranega podoživljanja in v tem je njena osrednja vrednost. Poleg tega je v njej slišati mehko prepletanje nedoločljivih, vendar nedvomno navzočih slovenskih pesmi, skratka slovensko dušo in njen način doživljanja sveta, način, ki je slej ko prej nežen in kljub temu presenetljivo razgiban. In ne nazadnje je skladba prisposoda življenja kot takšnega, namreč nenehno živega nizanja svetlejših in temnejših trenutkov, nizanja, ki se nikdar ne zaustavi. Otroštvo kot da se tega menjavanja še ne more zavedati, odrasla oseba pa prav s pogledom na otroštvo prepozna vso resnico ter odkrije v življenju dihanje mnogoobrazne in trajne lepote.

OB PRVI OBLETNICI SMRTI LOJZE SPACALA

SREČANJE Z MODERNO UMETNOSTJO

MARKO VUK

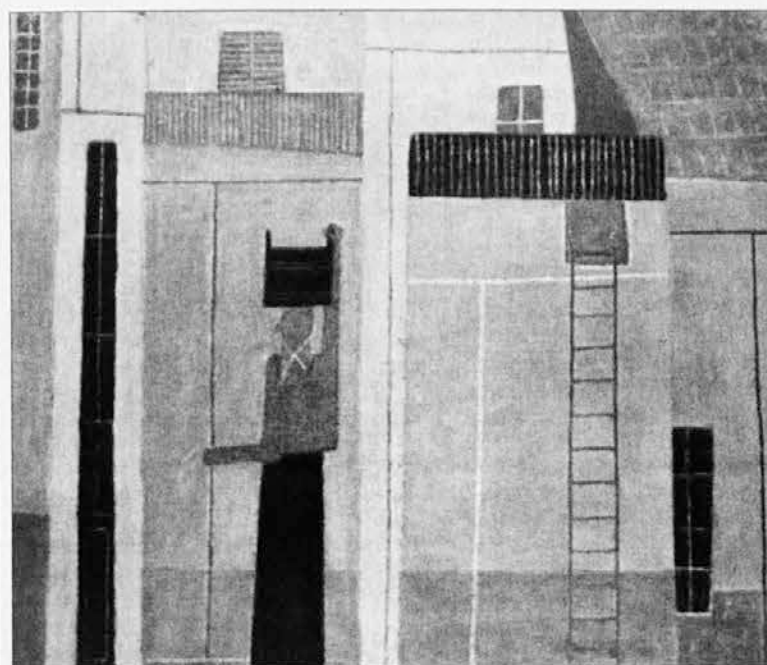
Preteklega maja je poteklo eno leto, odkar se je od nas za vedno poslovil tržaški slikar in grafik Lojze Spacal. Ob takih in podobnih priložnostih se človeku ponavadi utrnejo misli, ob katerih pa tvegamo, da se spremenimo v šablono, zato bom tokrat spomin na tega umetnika skušal oživiti nekoliko drugače.

Gre pravzaprav za moj odnos do moderne umetnosti oz. prvo srečanje z njo. V kraju, kjer sem doma, sem na Mirenskem Gradu v letih 1957 in 1958 že kot otrok lahko občudoval Toneta Kralja, ki je na velike lesenitne plošče z oljnimi barvami slikal postaje Krize-

vega pota za tamkajšnje cerkev. Vendar je to bila umetnost, čeprav nekoliko ekspresivno stilizirana, ki je še vedno temeljila v realistično-pripovednem

7
ČETRTEK,
31. MAJA
2001

Spacalova naslovnica knjige Stanka Vuka Zemlja na zahodu (Koper 1959)

SODOBNE TEŽAVE IN IZZIVI ZALOŽNIŠKIH HIŠ

OB KNJIŽNEM SEJMU V TURINU

Prejšnji teden se je v Turinu končal tradicionalni sejem, na katerem so se predstavile razne založniške hiše, ki delujejo v Italiji. Ugotovili so, da jih trenutno deluje približno štiri tisoč. Založnikov, ki izdajajo več kot enajst knjig letno, kar je tudi merilo za resno založniško hišo, je med temi le 695; te izdajajo letno 52 tisoč knjig, od tega predstavljajo približno šestdeset odstotkov novitete, ostalih štirideset odstotkov pa ponatisi.

Srečanje založnikov je bilo tudi odlična priložnost, da se založniki srečajo in se pogovorijo o težavah, ki pestijo to panogo. Prvi problem je ta, da italijanski potrošniki berejo zelo malo. Po zadnjih anketah je v zadnjih dvanajstih mesecih prebralo eno knjigo približno 55% vseh italijanskih potrošnikov. Ta odstotek vključuje tudi šoloobvezne otroke, ki knjige morajo brati, pa tudi vso tisto publiko, ki bere samo zelo lahke knjige, to je predvsem ali celo izključno roza romane ali kaj podobnega. Žal pa to negativno vpliva tudi na založnike. V letu 2000 je npr. letni obseg prodaj knjig znašal le 6.750 milijard, kar pomeni, da se je povpraševanje po knjigah v tem letu povečalo za nekaj več kot en odstotek. Ta prirastek pa gre pripisati po eni strani nekoliko višjim prodajnim cenam zaradi inflacije, po drugi strani pa predvsem vse večjemu povpraševanju po tehničnih knjigah. Največ povpraševanja je bilo po knjigah in elektronskih verzijah enciklopedij in knjig. V zadnjih letih pa beležijo precejšnjo rast tudi

koledarji in podobne publikacije ter prodaja informacij preko svetovne spletne mreže. Najbolj obsežen sektor predstavljajo leposlovne knjige za odrasle italijanskih pa tudi tujih avtorjev, ki pokrijejo 57% celotnega obsega prodaj. Nekaj več kot 17% prodaj predstavljajo šolski učbeniki. Le devet odstotkov vseh prodaj odpadajo na zgoščenke. Največje povpraševanje je bilo po didaktičnih zgoščenkah, po enciklopedijah, pa tudi po igrinah. Poleg tega pa se italijanski založniki srečujejo še z drugimi težavami. Za marsikatero založnika bo verjetno najtežje uvesti v svoj proizvodni proces nove tehnologije, za katere bodo potrebne obsežne investicije. Male založniške hiše pa si tako obsežnih investicij ne bodo mogle privoščiti. Založniki morajo poskrbeti ne samo za knjižne izdaje, pač pa tudi za drugačne oblike, kot so zgoščenke, videokasete, elektronska knjiga ipd. Založniki pa imajo tudi precej težav pri distribuciji. Zaradi vse večje informatiziranosti poslovanja lahko knjigarna v vsakem trenutku pove, katere knjige potre-

buje in koliko knjig ima še na zalogi. Tako skušajo knjigarne omejiti obstoječe zaloge. S tem omeji prodajalec tveganje neprodanih knjig. Založnik pa lahko samostojno načrtuje tiskanje novih izvodov, ko se pojavi potreba.

Založniške hiše bi seveda rade povečale ne samo obseg prodaj, pač pa tudi zanimanje za branje samo, kar bi dolgoročno vplivalo na višje prodaje. Zaradi tega nameravajo odpreti celo vrsto izredno velikih trgovin, to je tako imenovane megastore, v katerih bo potrošnik poleg kulturne ponudbe dobil še druge dobrine, kot so glasbeni stolpi, telefone in računalnike pa tudi bar, prodajalno vsotopnic za koncerte in druge podobne pobude.

Poleg tega naj bi take velike trgovine organizirale tudi srečanja z avtorji, kar bi nedvomno pripomoglo k širitvi kroga bralcev. Obenem pa izdajatelji načrtujejo, da bi knjige prodajali ne samo v knjigarnah, pač pa tudi na drugih ne čisto konvencionalnih mestih, kot so npr. muzeji, trgovine jestvin, ali po televiziji ipd. Ravno tako pa skušajo italijanski izdajatelji razširiti ponudbo.

Zelo uspešne so bile pred kakim letom tiste izdaje, ki so potrošnika stale celih 1.000 lir. Te knjige so bile med bralci zelo razširjene in so doživele izjemen uspeh.

MP

izročilo. Prav v tistih letih pa nas je na osnovni šoli v Mirnu začel poučevati likovni pouk Silvester Komel, ki nam je razširil obzorja in nas likovne pojave naučil doživljati in dojemati globinsko, v skladu z našim notranjim videnjem. Morda se tega takrat še nismo zavedali, a nas je Komel uvajal prav v to smer.

Prišli so nato na vrsto prvi obiski pri sorodnikih v Trstu, kjer sem lahko občudoval Spacalovo grafiko Sneg na Krasu iz leta 1956, pri kateri pa nikakor ne gre za kakšno idilično razglednico, marveč za preprosto, izrazno skopo kompozicijo v večbarvnem lesorezu, kjer se belina snega v urejenih sestavih v nekakšni mreži prepleta z značilnimi prvimi tradicionalne kraške arhitekture (zid, okno, vrata, gank ipd.).

Nato pa smo leta 1959 končno pričakali prvo izdajo zbranega dela našega sorodnika, pesnika in pisatelja Stanka Vuka z naslovom Zemlja na zahodu in kmalu sem na platnicah prepoznal značilen Spacalov slog mrežasto razporejenih ploskovitih likov z dominantno izrazito poudarjene Kraševke oz. Primorke s škafof na glavi. Ženska, ki je pokrita z ruto, nam kaže hrbet in odhaja proti domu, ki je v ozadju podobno označen le z najnujnejšimi atributi: strnjeno zidana primorska arhitektura, škure zaprtega okna, ograja ganka, kamnita streha, prislonjena lestev. Vse skupaj pa je obeleženo s toplo barvno lestvico, ki se naravno prilega sredozemskemu razpoloženju.

To so skratka tisti mladostni vtisi in spodbude, ki v nas puščajo trajno sled ter vplivajo na naša zanimanja in poklicne nazore. V tem tudi vidim pomen svojega prvega srečanja s Spacalovo umetnostjo.

"CARTEGGIO SCAZONTE"

DOPISOVANJE MED REBULO IN CECOVINIJE

FOTO KROMA

Tržaška pokrajinska uprava je založila zanimivo publikacijo, ki nosi naslov *Carteggio Scazonte*, avtorja pa sta - kar je kljub spremembam za tržaško stvarnost še vedno nekoliko neobičajno - slovenski in italijanski tržaški pisatelj: Alojz Rebula in Manlio Cecovini. Gre namreč za objavo dopisovanja med Rebulo in Cecovinijem od leta 1995 - ko sta se spoznala na Opčinah - do lani.

Pred šestimi leti sta se namreč Rebula in Cecovini spoznala v openskem Prosvetnem domu, pobuda o dopisovanju pa je prišla od Cecovinija. V svojih pismih sta si avtorja izmenjala poglede in stališča o temeljnih vprašanih človekovega bivanja, o religiji, kulturi in književnosti. Tako sta si prišla naproti Alojz Rebula, pisatelj, profesor klasičnih jezikov, ki je trdno vpet v slovenstvo in krščanstvo, in Manlio Cecovini, italijanski književnik, sicer pravnik po izobrazbi in poklic ter človek, ki je imel pomembne politične odgovornosti, ne nazadnje pa verski skeptik in prostozidar.

Knjigo so predstavili v ponedeljek, 28. t.m., v dvorani liceja Dante Alighieri v Trstu, med drugim ob prisotnosti in sodelovanju predsednika tržaške pokrajine Renza Codarina, odbornika za kulturo Claudia Grizona in Paola Quazzola, ki je spregovoril o delu, ter umetnostnega kritika in poslanca Vittoria Sgarbija, ki je v svojem značilnem slogu poskrbel, da predstavitev ni bila dolgočasna. Težko je pomisliti, da ni šlo za predvolilno potezo. A kljub temu je dogodek pomemben, ker gre za novo srečanje med slovensko in italijansko kulturo v Trstu, ki sta si bili preveč časa vsaka sebi, sedaj pa dokončno spoznava-

40-LETNICA ROJANSKEGA MARIJINEGA DOMA

V nedeljo, 27. maja, je v župnijski cerkvi v Rojanu tamkajšnji slovenski kaplan msgr. Stanko Zorko daroval zahvalno mašo ob štiridesetletnici tamkajšnjega Marijinega doma, ki so ga zgradili leta 1961 v ulici Cordaroli. Prihodnja nedeljo, 3. junija, pa bo dopoldne v cerkvi maša, ki jo bo daroval tržaški škof msgr. Evgen Ravignani, popoldne pa bo v Marijinem domu kulturna prireditev s srečolovom, ki ga prireja domače organizacije. O obletnici in njeni proslavitvi bomo obširneje poročali prihodnjič.

ta - bolje rečeno italijanski del spoznava - da obe polnopravno spadata v okvir tržaške kulturne stvarnosti. Z italijanske strani je zgled ravno Manlio Cecovini, človek, ki v preteklosti ni poseben slovel po ljubezni do Slovencev, v zadnjih letih pa je navezal pomembne stike s predstavniki krajevne slovenske kulture. Nekaj podobnega se je zgodilo pred nekaj leti, ko je prav Cecovini v dvorani knjižarne Minerva predstavil italijanski prevod romana Borisa Pahorja *Nekropola*. Zato je na take pobude treba gledati z zanimanjem, četudi gre za bolj ali manj prikrito poceni predvolilno reklamo. Gre namreč za proces, ki presega ozke politične interese.

Do upravnih volitev na Tržaškem manjka še dober teden dni, koalicije in kandidati, ki se bodo na njih pomerili, pa pospešeno predstavljajo in razlagajo javnosti svoje programe. Najbolj se postavlja v ospredje kampanja za izvolitev naslednika Riccarda Illyja na čelu tržaške občine. Za županski stolček se v glavnem potegujeta dva kandidata: predstavnik desnosredinskega zavezništva Doma svoboščin in bivši miljski župan Roberto Dipiazza ter kandidat leve sredine - se pravi Oljke in Illyjeve občanske liste - in bivši predsednik tržaških industrijcev Federico Pacorini. Oba kandidata sta že večkrat predstavila javnosti svoja programa, v ponedeljek, 28., in v torek, 29. t.m., pa sta bila oba gosta Slovenskega deželnega gospodarskega združenja.

Programa obeh županskih kandidatov sta si v mnogih točkah podobna: tako si npr. oba prizadevata za pospešitev dialoga z različnimi kategorijami podjetnikov (obrtnikov, trgovcev idr.), ki morajo tako po mnenju Pacorinija kot Dipiazze biti soudeležene pri odločitvah, ki jih sprejema občinska uprava. Tako Pacorini kot Dipiazza pozitivno gledata na približevanje Slovenije Evropski zvezi, v katero mora vstopiti čimprej, saj bo to pomenilo dodatno priložnost za razvoj (zanimivo, da ima desna sredina glede Slo-

ŠE DOBER TEDEN DNI DO UPRAVNIH VOLITEV

KANDIDATI PREDSTAVLJAJO SVOJE PROGRAME

venije in nasploh glede širitve Evropske zveze na vzhod nekoliko drugačno mnenje kot Dipiazza - kako se bo vse to uskladilo, je seveda vprašanje). Slovenska manjšina ni več - vsaj tako z gleda - "moteč element" na teh volitvah, saj je po mnenju Dipiazze treba, ob gospodarskem razvoju, pomisliti tudi na ohranitev tradicije in identitete, v tem primeru slovenske identitete. Poleg tega se je kandidat Doma svoboščin med drugim osredotočil na potrebo po izboljšanju odnosa med občani in upravo, na potrebo po sodelovanju med različnimi gospodarskimi panogami, predvsem pa je poudaril, kako je

treba ljudem ponovno vliti zaupanje.

Federico Pacorini pa se zavzema za nadaljevanje tiste upravne izkušnje, ki se je pričela s prvo izvolitvijo Riccarda Illyja za župana l. 1993. Pri tem je na srečanju s predstavniki SDGZ med drugim poudaril, da je treba obnoviti odnos med občinsko upravo in gospodarskimi kategorijami, saj mora občina pri svojem delovanju spoštovati in vrednotiti domače gospodarstvo. Zavzel se je za izvajanje zakona za zaščito slovenske manjšine: Slovenci, Italijani in drugi smo vsi Tržčani in tako bomo lahko končno rekli, da je Trst večnarodno, večkulturno

in večreligiozno mesto. Sam misli vključiti v svoj odbor pripadnika slovenske manjšine: ime, je dejal, bo razkril pred balotazo, vsekakor gre za mlajšega in po Pacorinijevih besedah zelo sposobnega človeka. Med ostalimi stvarmi je kandidat leve sredine predvsem poudaril potrebo po pozornosti do mladit, rekoč, da je treba Trstu "menjati kri". Tudi Pacorini se je zavzel npr. za razvoj turizma, agriturizma ter za čimprejšnje oblikovanje kraškega parka.

Po skopem orisu programov, ki so si podobni tako na tržaški in miljski občinski kot na pokrajinski ravni, upoštevajoč seveda krajevne specifičnosti, naj povemo kaj o kandidatih. V mislih imamo kandidate slovenske narodnosti, ki si bodo prizadevali za izvolitev v tržaški in miljski občinski svet oz. v pokrajinski svet. Za tržaški občinski svet kandidirajo na listi Oljke trije Slovenci: ponovno se bosta potegovala za izvolitev Peter Močnik kot predstavnik Slovenske skupnosti in Igor Dolenc kot predstavnik Levih demokratov. Stranka italijanskih in slovenskih komunistov pa v okviru Oljke kandidira Igorja Pavletiča. Stranka komunistične prenovne ne podpira levosredinskega kandidata Federica Pacorinija in za župana kandidira dosedanega svetovaleca Igorja Cancianija.

OKROGLA MIZA V MALI DVORANI KULTURNEGA DOMA V TRSTU: KAJ JE SLOVENSTVO

EDINO NEPRISTRANSKOST VODI DO SKUPNIH CILJEV

MATJAŽ RUSTJA

V soboto, 26. t.m., je krožek Premik priredil okroglo mizo z zanimivim in izzivalnim naslovom *Kaj je slovenstvo?* Množični odziv na srečanje v mali dvorani Kulturnega doma v Trstu je dokaz, da je danes to vprašanje še vedno aktualno, morda bolj kot v preteklosti, saj nove evropske geopolitične ureditve zahtevajo jasne odgovore, še pred tem pa odločno poglobitev v bit in smisel narodnih subjektov.

Večer sta vodila člana Premika Martina Slavec in Gorazd Bajc, ki sta v začetku predstavila goste in jim predala besedo za uvodne ali izhodiščne besede. Prvi poseg je imela sociologinja in antropologinja dr. Marija Jurič Pahor, ki je v današnjem svetu globalizacije postavila pod vprašaj domnevno kategorijo homogenega slovenstva in izrazila vprašanje o etičnosti v smislu multikulturalnosti in sprejemanja različnega. Razčlenjeno je opredelila razne pojme, ki oblikujejo narod (nacionalizem, avtonomija, identiteta...) in ga postavljajo v pisano družino ostalih narodnih subjektov. Potem je besedo prevzel pesnik, prevajalec in publicist Bert Pribac, ki je dolgo let živel v Avstraliji, danes pa domuje v rojstni Istri. Gledanje na slovenstvo je izrazil zelo oseb-

FOTO KROMA

no in izkustveno. Zaključne misli je strnil v ugotovitev, da je slovenstvo vrednota, ki posamezniku vzbuja v srcu lagodje, mir in domače počutje sredi toplega naroda. Tretji je bil na vrsti diplomirani filozof in urednik revije *Tretji dan* Ivo Kerže. Konstitutivni element naroda je po Keržetovem mnenju materin jezik. Jezik, ki so nam ga položile rojenice v zibelko, nas po lepoti privlači in le preko jezika se približujemo popolni biti naroda. Najbolj nacionalno je torej pesništvo ali lepota pesniške besede, ki kaže v svoji ne-

prevedljivosti bistvo naroda. Elementov slovenstva pa je ničkoliko, tako da je Kerže predlagal, da bi neka ustanova (morda SAZU) poskrbela za poglobljeno študijo korenin slovenskega naroda. Nazadnje pa je spregovoril še pisatelj in profesor na oddelku Sociologije kulture na ljubljanski Filozofski fakulteti dr. Igor Škamperle. Identiteta je po mnenju svetovanskega rojaka vselej nekaj kompleksnega, ki se v času spreminja in na katero moramo biti ponosni in jo znati ovrednotiti. Prav gotovo sestavlja identiteto na-

roda tudi jezik, Škamperle pa je npr. poudaril prav poseben, intimističen odnos, ki ga Slovenci imamo do narave. Napovedana udeležba literarnega zgodovinarja Toma Virka je odpadla zaradi osebnih razlogov.

Začetni posegi so si bili dokaj različni, tudi razprava pa je pokazala, da so si večkrat izrazi, pristopi in stališča raznoliki in da je torej občutek pripadnosti nekaj zelo individualnega. Vsakdo ga čuti po svoje, skupek vseh misli pa daje živo sliko slovenstva, ki je torej nujno spremljivo v času in prostoru.

Okrogla miza je želela biti korenit preizkus slovenstva danes v zamejskem in matičnem prostoru. Povezovalca sta vodila debato po sklopih vprašanj, ki so vodila od začetne opredelitve slovenstva do novih izzivov, ki jih za slovenski narod predstavlja vključitev v Evropsko zvezo. Večina gostov, pa tudi publike, je izrazila misel, da je vstop v Evropsko zvezo neznanica, ki ji šibak narod ne zna kljubovati. Najprej moramo spoznati, kaj je slovenstvo, šele potem lahko vstopimo v družbo večjih narodov. Nedvomno pa predstavlja širitev Evropske zveze tudi izziv, ki bo prav naše kraje ovrednotil v povezavi z matico, celotna Slovenija pa lahko postane to, kar je vedno bila: država, ki v srcu Evrope povezuje zahod z vzhodom, pa tudi sever z morjem. Ali smo na to že samozavestno pripravljene?

Premikovi, pripadniki mlajše generacije, so upravičeno čutili potrebo po širšem razgovoru o teh problematikah (je tega pri nas dovolj?), ki nedvomno žulijo marsikoga izmed nas. Pomembno je dejstvo, da se problematike lotevajo mladi, spodbudno pa je predvsem to, da se pogovoru približujejo politično in neopredeljeno, kar nedvomno kaže paleta sobotnih gostov. Prepogostokrat je bila narodna zavest v službi te ali one ideologije in je tako izgubila potrebno moč nepristranskosti, ki edina vodi do skupnih ciljev.

VESEL IN ŽIVAHEN KONEC TEDNA V MAČKOLJAH

TUDI LETOS JE PRAZNIK ČEŠENJ PRIVABIL MNOŽICO LJUDI

Praznik češenj - in ne Praznik ČEČENJ, kot nam jo je v prejšnji številki zagodel tiskarski škrat in za kar se iskreno opravičujemo (a predstavnik organizatorjev nam je dejal, da rusko veleposlaništvo ni protestiralo) - je tudi letos privabil v Mačkolje pisano množico obiskovalcev od blizu in daleč. Domačinom in ostalim že dobro znana lokacija, kjer že desetletja poteka ena najbolj priljubljenih šager na Tržaškem, je ponovno postala prizorišče veselja, petja in dobrega razpoloženja ob okusni domači hrani in pijači ter seveda sladkih češnjah, ki so pričakale sladokusce od blizu in daleč.

Pravijo, da se je v soboto zvečer pločevinasta kača parkiranih vozil vila do naftnih rezervoarjev ob vznožju hriba, zato je nekdo rekel, da je tisti večer v Mačkoljah moralo biti kakih 10.000 ljudi. Verjetno je taka številka pretirana, a kljub temu so bili organizatorji praznika - Prosvetno društvo Mačkolje - zelo zadovoljni s sobotnim obiskom, ki je po njihovi oceni bil v sozvočju z najboljšo tradicijo Praznika češenj, tako da se je na prizorišču šagre in tam okoli trlo od 2.000 do 5.000 obiskovalcev. Praznik smo obiskali v nedeljo, 27. t.m., proti večeru: vse mize so bile zasedene, pred blagajnam in

FOTO KROMA

kioski, ki so ponujali najrazličnejše dobrote, pa so se vile dolge vrste. Tako lahko rečemo, da je zadovoljstvo organizatorjev bilo veliko tudi v nedeljo.

Sicer se je Praznik češenj pričel že v petek, 25. t.m., ko so ob 17. uri odprli kioske, v večernih urah pa so se obiskovalci lahko zavrteli v plesu ob zvokih ansambla Modri val. Podoben spored je bil v soboto, 26. t.m., le da je za dobro razpoloženje na plesu tokrat poskrbel Zamejski kvintet. V nede-

ljo, 27. t.m., so kioske odprli že ob 15. uri, proti večeru pa je stekel kulturni program, ki so ga oblikovale mažoretke iz Povirja, poleg njih pa je še nastopil Pihalni orkester Rokava iz Marezig, ki letos praznuje stoletnico. Številni udeleženci pa so v večernih urah lahko poskusili svoje plesno znanje ob zvokih ansambla Happy Day. Praznik češenj 2001 se je zaključil v ponedeljek, 28. t.m., ko so še zadnjič bili na voljo kioski z domačimi dobrotami in so se obiskovalci lahko še

zadnjič zavrteli na plesišču ob zvokih Zamejskega kvinteta.

K uspehu letošnjega Praznika češenj je prav gotovo prispevalo lepo in toplo, kratka že poletno vreme, ki je ljudi naravnost silil v "beg" iz zaprtih prostorov na svež zrak. Uspeha pa zagotovo ne bi bilo brez požrtvovalnosti številnih članov PD Mačkolje vseh starosti, ki vsako leto zavzeto in nesebično skrbijo, da je njihova vaška šagra vedno privlačna in sveža.

IŽ

NABREŽINA / ZBOROVSKI VEČER V STARI VASI

ZBOROVSTVO ŠE VEDNO POMEMBEN KULTURNI DEJAVNIK

V soboto, 26. maja, je bil v Stari vasi "pri Špilnih" v Nabrežini izjemno prijeten večer. Kulturno društvo Igo Gruden je letošnjo pevsko sezono zaključilo z zborovsko prireditvijo na lepem vaškem borjaču, ki ga je za to priložnost uredilo v koncertni prostor. Na programu so bile tri vokalno različne skupine, najprej mladinski zbor Kraški slavček pod vodstvom Alenke Radetič, nato Ženski zbor Devin pod vodstvom Hermana Antoniča ter mešani zbor Igo Gruden iz Nabrežine, ki ga je za to priložnost vodil Janko Ban, ker je stalni dirigent zboru, Adi Danev, trenutno na okrevanju po zahtevni operaciji.

Kraški slavček je ob klavirski spremljavi Beatrice Zonta zapel intonančno čisto sedem dokaj zahtevnih pesmi iz svojega najnovejšega repertoarja. S svojim dinamično zasnovanim programom prinaša zborček svežino in veselo razpoloženje ter dokazuje, kako lahko tudi v današnjem času resno delo navduši doraščajoče, da radi pojejo.

Kot gost na prireditvi je nastopil ženski zbor Devin. Ta pevska skupina nadaljuje dolgoletno tradicijo deklisnega zboru, ki je v Devinu deloval pod vodstvom Hermana Antoniča celih 25 let. V zadnjih dveh letih so se pevke ponovno organizirale kljub družinskim obveznostim in pojejo predvsem v lastno veselje in zabavo. Na

FOTO KROMA

koncertu so predstavile nekaj priredb narodnih pesmi, dve polifonski ter Ignacija Ote Naše korenine. S svojim lepim in uglašenim nastopom so navdušile številno občinstvo.

V tretjem delu sporeda je nastopil še domači mešani zbor s skladbami Adija Daneva, ki so bile napisane prav za ta zbor. Občinstvu sta bili všeč posebnostno uglašenosti dveh Grudnovih otroških pesmi, pa tudi priredbe ljudskih pesmi so bile toplo sprejete. Ob koncu sta bila še dva dodatka, od katerih je ene-

ga dirigirala Beatrice Zonta, ki sicer korepetira pri zboru. Vsem izvajalcem se je zahvalila prof. Mariza Škerk, ki je tudi spomnila prisotne, da je petje v Nabrežini pomemben kulturni dejavnik; omenila je tudi Sergija Radoviča in njegov nekdanji otroški zbor Kraški slavček, iz katerega pravzaprav izhaja večina pevcev, ki so nastopili na sobotnem večeru. Hvaležna publika se je po koncertu še dolgo zadržala s pevci v prijetnem domačem okolju.

ŠE DVE VESTI Z NABREŽINSKEGA KONCA

Ko smo zaključevali redakcijo, sta v uredništvo prispeli še dve poročili o dogajanju na devinsko-nabrežinskem koncu. Eno poročilo se nanaša na zaključno prireditev v osnovni šoli Josip Jurčič v Devinu, ki je bila v soboto, 26. t.m. Drugo pa je poročilo o letni nabrežinske župnije na Gorenjsko, ki je potekala 20. t.m. Zaradi pomanjkanja prostora pa bomo članka v celoti objavili v prihodnji številki.

MARIJINA DRUŽBA, ROJANSKI CERKVENI PEVSKI ZBOR
IN KONCERTNA POBUDA ROJAN

vabijo na prireditev ob

40-LETNICA MARIJINEGA DOMA V ROJANU

v nedeljo, 3. junija, ob 18. uri, v Marijinem domu v Rojanu.

Na sporedu bosta zborovska, instrumentalna in vokalna glasba ter prikaz nastanka Marijinega doma v sliki in besedi. Bogat srečolov je namenjen slovenskim misijonarjem.

OBVESTILA

BRALCE IN zlasti naročnike obveščamo, da je naša uprava v Trstu na razpolago le v četrkih od 9. do 13. ure. Naročnike in bralce prosimo, naj to upoštevajo z upanjem, da bomo vprašanje v kratkem uredili. - Uprava Novega glasa

MESEČNA MAŠA za edinost bo v ponedeljek, 4. junija, ob 17. uri v Marijinem domu v ul. Risorta. Vabi Apostolstvo sv. Cirila in Metoda v Trstu.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobrazencev in Knjižnica Dušana Černeta vabita v ponedeljek, 4. junija, ob 20.30 v Peterlinovo dvorano na predstavitev knjige Nikolaja Mikhailova *Jezikovni spomeniki zgodnje slovenščine*, ki je pravkar izšla pri Mladiki. Avtorja in delo bo predstavila dr. Irena Orel, profesorica na Oddelku za slovanske jezike in književnost na Univerzi v Ljubljani.

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca in Klub prijateljstva vabita v četrtek, 6. junija, ob 18.30 v Barkovlje k uri molitve z mašo za duhovne poklice, mladino in družine.

ZVEZA CERKVENIH pevskih zborov vabi na zaključni nastop udeležencev letošnjega orgelskega tečaja, ki ga na Opčinah vodi prof. Angela Tomanič. Koncert bo v sredo, 6. 6. 2001, ob 20.30 v openski župnijski cerkvi.

DAROVI

V SPOMIN župnika g. Rudija Bogatca darujejo za misijon tržaške škofije v Afriki njegove sestrične in bratrance 170.000 lir, teta Kristina in sestrična Nadja z družino pa 200.000 lir.

ZA MARIJIN dom v Rojanu darujejo: Pierina Lozej 100.000 lir; Marija in Marko Udovič 400.000 lir.

ZA CERKEV v Nabrežini: I. Gruden 50.000 lir; skavti AMIS 30.000; Labinaz 80.000; Ciril F. 100.000; Milič 100.000; bolniki 240.000; dr. Posarelli 100.000; Frandolič 100.000; v spomin na F. Rudež daruje Vida 50.000; Franja in Linko Visentin v spomin na Fani B. 25.000 in na Ličko C. 25.000 ter za cerkev 25.000; ob pogrebu Ličke Caharija darujejo domači 100.000; Lea Caharija 50.000; družina Breclj v spomin na Ličko C. 100.000; v spomin na Mirkota Radoviča daruje Lidija 50.000 lir.

V DSI O GRAND CANYONU

V ponedeljek, 28. t.m., je Društvo slovenskih izobrazencev posvetilo redni tedenski večer odkrivanju lepote in nevarnosti Grand Canyon v Združenih državah Amerike. To naravno čudo je v sliki in besedi predstavil dr. Andrej Beličič. Na začetku je predavatelj podal zgoščen oris zgodovine Grand Canyon in njegovega raziskovanja. Prvič so nanj naleteli španski konkvistadorji, neraziskovan pa je ostal do druge polovice 19. stol., ko se je po brzicah reke Kolorado spustila ekspedicija Johna Wesleya Powella. Komercialno izkoriščanje kanjona v turistične namene pa se je začelo sredi prejšnjega stoletja. V drugem delu je dr. Beličič prikazal okoli sto diapozitivov z enotedenske plovbe po brzicah Grand Canyon, ki se ga je bil udeležil pred leti. Šlo je za plovbo, ki je bila polna tudi življenjskih tveganj (predvsem zaradi silovitosti brzic), ki pa daje človeku tudi neizmerno zadoščenje ob pristnem stiku z naravo, pa tudi s civilizacijo starodavnih indijanskih prebivalcev tistega področja.

Po mučni bolezni nas je zapustila naša draga mama, žena, sestra in nona

PAVLA FORČIČ

Od rajne se bomo poslednjič poslovili v petek, 1. junija. Pokojnica bo od 10. do 12. ure ležala v kapelici v mrtvašnici v ul. Costalunga v Trstu. Ob 12.40 bo maša v cerkvi v Šempolaju, nato pa pogreb na domačem pokopališču.

Žalujoci svojci

Prapot, Šempolaj, Sv. Križ, Solkan 26. 5. 2001

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža in očeta

TULLIA ZAGHETA

se iskreno zahvaljujemo bratu in stricu g. Viliju Žerjalu za pogrebni obred, somaševalcema, g. Maksu Suardu in p. Compostelli SJ, g. Giursiju, dalje sestri in teti Imeldi Žerjal Decleva za ganljive poslovilne besede, cerkvenim pevcem, sorodnikom, prijateljem, znancem, kolegom in dijakom, ki so nam stali ob strani v tem težkem trenutku in nam tako lajšali bolečino. Iskrena hvala vsem.

Svojci

V PONEDELJEK NA SEDEŽU STRANKE

PODPORA OLJKI ZA UPRAVNE VOLITVE

V ponedeljek zvečer se je na strankinem sedežu v Gorici sestel pokrajinski svet Stranke Slovenske skupnosti. Sejo je vodil predsednik stranke Hadrijan Corsi, na dnevnem redu pa sta bili dve glavni točki, in sicer obračun parlamentarnih volitev ter priprave na volilno kampanjo za upravne volitve. Po uvodnem nagovoru je besedo prevzel pokrajinski tajnik Aleš Figelj, ki je povzel rezultate parlamentarnih volitev, podčrtal zelo dober uspeh koalicije sredinskih strank Marjetice, katere ustanovni član na deželni ravni je tudi slovenska stranka.

V nedeljo, 10. junija, bodo v naši deželi upravne volitve, na katerih se bodo volilni upravičenci odločali za novi pokrajinski svet ter za nekatere pomembne občine, med katerimi sta Ronke in Trzič. SSK je že pred časom jasno povedala, da podpora dosedanjemu pokrajinskemu predsedniku Brandolinu ni sploh pod vprašajem, saj dobro opravljeno delo v tem štiri-

letju ter odprt odnos do naše narodnostne skupnosti ter do čezmejnega sodelovanja botrujejo nesporno podporo SSK levsredinski večini na pokrajini. Na skupni listi kandidatov Oljke za pokrajinski svet zastopa slovensko narodno skupnost v zagorskem okrožju David Grinovero, ki pa je žal edini slovenski kandidat, kar nedvomno predstavlja nazadovanje reprezentativnosti naše manjšine v pokrajinskem svetu, ki sta jo v tem štiriletju predstavljala dva svetovalca.

SSK poziva volivce in somišljenike, naj podprejo in si prizadevajo za izvolitev vseh kandidatov Oljke za pokrajinski svet.

Glede občinskih volitev v Ronkah se za slovensko manjšino predstavlja Mirjan Likar, član krajevne sekcije SSK, ki kandidira na listi Ljudskega centra, medtem ko v Trziču stranka podpira za svetovalca v občinskem svetu kandidatino Silvio Altran, ki se predstavlja na listi Marjetice.

OB TISOČLETNICI GORICE

PRAZNIČNA REVIIJA ISONZO/SOČA

V torek, 22. maja, so na tiskovni konferenci v Gorici predstavili dvojno številko "časopisa na meji", kot samo uredništvo imenuje goriško dvojezično revijo Isonzo/Soča.

Urednika revije Dario Stasi in Karlo Černic sta v slovenskem in italijanskem jeziku predstavila dvojno številko revije, ki je posvečena tisočletnici prve omembe Gorice in Solkana. Povedala sta, da bo v prihodnje Isonzo/Soča izhajala kot dvmesečnik in da bodo pri uredništvu vztrajali na dvojezičnosti, saj so mnenja, da mora Gorica imeti revijo, v kateri sta enakopravno zastopana oba jezika; včasih je v njej tudi kak furlanski zapis. Urednika revije sta povedala, da so si za praznično številko revije zamislili tako vsebino, ki naj bi prikazala kakovost življenja v Gorici. Gorica je namreč na raznih razpredelnih kakovosti življenja v italijanskih mestih na samem vrhu, pri uredništvu pa so mnenja, da ni vse tako lepo, kot se na prvi pogled zdi, saj pogrešajo večjo odprtost do slovenskega dela prebivalstva in Nove Gorice ter Slovenije same. Predvsem pa so na tiskovni konferenci podčrtali nesodelovanje goriške občinske desničarske uprave z Novo Gorico, kar je prišlo še posebej do izraza pri proslavljanju tisočletnice Gorice, ko je goriški župan Gaetano Valentini poskrbel, da se slovenske prisotnosti v mestu ni nikjer videlo. Prav Valentini je tudi nerazumljivo in brez opravičila oz. pojasnila odklonil pogovor z uredništvom revije Isonzo/Soča in je zato v tokratni dvojni številki objavljen samo pogovor z novogoriškim županom Črtomirrom Špacapanom, ki pove, da na ravni sodelovanja med sestrskimi občinama ob slovensko-italijanski meji ni vse tako, kot bi moralo biti. Ured-

nika sta povedala, da so hoteli Valentini vprašati, zakaj ni izpolnil obljube, ki jo je dal pred petimi leti novogoriškemu županu Tomažu Marušiču, da bo njegova občinska uprava simbolično podrla ograjo, ki deli mesto na dvoje, mrežo, ki boleče razdvaja pri novogoriški železniški postaji mesti na dva dela. In prav zato, ker Valentini ni pristal na pogovor, so se v uredništvu odločili, da vključijo v revijo snopič 40 fotografij iz Gorice in Nove Gorice, ki zgovorno govorijo o dvojnem življenju arhitekture in ljudi v teh mestih. Našteli so tudi vrsto zavestnih oblik nesodelovanja Valentijeve občinske uprave z Novo Gorico in drugih oblik zaviranja prekomejnega sodelovanja: od tega, da Gorica ni hotela z Novo Gorico ob tisočletnici izdati skupne jubilejne poštne znamke, do tega, da so na praznovanje povabili avstrijske goste iz Lienza, a bližnjega Solkana ne; spomnili so se tudi tega, da je občinska uprava nedavno sabotirala tudi goriški maraton. Sodelavec revije prof. Aldo Rupel je povedal, kako nesramno se je vedla občinska uprava pri organizaciji prireditve Tisoč otrok na trgu, ko zaradi del na Travniku otrokom Travnik praktično ni bil dostopen, čeprav bi se z malo dobre volje dalo stvari urediti tako, da bi tudi otroci z obeh strani meje lahko na lep način doživeli najlepši trg v Gorici.

Na tiskovni konferenci so predstavili tudi poseben izbor razglednic z vedutami Gorice, delo goriških fotografov Valterja Nanuta, Carla Sciauzera, Joška Princiča, Barbare Baroncelli in Roberta Kusterleta, ki pričajo o lepoti goriškega mesta, a tudi o razdeljenosti mesta na dva, med seboj premalo povezana in sobivajoča dela.

JUP

ZSKP / OSREDNJA PRIREDITEV OB TISOČLETNICI GORICE

PRAZNIČNA GORICA, GLEJ!

IVA KORŠIČ

V petek, 1. junija, in v ponedeljek, 4. junija, se bo v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž Zveza slovenske katoliške prosvete z osrednjo prireditvijo poklonila Gorici ob tisočletnici njene prve pisne omembe v listini Otona III., v kateri je jasno povedano, da se kraju v slovenskem jeziku pravi Gorica. To neizpodbitno resnico je goriška občinska uprava znala ob raznih priložnostih v tem jubilejnem letu spretno prikriti in zamolčati. Pri pripravi in uresničitvi raznolikih pobud v čast Gorici je namenoma popolnoma prezrla, da v zgodovinskem, preteklem in sedanjem (upajmo tudi v prihodnjem) kulturnem utripu mesta bije tudi slovensko srce, ki je od davnine prisotno v tem obsoškem kraju. Z mestom je delilo tudi tragične dogodke, ki so si sledili v tem dolgem zgodovinskem obdobju. Ker sta goriška občinska uprava in njeno odborništvo za kulturo ob načrtovanju prireditev ob tisočletnici obšla slovenski življenj v mestu, si je kot ponavadi manjšina sama zavihala rokave in izpeljala že marsikatero uspešno zamisel, da bi samostojno počastila svoje mesto. Med raznolikimi prireditvami, ki so se že zvrstile in se še bodo v organizaciji ene ali druge slovenske Zveze ali posameznih društev, je pri Zvezi slovenske kato-

liške prosvete vzniknila zamisel za pomembno odsko "predstavo", pri kateri bi sodelovala društva, zbori, dramske skupine, glasbeniki, ki delujejo v ZSKP. Odrski scenarij za zgodovinsko-scenski prikaz Gorica, glej je napisal - kot je sam izčrpno povedal v intervjuju v prejšnji številki Novega glasa - Janez Povše, ki ga vsi dobro poznamo tudi kot pisca dramskih besedil.

Predsednika ZSKP dr. Damjana Paulina smo zaprosili, naj nam pove nekaj besed o tej svojski predstavi.

Kako in zakaj se je Zveza odločila za to veliko odsko postavitev?

Zveza slovenske katoliške prosvete si je to prireditve, pa tudi vse ostale omislila zato, ker je že vnaprej vedela, kako bo goriška občinska uprava pri svojih proslavah zamolčala slovensko prisotnost v Gorici. Zato so vse slovenske pobude še bolj pomembne. Pred kratkim je Zveza predstavila spominsko medaljo, ki je bila skovana za tisočletnico, izvedla je med drugim natečaj za zborovske skladbe in likovni natečaj za učence. Te pobude so bili odmevne, a ta osrednja prireditve bo gotovo še odmevnejša, ker jo Zveza pripravlja z družinimi močmi v sodelovanju vseh društev in zborov. Odrsko delo ima zgodovinski okvir in bo prikazalo slovensko prisotnost na Goriškem v tisočletnem obdobju. Zato smo

povabili k sodelovanju Janeza Povšeta, da nam je spisal besedilo in se mu zahvaljujemo za le-to. Navdušili smo tudi zunanje sodelavce, režiserja Adrijana Rustjo, koreografa Janeza Mejača, dirigenta Hilarija Lavrenčiča, ki je poskrbel za glasbo, Davida Bandellija, ki bo vodil zbor, Snežico Černic, ki pripravila kostume, in druge tehnične pomočnike, ki imajo v oskrbi luč, izdelovanje scene in vsega, kar je pač potrebno za izvajanje zahtevne odrske uprizoritve.

Kdo so pa nastopajoči?

Glavno vlogo ima pravzaprav plesno gibalna skupina, ki bo z gibom ponazarjala pomembnejše dogodke v tem tisočletju. Nastopili bodo štirje recitatorji-igranci Slovenskega stalnega gledališča Trst, poleg njih so še nekateri ljubiteljski igralci, pri katerih slišimo le glas, ker "nevidni" posebljajo nekatere

osebnosti, kot npr. prvega goriškega nadškofa Attemsa, nekdanje slovenske poslance v Rimu, in druge, ki so se zapisali v našo zgodovino. Poleg omenjenih nastopajo skoraj vsi zbori, včlanjeni v ZSKP, nekatere bomo poslušali samostojno v ozadju, ostali pa se skupno pojavljajo na odru ob začetku in koncu. Dogajanje se bo začelo s prireditvijo ob tisočletnici in se nato pomaknilo v zgodovino. Zgodovinski prikaz se bo sklenil s proslavo tisočletnice. Izvirne glasbene točke je za to priložnost napisal Hilarij Lavrenčič, pod njegovo taktirko jih bo v živo izvajal komorni ansambel. To je v glavnem bistvo prireditve, ki bo prijetna, nedvomno pa pomembna in mislim, da bo resnično prikazala pravo podobo Gorice, prisotnost Slovencev, Italijanov in drugih narodnosti na tem geografskem prostoru. V dosežanjih prireditvah, ki jih je pripravila občina, je bila namreč tisočletnica osvetljena le z italijanskega zornega kota, vse ostalo je bilo previdno zamolčano.

Zakaj pa ne bi tako odmevne prireditve izvajali na prostem?

To je težko izvedljivo, saj predstava sama zahteva precej tehničnih pripomočkov, ki so možni le v dvorani. Ko si bodo gledalci ogledali odrski prikaz, jim bo jasno, zakaj ni bil izveden na prostem.

KONCERT MARIJINIH PESMI

MEPZ PODGORA V SOLKANU

Župnijska skupnost iz Solkana pri Gorici je v nedeljo, 27. maja, organizirala v cerkvi sv. Štefana koncert Marijinih pesmi ob tisočletnici prve omembe kraja. Povabili so župnijske zborove iz Kronberka, Kapele na Kostanjevici nad Novo Gorico, Kristusa Odrašenika iz Nove Gorice ter MePZ Podgora iz Gorice v Italiji. Najprej so nastopili domačini župnijskega zbora iz Solkana pod vodstvom dirigentke Princičeve, nato pevci iz Kronberka pod Maletičevo taktirko, zbor s Kapele pa pevce od Kristusa Odrašenika. Podgorci so pod vodstvom Mirka Špacapana zapeli dve renesančni skladbi (Alma Redemptoris Mater P. da Palestrine in Ave Maria J. Arcadelta) in dve sodobni (Zdrava Marija Z. Ha-

reja in Vsi zbori zadonite E. Komela). S svojim programom so tako zaobjeli čas prvih polifonskih skladb, napisanih v čast Mariji, in obenem prinesli v Solkan stvaritve dveh zamejskih glasbenikov polpreteklega (Kemel) in najsodobnejšega izraza (Harej). Zbori so potem v skupni zasedbi in v izmeničnem vodstvu Princičeve, Špacapana in Kobala odpele še tri skladbe v čast Svetogorski Kraljici.

Izredno uspeli koncert je tako bolj kot prazne besede tesno povezal pevce in poslušalce iz obmejnih goriških krajev ob praznovanju tisočletnice. Še bolj pa je prireditve izvenela kot počastitev Marije s priprošnjo, naj Kraljica s Sv. gore še naprej vodi goriške Slovence novim izživom naproti.

AKORD V KOPRIVNEM

Moška pevka skupina Akord je v nedeljo, 27. t.m., v popoldanskih urah popestrila dan odprtih vrat v kleti Villa Russiz v Koprivnem, kjer so pevci pretežno furlanskemu občinstvu zapeli nekaj italijanskih pesmi iz svojega repertoarja.

POHOD TREH MOSTOV

V sklopu prireditev ob 1000-letnici prve dokumentirane omembe Solkana in Gorice so se v nedeljo zelo številni obmejni krajin zbrali na priljubljeno Pohodu treh mostov, ki z zgodovnim imenom povezuje Solkan, Štmaver in Gorico. Srečanje so priredili Krajevna skupnost Sol-

kan v sodelovanju z rajonskima svetoma Svetogorske četrti-Placute ter Pevmo-Oslavje-Štmaver. Pohod nosi tako ime, ker se udeleženci na deset kilometrov dolgi poti sprehodijo po treh mostovih, in sicer po mostu na Soči v Solkanu, na Pevmici v Buži in ne pevmkem mostu nad Sočo. Pohodniki so se približno v dveh urah na koncu zbrali v Solkanu na družabnosti. Na prireditvi je, kot rečeno, sodelovalo veliko število ljudi, kar pričča o dejstvu, da so take pobude še kako potrebne in pričakovane, žal pa potekajo le na nivoju krajevnih skupnosti, medtem ko si občina v tej smeri veliko ne prizadeva.

VEČER V ORGANIZACIJI KROŽKA GREGORČIČ

IVAN MARIJA ČOK IN NJEGOV ČAS

FOTO BUMBACA

Prejšnji četrtek je bila v komorni dvorani KC Bratuž nad vse zanimiva predstavitev publikacije, za katero je poskrbel mladi tržaški zgodovinar Gorazd Bajc in nosi naslov *Zapletena razmerja, Ivan Marija Čok v mreži primorske usode*. Večer je priredil Krožek Anton Gregorčič, predstavitev omenjene knjige pa je bil dejansko povod za debatno srečanje o liku Ivana Čoka ter o obdobju, v katerem je živel in deloval.

Poleg avtorja je namreč na srečanju sodeloval še John Earle, ugledni angleški časnikar (The Times, Reuters) v poklju, bivši kapetan britanske organizacije za posebne operacije (SOE). Spregovoril je o omenjeni organizaciji ter prisotnim osvetlil vlogo in pomen organizacije, ki je v zamejstvu in na splošno malo poznana. Ob njem je večer sooblikoval tudi Karlo Kocjančič, predstavnik založbe in Društva TIGR Primorske, ki

je objavilo knjigo o Čoku. Večer je bil tudi v tem primeru pomembna priložnost za predstavitev delovanja Društva TIGR. Zgodovinar Gorazd Bajc je prisotnim osvetlil lik Ivana Marije Čoka ter v daljšem in prodornem posegu spregovoril o njegovi življenjski poti ter o smernicah, na katerih je gradil svoje delovanje pred vojno in po njej.

Po posegih gostov se je med prisotnimi razvila zanimiva diskusija, ki je razkrila marsikatero manj znano plat obdobja, o katerem pričala knjiga, ter o Čoku, ki so ga jugoslovanske oblasti ožigosale za tajnega agenta; niti pri nas pa ni doslej poznal primerne pozornosti s strani zgodovinarjev. Bajčeva knjiga je dejansko prva širše zastavljena publikacija o omenjenem družbeno-političnem delavcu, ki je živel v zelo dlikatnem obdobju naše polpretekle zgodovine.

V PETEK V VELIKI DVORANI KC LOJZE BRATUŽ

OSNOVNOŠOLCI IZ PEVME NAVDUŠILI

JURIJ PALJK

Polna velika dvorana KC L. Bratuž, nasmejani obrazi in veselje otrok, zadovoljstvo staršev in sorodnikov, srečni učitelji in še kaj bi se našlo, če bi hoteli opisati vzdušje, ki je vladalo v petek zvečer, 25. t.m., ko so osnovnošolci šole Josip Abram iz Pevme zapeli zadnjo pesem na uspelem zaključnem nastopu.

V svetu sanj je bil naslov lepe igre, ki jo je za prav vsakega šolarja iz Pevme napisala učiteljica Lidija Jarc, za vsakega posebej zato, ker so prav vsi, tudi najmlajši, imeli svojo vlogo na velikem odru centra Bratuž. Prepevali so ob glasbeni spremljavi dr. Mirka Špacapana, ki je za igro napisal tudi izvorno glasbo in tudi tri pesmi, za katere upamo, da jih bodo čimprej prepevali tudi otroci drugih šol pri nas in v matični Sloveniji, ker pridejo hitro v uho, in preprosto zato, ker so lepe.

Učiteljice in učitelj iz Pevme so se z malčki potrudili tako, da so le-ti več kot dostojno zaigrali igro, v kateri so svojim staršem, prijateljem in sorodnikom prikazali najprej svoje lepe znanje slovenščine, nato svoje veselje in seveda tudi svoj sanjski, čarobni svet, v katerem je ogromno prostora za prepričljive sanje, ki jih nam odraslim žal večkrat manjka.

Plesalka je na oder prinesla noč in začela se je pesem o svetu sanj, ki so ga otroci iz Pevme upodobili v raznih kostumih in v šestnajstih odrskih prizorih, ki so zbujali zdaj prešeren smeh,

FOTO: BUMBACA

zdaj razmislek, vedno pa so imeli v sebi tisto čarobno gledališko moč, ki človeka priklene na sedež, da z zanimanjem sledi predstavi do konca, nakar ga reši buren in srčen aplavz, da lahko vstane. Otroci iz Pevme so tudi spet dokazali, da se lahko tudi z majhnimi sredstvi in z velikim srcem ter požrtvovalnim delom učiteljev pripravi predstava, ki je dragocena, in to ne samo za otroke, njihove starše in sorodnike ter prijatelje, ampak za celotno slovensko skupnost na Goriškem.

Ko smo se v petek zvečer smejali malčkom iz Pevme in njihovemu smešenju naših napak, ko smo gledali, kako so s prstom in z otroško nedolžnostjo pokazali na naš malomarni odnos do materinega jezika, smo se seveda prešerno zabavali ob njihovem lepem nastopu, morda tudi malce zaslanjali z njimi, ko smo občudovali njihovo ubrano petje in predvsem

gotove korake na odrskih deskah, smo bili nanje in na njihove učitelje ponosni. Vemo, da za njihovim delom stojijo starši in predvsem prizadevni učitelji, ki vedo, da je odlika dobrega učitelja več kot le golo poučevanje v šoli.

Ze tretje leto zapored osnovnošolci iz Pevme napolnijo center Bratuž in že tretje leto zapored igrajo novonapisano igrice učiteljice Lidije Jarc in pojejo nove, za to priložnost uglašene in napisane pesmice, kar seveda niso mačje solze! Premalo se namreč zavedamo svojih moči in sposobnosti, bi lahko rekli po njihovem nastopu. Zato je nauk osnovnošolcev in njihovih učiteljev iz Pevme več kot jasen: tudi pri nas se da veliko narediti, le hoteti je potrebno in seveda... delati. Če k temu dodamo še otroško razposajenost, otroški smeh in prešernost avtorjev predstave, uspeh ne more izostati.

Tako je tudi bilo in po predstavi je na dvorišču centra Bratuž sledila družabnost, ki so jo starši otrok sami priredili, pod skrbnim vodstvom nikdar dovolj cenjenega predstavnika staršev Andreja Fajta, ki se ne ustraši ne metle in ne zamudnega prepričevanja vseh nas, da je leto za leto vredno pripraviti zaključno prireditev.

Smeh in tekanje otrok, ki so ponosni in veseli okrog miz ikali kozarce s kolo in oranžado, kramljanje staršev in nonotov in non ob kozarcu ter prigrizku je bilo seveda samo krona vsega večera, ki ga zlahka ne bomo pozabili, ali kot bi rekli otroci: "Samo hoteti je potrebno in tudi v današnjem svetu lahko sanje postanejo stvarnost!"

Ravnateljica Mirka Brajnik je duh večera razumela in je ob koncu predstave pohvalila tako otroke kot šolski kolektiv iz Pevme, predstavnik staršev se je zahvalil vsem, a se je pozabil še posebej zahvaliti rajonskemu svetu, s katerim pevmska šola redno sodeluje. Kmečka banka je dodala svoje, saj je njen predstavnik Zdravko Kuštrin petošolcem iz Pevme poklonil knjige tudi zato, ker zapuščajo Pevmo in gredo v srednjo šolo v Gorico. Zaželel jim je, naj ne pozabijo Pevme, a radi verjamemo, da je ne bodo, tudi zaradi takih večerov, kakršnega so nam poklonili v petek zvečer!

V imenu staršev gre gospe Vidi, Andreju Fajtu, mamicama Mileni in Eldi, Lidiji Jarc, dr. Mirku Špacapanu, vsem učiteljicam in seveda učitelju Davidu ter vsakemu otroku, ki je stopil na oder, naša iskrena zahvala in želja, da bi se tudi v prihodnje leto konec maja, nekega večera spet dobili po predstavi v centru Lojze Bratuž...

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE GORICA

Janez Povše

GORICA, GLEJ

ZGODOVINSKO-SCENSKA UPRIZORITEV
OB 1000-LETNICI GORICEREŽIJA: **Adrijan Rustja**
KOREOGRAFIJA: **Janez Mejač**
GLASBA: **Hilarij Lavrenčič**SODELUJEJO: gibalno plesna skupina, bralci,
instrumentalni solisti in zboriGorica, Kulturni center Lojze Bratuž
petek, 1. junija 2001, ob 21. uri (SAMO Z VABILI)
ponedeljek, 4. junija 2001, ob 21. uri

DAROVI

ZALAČNE po svetu N.N. Rupa
50.000 lir.ZAMISIŠIŠON p. Kosa Ivanka Tomasič
15.000 lir.ZA SCGV EMIL KOMEL ob 8.
obletnici smrti Antona Nanuta
žena Vera 150.000 lir.ZA CERKEV v Rupi N.N.
20.000; novoporočenca Mauro
in Loredana 150.000 lir.ZA CERKEV na Peči N.N. za
sveče v Božjo čast 15.000 lir;
N.N. v spomin na Marijo Bati-
stič Buzin 50.000 ter v spomin na
Atilija Nanuta 50.000 lir.ZA CERKEV na Vrhu Zora La-
kovič iz Doberdoba namesto
cvetja na grob Angela Jurna
50.000; N.N. 55.000; Karolina
Visintin Moro namesto cvetja na
grob Jožeta Devetaka 20.000 lir.

ČESTITKE

Naša draga **nona Jelka Bati-
stič** iz Sovodenj slavi visok živ-ljenjski jubilej, častitljivih 90 let.
Voščimo ji obilo zdravja in miru
z željo, da bi bila še naprej tako
vesela in nas rada imela. Vnuki
z družinami in pravnuki.Dobrodošel, mali **Erik!** Z ma-
mico Liko in očkom Aleksan-
drom se veseli **ŠZ Olympia**.V družini Martine in Simona
Terpina se je Jerneju pridružila
Emma. Prijatelji **SD Sončnica** iz sr-
ca čestitamo staršem in bratcu,
mali **Emi** pa želimo polno sreč-
nih dni.Čestitkam se pridružuje u-
redništvo našega časnika.

OBVESTILO

VSAKOLETNO GORIŠKO ro-
manje v Lurd z UNITALSI bo
letos vodil nadškof Dino od 12.
do 18. julija. Informacije in vpi-
sovanje za slovenske udeležence:
Joana Nanut, tel. 0481
21419 ali 0481 520233.

"BALONČEK IN SONČEK" V KULTURNEM DOMU

PRISRČEN PRAZNIK OTROK IN PETJA

Kaj je lepšega od praznika, na katerem naši najmlajši veselo pojejo slovenske pesmice? Tak praznik je razveselil polno dvorano goriškega Kulturnega doma v soboto, 26. maja, ko so stopili na oder štirje otroški zborčki z Goriškega in eden - kot gost - iz Trsta.

Popoldanska prireditev, ki jo je organiziral Dijaški dom iz Gorice in jo je povezovala Irena Ferlat, je izzvenela kot poklon najljubšemu slovenskemu skladatelju otroških pesmi, Janezu Bitencu, skoraj 20-letnemu gostu poletnih središč Dijaškega doma, ki je bil prejšnjo soboto tudi prisoten v Kulturnem domu. Kot so povedali prireditelji, je Bitenc izredno popostril vsebino poletnih središč s svojo prisotnostjo in s svojimi pesmicami, ki jih naši otroci vedno radi pojejo in tudi tako na odličnem način utrjujejo znanje materinščine. Pomembno vlogo pri glasbeni vzgoji najmlajših pri nas pa igra mlada glasbenica in sposobna pedagoginja prof. Irena Pahor, ki je vodila - ob klavirski spremljavi prof. Dine Slame - kar štiri prisotne sestave od petih. Najprej se je na odru z nekaj pesmicami izkazal razposajeni zborček goriškega vrta iz ul. Fabiani, za njim pa številnejši iz ulice Brolo, ki je pokazal svojo radoživost. Kot gostje so nato nastopili otroci iz vrta in osnovne šole pri Sv. Jakobu v

Trstu z imenom Šentjakovski škratje. Na vrsti je nato bil otroški pevski zbor Štmaver, ki je nastal že leta 1989, združuje pa domačine iz Štmavra, bližnjih vasi in Gorice; vodila ga je Nadja Kovic, ob klavirju pa je tudi te male pevce spremljala prof. Dina Slama. Kot zadnji je preizkusil svoje bele glasove pred občinstvom otroški zbor Dijaškega doma, ki si je v zadnjih letih nabral veliko izkušenj. Mladi pevci so nas popeljali v svet dobrih in čistih čustev, basni in pravljic, v katerih nastopajo zajčki dolgouščki, grahki in fižolčki, škratki copatki, mravljičice in polžki...

Bitenc se je prisotnim zahvalil za topel sprejem in gostoljubje. Skoraj ganjen je izrazil "neizmerno veselje" nad dogodkom, saj človeka izredno osreči, ko sliši "svoja dela v tako prisrčni izvedbi". Krona popoldneva pa je bila sklepna pesem *Balonček in sonček*, ki so jo zapeli skupno vsi nastopajoči zborčki in tudi tako v tisočih barvah pozdravili razposajeni čas bližajočih se poletnih počitnic.

DD

V SOBOTO IN NEDELJO V ŠTANDREŽU

SONČEN PRAZNIK ŠPARGLJEV

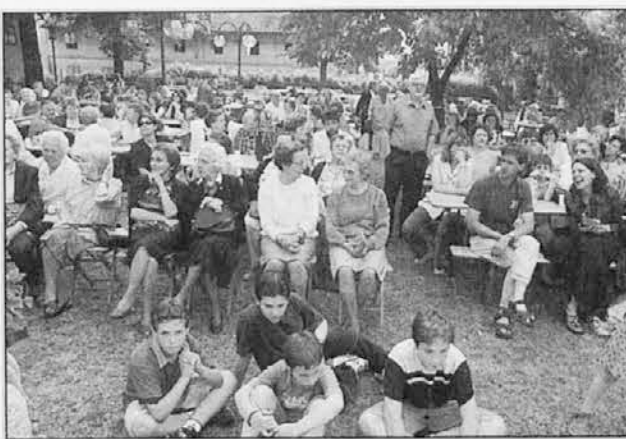

FOTO: BUMBACA

V soboto in nedeljo se nadaljuje *Praznik špargljev*, ki ga že vrsto let prireja domače prosvetno društvo. Po pestrem programu prejšnjega tedna, ko je organizatorjem priskočilo na

pomoč tudi krasno vreme, bo mo lahko tudi ta konec tedna prebili v prisrčni in domači družbi ob zanimivem kulturnem sporedu. Več prihodnjic.

KMETIJSKO POSESTVO WANDA GRADNIK - KROŽEK
ANTON GREGORČIČ - ZALOŽBA BRAITAN

V soboto, 2. junija 2001, ob 18. uri

POKLON ALOJZU GRADNIKU

V novi kleti Wande Gradnik na Krminski gori v Krminu bo **Hans Kitzmüller** predstavil knjigo **ALOJZ GRADNIK POESIE**, ki je izšla v dvojezični obliki.

Sledila bosta branje Gradnikovih poezij in družabnost.

Do Wandine kleti pridemo po ulici Dante, ki je ob trgu občinske palače, peljemo na Krminsko goro naravnost, približno en kilometer.

INFORMACIJE NA TEL. ŠT. 0481/630436

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

vabi na

PRAZNIK ŠPARGLJEV

v župnijskem parku med lipami v Štandrežu

Sobota, 2. junija:

ob 20.30 plesna zabava z ansamblom Zamejski kvintet.

Nedelja, 3. junija:

ob 17. uri srečanje pritrkovalcev,
ob 19. uri MePZ Podgora, Pevska skupina Akord,
nagrajevanja,
veseloigra štandreške dramske skupine *Tata vse ve*,
plesna zabava z ansamblom Kraški kvintet.

Na voljo odlični šparglji, domača jedača in pijača

Fotografski natečaj in bogat srečolov

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

SCGV EMIL KOMEL - GORICA

NAJMLAJŠI UČENCI POJEJO, PLEŠEJO IN IGRAJO

V torek, 5. junija, ob 19.30 v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici

V GALERIJ ZVOKOV IN GLASOV

V sredo, 13. junija, ob 20.30 v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ in
JEREMITARSKA SKUPNOST

vabita na predstavitev publikacije

JEREMITIŠČE

ŠTANDREŠKI ZASELEK SKOZI SREDNJI VEK DO DANES.

Četrtek, 7. junija, ob 20.30 na Zornovi domačiji, hišna št. 5 v Jeremitišču.

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

11

ČETRTEK,
31. MAJA
2001

12. REDNI OBČNI ZBOR IZSELJENCEV

V NEDELJO, 3. JUNIJA

ČASTNI ZNAK SVOBODE

KOROŠKA

KAKO SKUPAJ V TRETJE TISOČLETJE

ERIKA JAZBAR

V petek, 25., in soboto, 26. maja, je v občinski dvorani v Podbonescu potakal dvodnevni 12. kongres Zveze beneških izseljencev, na katerem so se zbrali predstavniki beneških emigrantov z vseh koncev sveta ter delegati, ki predstavljajo številne sekcije zveze, razkrojene po vseh celinah.

Zveza Slovinci po svetu, kot se danes imenuje organizacija, je nastala leta 1958 v Švici, točneje v mestu Orbe z namenom, da bi se, žal zelo številni, beneški Slovinci, ki so šli s trebuhom za kruhom v tujino, zbirali in držali povezani med sabo ter z rojstnimi vasmi.

Zveza slovenskih izseljencev iz Furlanije-Juljske krajine je namreč ustanova, ki vztrajno skrbi, da bi slovenske izseljeniške skupnosti ohranile narodno zavest in utrdile stike z domačimi kraji v Benečiji. V ta namen Zveza že dolgo let prireja široko zasnovane kulturne prireditve, na katerih sodelujejo ne le izseljenci sami, temveč tudi kulturni in politični predstavniki nove domovine. Vloga Zveze se spreminja od obdobja do obdobja ter od kraja do kraja, saj so razlike med različnimi izseljeniški skupnostmi lahko zelo velike, v vseh teh desetletjih pa se je spremenila tudi vloga in naloga Zveze, ki se je morala prilagoditi novim časom, potrebam in izzivom novih generacij.

Geslo letošnjega občnega zbora je bilo *Skupaj v tretje tisočletje*. Tak je bil tudi naslov sobotne okrogle mize, na kateri so sodelovali številni predstavniki krajevnih uprav in slovenske narodne skupnosti. Rdeča nit, ki se je vila na razpravi, je poglobila vlogo beneških Slovincov doma in v tujini v času globalizacije in po sprejetju zaščitnega zakona.

Tretje tisočletje zahteva s strani Zveze nove prijeme do mlajših generacij, ki so se rodile v tujini in o katerih ne moremo več trditi, da so izseljenci. Odgovorni pri Zvezi se zavedajo namreč, da je prihodnost organizacije tesno vezana na odnose, ki jih bodo v bližnji prihodnosti zmogli navezati z omenjenimi mlajšimi predstavniki, ki so danes v večini, saj so bili izseljeniški valovi značilni za prejšnja desetletja. V tej luči si prizadevajo že dalj časa, dragoceno pomoč pa jim lahko v tem smislu nudi svetovna spletna mreža internet, s pomočjo katere se lahko mlajši Benečani neposredno pogovarjajo z vrstniki in na tak način navežejo najbolj neposredne in učinkovite stike z mlajšimi generacijami. Beneški izseljenci lahko na tak način postanejo posredniki med beneškimi kulturnimi ali gospodarskimi subjekti in svetovnimi trgi. V tem svojstvu jih torej velja vrednotiti in se jih okoristiti. Poglavitno pa je, da se nove generacije zavedajo svojih korenin in da поблиže spoznajo zemljo svojih prednikov.

BENEČANI NA STARO GORO

V nedeljo, 11. junija 2000, se je zelo velika množica beneških vernikov udeležila romanja na Staro goro, ki je za Benečane najbolj priljubljeno svetišče. Lansko leto se je po besedah organizatorjev zbralo na velikem trgu oz. pri slovesni maši velika množica približno tisoč ljudi. Lanskoletno romanje so priredili ob jubilejnem letu 2000. Marsikdo pa je že takrat resno pomislil, da bi lahko junjsko srečanje postalo tradicionalno, saj so sami verniki, duhovniki in udeleženci izrazili željo, da bi se župnije špeterske foranije enkrat v letu srečale na romanju k Marijinemu svetišču.

Tako bo v nedeljo, 3. junija, drugo veliko romanje na Staro goro. Tema letošnjega shoda je *Pokaži mi svoje poti, Gospod, poduči me o svojih stezah*. Ob 9.30 se začne procesija z velikega trga proti svetišču ob petju litanij Matere Božje, ob 10. uri bo slovesna maša, ki jo bodo darovali domači duhovniki, pri daritvi pa bodo sodelovali in mašo obogatili beneški pevski zbori s slovensko pesmijo. Romanje bo sklenila prišrna družabnost.

NOVI MATAJUR PONOVO PRAZNUJE

Meseca oktobra lani smo tudi v našem časopisu obširno poročali o pomembnem jubileju, ki so ga praznovali Slovinci v videmski pokrajini, in sicer 50 let ne-pretrganega izhajanja tednika beneških Slovincov Novi Matajur.

Takrat smo se tudi s posebno pozornostjo zaustavili pri zgodovini omenjenega glasila, ki je v vseh teh desetletjih odigral nedvomno pomembno vlogo pri ohranjanju slovenske zavesti, kulture in jezika med manjšinsko skupnostjo, ki živi na tem predelu italijanske države.

Vsi dobro poznamo vlogo, ki jo v naši narodnosti skupnosti odigravajo mediji, visok jubilej tednika, ki izhaja na na-

novi matajur

rodnostno ogroženem ozemlju, kakršna je slovenska Benečija, je zato toliko pomembnejši jubilej. V prejšnjih dneh so vsi sodelavci, ki oblikujejo in urednjujejo novi Matajur, dobili zelo pomembno priznanje in potrdilo dragocenu delu, in sicer objavo na Uradnem listu Republike Slovenije novice, da je Novi Matajur prejemnik Častnega znaka svobode Republike Slovenije. Omenjeno odlikovanje podeljuje sam Predsednik republike Milan Kučan.

Tedniku beneških Slovincov torej iskrene čestitke tudi s strani uredništva Novega glasa.

EJ

PREJŠNJO SOBOTO V PLIBERKU

ETNOLOŠKE RAZISKAVE IN ČEZMEJNI PROJEKTI

O čezmejnih projektih razpravljamo med Slovenci, ki živijo izven matičnih meja, že dalj časa, saj predstavljajo pomembno priložnost za manjšinske in matične skupnosti za razvoj teritorija, kulture, pomenijo pa tudi možnost navezovanja stikov na obmejnem območju.

Pogosto se torej dogaja, da lahko beremo o posvetih in seminarjih, ki nas podučijo o tem, kako predstaviti in uresničiti omenjene projekte. Redko se pa dogaja, da so omenjeni posveti specifični, kar pomeni konkretno učinkoviti.

V Kulturnem domu v Pliberku je bil s tem v zvezi v soboto, 26. maja, pomemben posvet z naslovom *Pomen etnoloških raziskav za spoznavanje in prepoznavanje regij*, ki so ga priredili v sklopu Zablatnikovega dne 2001. Namen strokovnega srečanja je bil v razpravi o vlogi etnoloških raziskav v čezmejnih projektih. Seminar so priredili v organizaciji Slovenskega narodopisnega inštituta Urban Jarnik iz Celovca, prireditve pa sta podprla urad zveznega kanclerja na Dunaju in urad Republike Slovenije za Slovence po zamejstvu in po svetu.

Obmejne regije so, kot rečeno, z razpisi za izvajanje čezmejnih projektov, ki jih podpira Evropska skupnost (Interreg, Phare CBC) prejele ne le možnost za izvajanje le-teh, temveč tudi odgovornost za oblikovanje predstav o regijah, ki segajo izven državnih meja. Letošnji Zablatnikov dan je bil torej namenjen razpravi o vlogi etnoloških raziskav znotraj čezmejnih projektov ter razpravi o vprašanju etnoloških prispevkov k spoznavanju in prepoznavanju regij.

Na posvetu so predstavili dosedanje izkušnje z izvedenimi Pharovimi projekti, predstavi

vili so tudi etnološke raziskave v Podjuni, v Meziški in Dravski dolini. Evidenca dosedanjega etnološkega dela je bila tudi podlaga za razpravo o nadaljnjih načrtih za skupno etnološko delo v omenjeni regiji.

Zablatnikov dan je bil v znamenju živahnih strokovnih diskusij. To so zagotovile teme, ki so ljudem blizu. Prikaz etnoloških projektov čezmejnega značaja je bil kar se da živ, tako je na primer mag. Engelbert Logar pripeljal v Pliberk svoja sodelavca iz Libelč v Sloveniji - udeleženci Zablatnikovega dneva so se lahko sami pričepili o podobnostih in odlikah v govoru in petju krajanov Suhe in Libelč.

Da si naberejo narodopisci ob srečanjih, kot je Zablatnikov dan, nove energije za nadaljnje delo, je potrdil predsednik društva SNI Urban Jarnik Pavle Apovnik, ki je podal uvodne misli, zatem pa so spregovorili raziskovalci in predstavniki, ki se neposredno ubadajo z omenjenimi vprašanji, in stvarno prikazali dosedanje čezmejno sodelovanje, realizacijo evropskih projektov, spregovorili so o prevajanju slovenskih krajevnih imen, o slovstveni folklori na Koroškem, o sakralni likovni dediščini in sakralnih spomenikih, o domačih hišnih imenih in čezmejnih raziskavah nos.

Med sodelujočimi se je nato razvila tehtna in zanimiva razprava, ki je objela zanimivo strokovno srečanje.

GLOSA JURIJ PALJK

O BRALNIH ZNAČKAH

Več prijateljev me je opozorilo, med njimi je bilo tudi več učiteljev, da je naš zapis o tekmovalnosti pred tedni izzval živahno razglabljanje med vsemi tistimi, ki jim pri nas ni vseeno, kakšna je naša šola in tudi ne, kaj se naši malčki učijo in naučijo in česa ne. V njem smo zapisali, kako je sicer res, da naša družba sloni na tekmovalnosti, a smo tudi zatrdili, da nismo za preveliko tekmovalnost med najmlajšimi osnovnošolci, in to iz preprostega razloga, ker je bilo itak že preveč v življenju deležni. Dali smo tudi nekaj primerov, ker ne vidimo nobene potrebe po pretirani tekmovalnosti, in med njimi smo navedli tudi bralno značko.

Žal je prav zaradi tekmovanja za bralno značko prišlo z našim zapisom do nesporazuma, ker so nekateri učitelji, ki dejavno sodelujejo pri pripravi za tekmovanje v bralni znački, razumeli naš zapis kot omalovaževanje njihovega dela, za kar pa seveda ni šlo ne v zapisu in še toliko manj pri naših namelih. Ker pa smo še vedno mnenja, da ima vedno prav bralec, bomo naš zapis o tekmovalnosti tokrat dopolnili z zapisom o bralni znački, pravzaprav o tekmovanju za bralno značko. Še vedno smo namreč mnenja, da

je bralna značka prireditve, ki mora imeti, in najbrž tudi ima, predvsem namen, da širi bralno kulturo med našimi malčki in je tekmovanje v tem, kdo bo prebral več knjig in o njih potem tudi lepo pisal, predvsem prireditve, ki ima v temeljih namen otroke naučiti na branje in na knjige. Ne vemo, kako danes poteka tekmovanje za bralno značko in tudi ne, kako dejansko potekajo bralne olimpiade in podobne prireditve. Upamo lahko samo, da je še vedno bistvo njihovega prirejanja v tem, da otrokom približajo knjigo in jih navadijo na vsakodnevno srečevanje z njo. Kakšen smisel bi namreč tako tekmovanje imelo, če bi po še eni taki prireditvi dobili samo še nekaj otrok, ki bi prišli domov ponosni, da so prejeli prvo, drugo in ne vemo še kakšno nagrado, in bi drugi otroci prišli domov pač brez nagrade in nekateri celo zamorjeni, ker že pri zgodnjih letih spoznajo, da zanje med prvimi ni prostora. Še vedno smo namreč mnenja, da so tovrstne prireditve uspešne samo takrat, ko so množične, ko pritegnejo k branju vse ali skoraj vse otroke iz vseh razredov dotične šole

in je potem morda postranskega pomena dejstvo, kdo je več prebral in tudi to, kdo zna lepše pisati obnove in komentarje ter komentarčke o knjigi in pisateljih. Prepričani smo namreč, da je taka prireditve uspešna le takrat, ko doseže svoj namen, ki bi moral biti v tem, da knjigo in branje približa otrokom, kar je v današnjem svetu že itak naravnost "titanski" uspeh. Dejstvo je namreč, da otroci ne berejo radi, če doma nikogar ne vidijo brati, če doma nimajo nikogar, katerega bi lahko posnemali, in se tako navadili na vsakodnevno jemanje knjige v roke, na vsakodnevno druženje z eno največjih prijateljic življenja, kar knjiga lahko postane, če jo seveda otrok spozna s prave strani. Tudi zato smo mnenja, da je morda postranskega pomena, kdo prebere največ knjig in kdo zna o njih najlepše pisati, ker vemo, da nismo vsi enaki: že v osnovni šoli se vidi, da so nekateri otroci bolj nagnjeni k branju, drugi imajo večji smisel za znanstvene vede in zelo malo jih je takih, ki imajo radi oboroje. Prav zato trdimo, da bi tekmovanja za bralno značko in bralne olimpiade morale težiti

FOTO BUMBACA

predvsem k množičnosti in predvsem k temu, da vsem otrokom knjigo približajo.

Otroci se morajo od malega privaditi na dejstvo, da nismo vsi enaki, morajo se privaditi, da nimamo vsi enakih možnosti v življenju, ker nas delijo že ob rojstvu socialne in druge razlike. To je dejstvo in morda tudi večkrat boleča resnica, ki je ne gre zanemarjati. Že zgodaj tudi spoznajo, da so nekateri pri pouku in v življenju na nekaterih področjih boljši od drugih, ali pa so sami boljši od drugih. Tudi to je dejstvo. Že sama šolska ocena je temelj tekmovalnega duha našega časa in družbe in prav

zato ne vidimo posebnih razlogov, da bi moralo sloneti tekmovanje za bralno značko na tem, da dobimo nove zmagovalce in seveda zato tudi nove poražence. Naj se sliši še tako neverjetno in smešno, a sami smo mnenja, da so pri tekmovanju za bralno značko zmagovalci vsi otroci, ki knjige berejo, še posebno pa tisti, ki se nanje že v otroških letih tako navadijo, da brez njih v življenju ne bodo mogli več.

Tudi nismo več tako naivno prepričani, da smo tisti, ki knjige beremo, boljši od tistih, ki jih ne berejo, ker to zagotovo ni res. Mimogrede povejmo pre-

prosto in ljubiteljem knjig dobro znano dejstvo, da imajo v svetu veliki preprodajalci orožja največkrat najbogatejše knjižnice, da so najbogatejše knjižnice največkrat v domovih tistih, ki so tudi sicer bolj materialno bogati od drugih. Pa pri druženju s knjigami ne gre za to, kdo jih ima doma več, in tudi ne za to, kdo jih je več prebral. Gre za to, da je pri prebiranju knjig najbolj pomembno to, kaj se od njih naučimo, saj so knjige kot nalašč pred nami, da nas naučijo razmišljati, da nam "odpirajo glavo", da nam kažejo svet in pogled na svet, kakršnega ne bi spoznali, če jih ne bi prebrali.

Če je res, da je življenje samo največja, najlepša in najbolj odprta knjiga, pa je tudi res, da bi bilo brez knjig naše življenje revnejše, da bi bili sami duševno in miselno veliko revnejši, če knjižnega sveta in njegovih sirjav, globlin in daljav ne bi spoznali. Da pa sam razumeš to, da pa se sam dokoplješ do te preproste resnice, moraš veliko prebrati, moraš knjigo imeti predvsem rad. In prav to bi moralo biti osnovno vodilo tekmovanja za bralno značko: Knjigo je potrebno vzljubiti! Knjige moraš imeti rad, da bi jih lahko bral, se z njimi družil in jih z bližnjimi delil!

SLOVENIJO SO POSKUŠALI OBREMENITI Z MILIJARDO DOLARJEV DODATNEGA DOLGA

NOVA GORICA IN ŠEMPETER-VRTOJBA / POBUDE ZA PREEBLIKOVANJE LOKALNE SAMOUPRAVE

NASLEDNICE SFRJ DOSEGLE SPORAZUM O RAZDELITVI PREMOŽENJA

MARJAN DROBEŽ

Začel se je sestajati odbor, ki pod vodstvom notranjega ministra Rada Bohinca organizira srečanje predsednikov ZDA in Rusije, Busha in Putina, ki bo v soboto, 16. junija, popoldne v Sloveniji. Ustavno sodišče je v torek, 22. maja, sporočilo, da sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju med Slovenijo in Hrvaško "ni v neskladju z ustavo", s čimer se je odzvalo na pobudo tretjine poslancev državnega zbora prejšnjega sklica, naj ustavno sodišče oceni pomsleke o njegovem domnevnem prejudiciranju poteka slovensko-hrvaške meje. Nadalje omenjamo, da so Slovenijo v prejšnjem tednu obiskali predsednik španske vlade Jose Maria Aznar, predsednik Slovaške Rudolf Schuster in predsednik češke vlade Miloš Zeman. Osrednja tema pogovorov z omenjenimi državniki je bilo slovensko vključevanje v EU in zvezo Nato. Ob številnih obiskih najvišjih predstavnikov drugih držav pri nas je predsednik vlade dr. Janez Drnovšek dejal, "da nikogar več ni treba prepričevati, naj pride v Slovenijo, zdaj imamo težave, kako uskladiti vse te obiske".

Zaradi odmevnosti primera nekdanjega podpredsednika SDS in poslanca Iva Hvalice, ki na zahtevo Janeza Janše na kongresu te stranke, 19. maja, v Celju ni bil izvoljen v njen izvršilni odbor, poročamo, da je Hvalica v sredo, 23. maja, izstopil iz stranke. Pojasnilo: "Ne morem delovati v stranki, ki ni demokratska". Sklep o izstopu je sporočil na v naglici sklicani časn-

Po dolgotrajnih in zapletenih pogajanjih, ki so z občasnimi presledki trajala deset let, so države naslednice nekdanje Jugoslavije v petek, 25. maja, na Dunaju podpisale sporazum o razdelitvi premoženja in obveznosti prejšnje skupne države. To je bil nemara največji dogodek prejšnjega tedna, čeprav je bila politična kronika bogata tudi z drugimi dogajanjih.

karski konferenci, ki jo je pripravil na prostem, pred spomenikom generalu Rudolfu Maistru v parku pred avtobusno postajo v Ljubljani.

V SPORAZUMU JE

KOT DATUM RAZPADA SFRJ

DOLOČEN 30. JUNIJ 1991

Sporazum med državami naslednicami nekdanje SFRJ, dosežen 25. maja na Dunaju, je pomemben iz več razlogov. Denimo zaradi tega, ker so se nove države dogovorile o datumu razpada prejšnje Jugoslavije, kar naj bi se zgodilo 30. junija 1991. Pogajanja se namreč do demokratičnih sprememb v Srbiji oktobra lani niso premaknila z mrtve točke zato, ker je režim Slobodana Miloševića vztrajal na stališču, da SFRJ sploh ni razpadla in da so se Slovenija, Hrvaška in druge države same izločile iz nje, zaradi česar premoženje prejšnje države pripada le Zvezni republiki Jugoslaviji, ki je njena nadaljevalka. Dunajska dopisnica osrednjega slovenskega dnevnika *Delo* Mojca Drčar-Murko je v komentarju o doseženem sporazumu, objavljenem na prvi strani omenjenega dnevnika v soboto, 26. maja, zapisala, "da je besedilo zapleteno, a njegovo bistvo je preprosto: pet novih držav je končno izstopilo iz sence nekdanje Jugoslavije". Pogajalci so ravnali pragmatično, delilo

se bo samo tisto, kar obstaja od sicer velikanskega premoženja prejšnje države, ne da bi ugotavljali, za kaj je bil porabljen manjkajoči denar; premično in nepremično premoženje naj ostane tam, kjer je, diplomatska predstavništva v tujini, vseh zgradb veleposlanštev in konzulatov nekdanje SFRJ je 133, bodo razdeljena državam naslednicam. Sloveniji so za začetek že dodelili poslopje nekdanjega veleposlanstva v Washingtonu. Arhivi se vrnejo, če se neposredno pomembni za ozemlje kake od naslednje bivše Jugoslavije. Tako je skoraj zanesljivo, da bo Slovenija dobila arhive, ki se nanašajo na odnose z Italijo in Avstrijo, med njimi tudi dokumentacijo in drugo gradivo o Osimskih sporazumih. Ob razpadu SFRJ so njene devizne rezerve znašale okoli šest milijard dolarjev, zdaj jih je še za milijardo. Od tega bo Slovenija predvidoma dobila 16 milijonov dolarjev.

Pogajanja o sporazumu med državami naslednicami pa so bila v veliki nevarnosti, da propadejo. Vodja pogajanj in posrednik z mednarodnim mandatom sir Arthur Watts je namreč v predlog besedila, kljub prejšnjemu drugačnemu dogovoru, vložil določilo, da se Slovenija obremeni z milijardo dolarjev dodatnega dolga iz nasledstva nekdanje SFRJ. Gre

za znani primer deviznih varčevalcev, ki so prihranke vlagali v enote Ljubljanske banke zunaj Slovenije. Jamstva za te prihranke je prevzela nekdanja Narodna banka Jugoslavije, ki pa je denar zapravila "za financiranje osvajalnih vojn Slobodana Miloševića zoper druge narode v nekdanji skupni državi", kot je na POP TV v petek, 25. maja, izjavil slovenski zunanji minister dr. Dimitrij Rupel. Podrobneje je zaplet razložil vodja slovenske pogajalske skupine dr. Miran Mejak. Povedal je, da slovenska država pri vračanju hranilnih vlog izvaja tako imenovano teritorialno načelo, ki velja v tujini in je utemeljeno tudi v mednarodnem pravu, po katerem Ljubljanska banka s sedežem v Ljubljani ni dolžnica vsem varčevalcem na območju nekdanje Socialistične federativne republike Jugoslavije. Mejak je opozoril, "da je tista, ki bi morala predvsem izplačati stare devizne vloge, Narodna banka Jugoslavije, saj je zanje jamčila, ker pa ta nima denarja, ga nekatere naslednice iščejo tam, kjer je, in so tako našle Slovenijo".

O vprašanju omenjenih deviznih hranilnih vlog se bodo poskušale države naslednice čimprej sporazumeti, s posredovanjem banke za mednarodne poravnave v Baslu.

Sporazum o nasledstvu so zelo ugodno ocenili vodja pogajanj in posrednik z mednarodnim mandatom sir Arthur Watts, predstavnik mednarodne skupnosti v Bosni in Hercegovini Wolfgang Petrisch in tudi Evropska komisija, kot predstavnica Evropske unije.

TEŽNJE ZA PRIPOJITEV DVEH OBČIN

V političnih strankah in posameznih krajevnih skupnostih na Goriškem, kot sicer tudi ponekod drugod v Sloveniji, dajejo različne pobude in predloge za preoblikovanje lokalne samouprave, ki jih morajo parlamentu predložiti do konca prihodnjega junija. Večina zahtev o ustanovitvi novih občin najbrž ne bo uresničena, ker skoraj nobena od morebitnih novih občin, ki so predlagane, ne bi imela zahtevanih vsaj 5 tisoč prebivalcev. Državni zbor bo morda privolil tudi v ustanovitev novih občin z manj prebivalci, "če obstajajo zato zemljepisni, obmejni, narodnostni, zgodovinski ali gospodarski razlogi". Največ takih izjem oz. primerov bi lahko bilo na Primorskem, ob slovensko-italijanski meji.

V Novi Gorici so na izrednem zasedanju mestnega sveta stališča do preoblikovanja te mestne občine predstavili župan Črtomir Špacapan, SLS+SKD Slovenska ljudska stranka, Demokratska stranka upokojencev in tudi svetnice oz. svetniki iz drugih političnih strank. O morebitnem preoblikovanju občine so sicer podrobno razpravljali, tudi v polemičnih tonih, a o razdelitvi (razkosanju) občine niso glasovali. Po predlogu župana naj bi se iz sedanjih mestnih občin izločila naselja na območjih Branika, Dornberka in Prvačina, ki bi ustanovila novo občino z imenom Branik-Dornberk. Iz naselij na Trnovski in Banjski planoti bi ustanovili novo občino Grgar-Čepovan, čemur pa prebivalci nasprotujejo, ker raje spadajo pod bogato Novo Gorico. Nadalje naj bi izločili nekatera naselja v spodnji Vipavski dolini in iz njih ustanovili novo občino Renče s sedežem v Renčah. Od slednjih naj bi iz sedanje mestne občine izločili kraje Osek-Vitovlje, Ozeljani in Šempas, ki bi jih združili v novo občino Šempas, s sedežem v Šempasu. To pobudo je svetnik Mirko Brulc, doma iz območja Šempasa, označil za smešno in skrajno neodgovorno, sicer pa ne ve, kdo jo je dal.

Toda kaže, da je bila obravnava naštetih predlogov za no-

USTANOVILJEN REGIONALNI ODBOR SLOVENSKE LJUDSKE STRANKE

Pred kratkim so v Novi Gorici ustanovili Regionalni odbor SLS+SKD Slovenske ljudske stranke za ajdovsko-goriško regijo za območje naslednjih občin: Kanal, Brda, Nova Gorica, Šempeter-Vrtojba, Miren-Kostanjevica, Ajdovščina in Vipava. Za predsednika je bil izvoljen mag. Milan Turk, podpredsednik je Jože Ilc, v.d. tajnika pa Vojteh Anderluh. Ustanovitev odbora sodi v organizacijsko ustritev stranke, hkrati bo pripomogla k povezovanju ozemlja, na katerem odbor deluje in k povečanju vpliva stranke tudi pri centralnih organih v Ljubljani. Za vodstvo regionalnega odbora stranke so že imena vodilnih jamstvo za korenite prenovne v stranki, ki bodo seveda slonele na trdnih in gotovih načelih in izročilih.

ve občine postranska zadeva brez velikega pomena. Župana in posamezni svetniki, denimo, iz LDS in Desusa, so si predvsem prizadevali, da bi mestni svet sprejel predlog za združitev mestne občine Nova Gorica in komaj pred dobrima dvema letoma ustanovljene občine Šempeter-Vrtojba. Črtomir Špacapan je v predlogu sklepov o spremembi območja mestne občine zapisal: "Če z občino Šempeter-Vrtojba do sporazuma ne pride, se postopek za spremembo območja nadaljuje kot samostojen predlog mestnega sveta mestne občine, ki ga bo predložil državnemu zboru". Toda večina razpravljalcev se s takimi ultimativnimi stališči ni strinjala. Poudarjali so, da je občina Šempeter-Vrtojba med najbolj uspešnimi v Sloveniji, tako da izvaja tudi pomembne posege v infrastrukturne objekte, česar prejšnja skupna občina Nova Gorica nikoli ni naredila. "Le od občine Šempeter-Vrtojba je odvisno, ali se bo hotela povezati oziroma združiti z mestno občino Nova Gorica", je bilo rečeno. Svetnik Andrej Miška iz ZLSD je menil, da bi mestna občina Nova Gorica lahko ustanovila nekakšno usklajevalno telo za sodelovanje med občinama, "kar bi postopno lahko ustvarilo vzdušje in pripravljenost za združitev občin. Svetnik Ivo Hvalica, ki je povedal, da nastopa kot samostojni svetnik v okviru svetniške skupine SDS, je opozoril, "da se hoče Mestna občina Nova Gorica rešiti revežev in pridobiti bogate. Pri nas so kraji, ki od bogate mestne občine nimajo nič ali pa zelo malo. Zaradi tega zavračam igro z občino Šempeter-Vrtojba". Podobno so menili tudi nekateri svetniki iz drugih političnih strank.

O morebitnem preoblikovanju mestne občine bodo ponovno razpravljali na naslednji seji mestnega sveta, predvidoma v začetku junija. Vendar bo to zasedanje redno, ne pa izredno, ker za to ni opravičila oziroma potrebe. Občinski svet občine Šempeter-Vrtojba se bo do pobud o združitvi te občine z mestno občino Nova Gorica opredelil na zasedanju, ki bo danes, v četrtek, 31. maja. Toda krajevni politiki iz Šempetra oz. Vrtojbe so že pojasnili nova stališča. Župan Dragan Valenčič je dejal, "da občina Šempeter uspešno deluje, zato se mi ne zdi korektno, da se iz Nove Gorice posega na druga območja s takimi idejami, kot je združitev mestne občine z našo občino Šempeter-Vrtojba". Občinski svetnik Milan Turk iz SLS+SKD Slovenske ljudske stranke pravi, "da mu ni jasno, kaj bi mestna občina pridobila z združitvijo. Razen, seveda denar iz našega proračuna". Še bolj ostra in neposredna je bila vplivna Vanda Furlan, iz neodvisne liste Šempeter-Vrtojba. "Združitev bi koristila le Novi Gorici. Petdeset let je ostajal naš denar v Novi Gorici, sedaj pa bi ga nekateri radi kradli še naprej", je prepričana.

JAVNOSTI SO PREDLOŽILI POROČILO

FORUM ZA GORIŠKO NI POVSEM USPEL

Predsednik Foruma za Goriško, to je združenja za preporod Goriške, Sergij Pelhan, je javnosti predložil poročilo o delu Foruma v preteklih dveh letih.

Potem ko je Sergij Pelhan zapisal, "da je cilj našega združenja oblikovanje močne Goriške pokrajine s sedežem v Novi Gorici" in poudaril, "da je Forum v preteklih dveh letih deloval na več področjih, tako na prizadevanje za ohranitev in pridobitev ustanov, ki imajo pokrajinski značaj (lastna banka, sedež nove škofije, ohranitev kulturnih ustanov), kot tudi na nekaterih novih (predlogi za nove visokošolske programe v okviru nastajajoče univerze v Novi Gorici, za zakon o Goriški pokrajini, predlogi za počastitev 1000-letnice prve pisne omembe Solkana, Gorice in Goriške pokrajine)", je opozoril, "da so bila prizadevanja Foruma za Goriško le delno uspešna". Med pobudami, ki do sedaj niso bile uresničene, je tudi ustanovitev samostojne škofije v Novi Gorici. "Za škofijo smo pridobili tudi velik del javnosti, toda odločitve ostajajo v Vatikanu". Ta predlog pa je še zme-

raj aktualen, saj je o novi možni škofiji s sedežem v Novi Gorici v nedeljo, 27. maja v neki oddaji na TV Primorka govoril tudi dr. Jurij Bizjak, pomozni koprski škof.

Glede obeležitve 1000-letnice prve pisne omembe Gorice si je Forum prizadeval doseči, da bi ta veliki zgodovinski jubilej Nova Gorica in Gorica skupaj proslavili. "Žal se to ni zgodilo, saj so politični in nacionalistični interesi po razdvajanju močnejši in zaradi tega vstopamo v tretje tisočletje še naprej razdvojeni", meni Sergij Pelhan. Sporočil je tudi, da se je Forum za Goriško v prizadevanjih za skupno obeležitev obletnice povezal s krožkom Rizzati v Gorici ter s predsednikom Goriške pokrajine Giorgiom Brandolinom. "V okviru tega sodelovanja si tudi prizadevamo, da bi sedanjo Piazzo della Vittoria v Gorici preimenovali v stoletja znano in razširjeno ime Travnik".

NA KOSTANJEVICI

SEDMIČ GLASBA Z VRTOV SV. FRANČIŠKA

Kulturni dom v Novi Gorici je znova pripravil glasbene večere z imenom *Glasba z vrtov sv. Frančiška*, ki potekajo v Frančiškanskem samostanu na Kostanjevici v Novi Gorici. Letos se bodo zvrstili že sedmo leto po vrsti. Cikel glasbenih večerov bodo pričeli v četrtek, 31. maja. Slavnostno otvoritev bodo namenili jubileju Slovenskega okteta, ki letos zaokroža 50 let delovanja. Koncert te znane glasbene skupine se bo pričel ob 20. uri, umetniški vodja sedanje sestave okteta pa je dr. Mirko Cuderman. Koncertu bo sledil pogovor v samostanski dvorani z nekaterimi nekdanjimi in sedanjimi člani okteta. Drugi koncert v okviru ciklusa bo v torek, 12. junija, in bo posvečen orglam, kraljici glasbenih instrumentov. Med solisti bo tudi Luca Ferrini, organist in čelist z bogato koncertno kario. Glasbene večere z naslovom *Glasba z vrtov sv. Frančiška* so omogočili gostoljubna družina patrov frančiškanov na Kostanjevici ter s finančno pomočjo slovensko ministrstvo za kulturo, mestna občina Nova Gorica in Krekova banka.

NA KOSTANJEVICI

ZA SLOVENCE NA OZEMLJU NEKDANJE JUGOSLAVIJE

Predsednik komisije državnega zbora za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu, Franc Pukšič, je v pogovoru za revijo *Rodna gruda* povedal, da na območjih nekdanje Jugoslavije, seveda zunaj Slovenije, živi med 35.000 in 40.000 Slovencev. Po razpadu SFRJ so veliko pretrpeli zaradi vojn in poznejših političnih napetosti oz. trenj, denimo, v Srbiji oz. Zvezni republiki Jugoslaviji, Bosni in Hercegovini, kjer veliko Slovencev živi zlasti v Banjaluki, pa tudi na Kosovu. Neurejen je tudi status naših rojakov na Hrvaškem. Matična država Slovenija ni seznanjena z vsemi podrobnostmi stanja rojakov, njihovimi težavami in pričakovanji. Komisija državnega zbora bo čimprej, je napovedal Pukšič, preučila celotno problematiko Slovencev, ki živijo na ozemlju nekdanjih jugoslovanskih republik. Podrobno se bo seznanila z njihovo organiziranostjo in težavami. Pri tem bo sodelovala tudi zunanje ministrstvo oz. vladni urad za Slovence v zamejstvu in po svetu.

ITALIJANSKO PRAVO

NOVOSTI
ZA ZADRUŽNE
DELAVCE

DAMJAN HLEDE

Zakon št. 142 z dne 3. aprila 2001, eden izmed zadnjih zakonskih ukrepov, ki jih je sprejel prejšnji ita lijski parlament tik pred svojim razpustom, prinaša nekaj novosti v zvezi z združenimi delavci. Sestavljen je iz treh delov: prvi zadeva značilnosti združnega člana-delavca in ekonomsko ter socialnovarstveno ureditev njegovega delavskega razmerja; drugi del govori o pravilniku, ki ga bodo morale v naslednjih šestih mesecih izdelati in sprejeti zadruge za proizvodnjo in delo in še nekatere druge; tretji pa prinaša novosti v zvezi z združnimi nadzornimi organi, o katerih smo na kratko že spregovorili v prejšnjih tednih.

Prvi del, o katerem bomo sedaj podrobneje spregovorili, je namenjen združenim, v katerih se združna vzajemnost izvaja z delom članov, torej ne samo tistim, ki so namenjene izključno delu svojih članov (zadruge za delo - to so tiste zadruge, v katere se člani vključijo zato, da s članstvom avtomatično tudi pričnejo neko svojo delavsko dejavnost: vsi člani zadruge so istočasno tudi njeni delavci), ampak tudi t.i. mešanim združenim, v katerih je le en del članov, ki so obenem tudi združni delavci.

Poleg tega novi predpisi puščajo odprto možnost istočasne prisotnosti različnih tipologij združnih članov znotraj iste zadruge. V njej bodo lahko na primer prisotni tako člani-delavci kakor tudi t.i. subvencijski člani (tisti, ki v združenju ne sodelujejo s svojim delom, ampak vanjo vnašajo predvsem kapital). Kar se konkretno tiče članov - delavcev,

bodo lahko poleg tistih, ki se ukvarjajo z dejavnostjo, kateri je združenje prvenstveno namenjena, prisotne tudi nekatere uradniške figure.

Ena od večjih novosti zakona je ta, da izrecno razločuje med članskim in delavskim razmerjem posameznega združnika. To pomeni, da bo delavsko razmerje, ki je posebej in je ločeno od članskega, lahko sklenjeno v različnih oblikah. Izrecno je predvideno, da bo lahko sklenjeno v obliki odvisnega ali samostojnega dela ali tudi v drugih oblikah, med katerimi je omenjeno koordinirano in neprekinjeno sodelovanje. Dolež so npr. združniki - delavci bili s socialnovarstvenega vidika avtomatično parificirani odvisnim delavcem. Odslej pa bodo lahko tako z delavsko-pravnega kot z davčnega in socialnovarstvenega vidika sklenjena različna veljavna razmerja.

V notranjem pravilniku, ki ga bodo morale zgoraj omenjene zadruge po zakonu odobriti v roku šestih mesecev, pa bodo morale biti izrecno predvidene oblike delavskega razmerja, ki se jih bo združenje posluževalo. Lahko bo predvidena samo ena ekskluzivna oblika, lahko pa tudi vse, ki so bile zgoraj omenjene, z možnostjo izbire in prehoda iz ene v drugo. Za združnike z odvisnim delavskim razmerjem bodo veljala vsa pravila statuta delavcev (zakon št. 300/70), razen 18. člena. Za združnike z ostalimi delavskimi razmerji pa bodo od statuta delavcev neposredno veljali le členi 1, 8, 14, 15. V vsakem primeru pa bodo tudi za združno delo veljali obstoječi predpisi o varnosti (zakona št. 626/94 in 494/94).

MINISTRSTVO PREDSTAVILO PRAVILNIK

SLOVENIJA IN EKOLOŠKO
KMETIJSTVO

Slovensko ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je pred kratkim predstavilo pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov in živil. Pravilnik določa metode in postopke pridelovanja in predelovanja, a tudi označevanja in pravila za nadzorstvo vseh, ki bi se vključili v ekološki način pridelovanja in vzreje živine.

Zakonsko besedilo tudi zagotavlja določeno varstvo potrošnika. Država namreč jamči za kakovost kmetijskih pridelkov oz. živil, ki bodo na etiketi nosile oznako "ekološki". V ta namen so izdali poseben pravilnik, ki natančno predpisuje način pridelave in predelave. Ministrstvo za kmetijstvo pa bo z javnim razpisom izbralo ustanovo, ki bo pristojna za nadzorstvo pridelave oz. predelave. Pravilnik tudi določa pogoje, ki so potrebni, da si določena kmetija pridobi status "ekološke pridelave". Pri tem se je Slovenija zgledevala po merilih, ki so jih za tak način kme-

tovanja že določile številne druge evropske države. Pravilnik je namreč usklajen s pravnim redom Evropske zveze. V Sloveniji je trenutno približno tisoč ekoloških kmetij, ki na tak način obdelujejo nekaj več kot 3.000 ha površine.

V ANHOVEM
UPOKOJILI 160 DELAVCEV

V Industriji Salonit Anhovo zagotavljajo socialno varnost delavcem, ki so bodisi zboleli z boleznimi, ki jih povzročata azbest, ali pa obstaja možnost, da bodo zboleli. Skladno z zakonom o prepovedi proizvodnje in prometa z azbestnimi izdelki ter o zagotovitvi sredstev za prestrukturiranje azbestne proizvodnje v neazbestno, ki je bil sprejet že v letu 1996, pozneje pa dopolnjen, prizadetim delavcem omogočajo upokojitve pod ugodnimi pogoji. Dolež se je upokojilo že 601 delavec, ki so bili izpostavljeni azbestnemu prahu, nekateri pa so že zboleli.

GLAVNE NOVOSTI IN NAVODILA

DAVORIN DEVETAK

Na nedavnih srečanjih, ki ju je Slovensko deželno gospodarsko združenje posvetilo evru, sta glavne novosti obravnavala ravnateljica Zdruga kraske banke Klavdij Brajnik in SDGZ Vojko Kocjančič. Tu povzemamo navodila, ki so koristna za podjetja. Lastniki trgovin, gostiln in drugih poslovnih obratov so prvi ambasadorji uvedbe novega denarja, ki bodo imeli izredno pomembno in nevhaležno vlogo. Saj bodo morali seznaniti, vse stranke in zlasti starejše z novimi vrednostmi in drugimi vidiki, ki bodo gotovo prav vsem za nekaj časa zakomplicirali vsakdanje življenje.

Vsi na splošno in sami ekonomski operaterji so premalo informirani o vseh, zlasti praktičnih razsežnostih, ki jih vnaša uvedba evra. Po nekaterih raziskavah je okrog 40% Italijanov seznanjenih z "usodnim" datumom, 1. januarjem 2002, ko bomo materialno dobili v bankah in v trgovinah nove kovanice in bankovce. A le 20% ima nekaj pojma o tem in samo 2% je osveščenih o postopkih in pravilih pri zamenjavi ob-

stoječih nacionalnih valut in prevzemu nove. Glavni problemi so psihološke narave: v denarnici ne bomo več imeli 100 tisoč lir, a komaj 51,54 evrov (1 evro = 1,936,27 lir)! Kateri pa so glavni praktični problemi, ki se porajajo?

Sprememba cene: svetuje se azuriranje cen pred novim letom, pri čemer bo treba paziti na zvišanje ali znižanje na stotinko evra: vsak cent velja približno 20 lir, kar na manjših zneskih nekaj pomeni, tako psihološko kot dejansko.

Alternativna plačila. V kolikor bo treba v prehodnem obdobju, do konca februarja, razpolagati v blagajni z dvojno valuto, se trgovcem splača čimveč omejiti poslovanje z gotovino. Svetujemo zato uporabo terminalov POS, sprejemanje plačil s kreditnimi karticami in čim pogostejšo rabo neprekinjene blagajne bank. Gre za dodatno "breme", ki pa prinaša dolgoročno "korist" za operaterja. Manj gotovine v blagajni pomeni manj rizika za morebitne tatvine in rope. Alternativne oblike plačevanja so v severnih in skandinavskih deželah zelo razširjene - preko 90% vseh plačil!

Novi denar. Čeki v evru so že v obtoku: prepozna se jih po različni barvi in ker imajo navedene le evre. Če so na čekovnih obrazcih navedene tudi lire, ti niso veljavni.

V kolikor bo manj bankovcev na razpolago, se predvideva velik porast uporabe kovanec: razmerje bankovci-drobiž 1/4. Nove bankovce (od 20 do 500 evrov) in kovanice (od 1 centa do 2 evrov) bo Banka Italije začela deliti po bankah v decembru. SDGZ bo v sodelovanju z bankami priredilo jeseni informativne tečaje - srečanja za operaterje za prepoznavanje novega denarja.

Prehodno obdobje. Zaenkrat sta predvidena samo dva meseca za vzporedno poslovanje z lirami in evri: od 1. januarja do 28. februarja 2002. V tem času bodo lahko klienti plačevali v lirah, trgovci pa bodo morali vračati ostanek v evrih!

Isto velja za čeke v lirah, ki bodo veljali do omenjenega datuma. Od 1. marca dalje bo treba izdajati in sprejemati čeke le v evrih. V "prehodnem obdobju" se predvideva marsikakšna nevšečnost. Ob združit-

vi obeh Nemčij smo bili priča ponarejanju denarja. Dvojne zaloge drobiža in denarja v blagajnah obratov bodo predstavljale veliko vabo za tatove in roparje, zato bo pametno slediti gornjim nasvetom.

Ostala navodila za podjetja. Ob nakupu registrskih blagaj, tehtnic, računalniških in knjigovodskih programov, ki upoštevajo evro, bo treba urediti druge pomembne in drobne prilagoditve: npr. spremembo zneskov v lirah v pogodbah, ustanovnih aktih, davčnih listinah idr.

SDGZ je z novim letom začelo uvajati izključno evro v vse nove akte. V teku je tudi poskusno vzporedno vodenje knjigovodstva v obeh valutah za vzorčno podjetje.

Predvidena so v jesenskem času razna informativna srečanja in predavanja na to temo.

Člani SDGZ, trgovci, gostinci, obrtniki, profesionalci, druge dejavnosti, so vabljeni, naj opravijo podrobno analizo v svojem podjetju in naj nam posredujejo potrebe za morebitno individualno ali skupno rešitev problemov.

ZELENJAVNE ZDRUŽBE

SMOTRNO IZKORIŠČANJE
POVRŠINE

V starih kmečkih vrtovih pogosto vidimo, kako bujno uspevajo različne povrtnine, dišavnice, cvetje in celo trajnice na so razmerno majhnem prostoru in večkrat navidezno pomešane med seboj. Včasih celo opazimo nekakšen hoteni nered, v smislu, da so različne zelenjave izmenično posejane, tako da pride do združbe različnih rastlin. Vrt dobi na tak način veliko bolj pester videz in je dejansko bolj podoben naravnim razmeram, saj narava sama ne pozna monokulture. Tak način vrtnarjenja sega gotovo že v davnino in je, zlasti za male družinske vrtove, zelo primeren. Na ta način se namreč idealno izkoristi prostor glede na različna rastna obdobja posameznih povrtnin, rastline tudi bolje izkoristijo hranljive snovi v tleh, se vzajemno ščitijo, ker ene odganjajo škodljivce, druge privabljajo koristne žuželke, tretje ugodno vplivajo na okus. V tisočletni praksi so ljudje opazili, da nekatere rastline bolje uspevajo, če so v neposredni bližini ene vrste, povsem širajo pa ob drugi. Na osnovi tega opazovanja so se tudi ustalile nekatere smernice za tak način vrtnarjenja. Pravilo ustvarjanja rastlinskih združb pa velja tudi in zlasti v sadjarstvu, kjer je potrebno pri nekaterih vrstah sadja nujno v nasadu posaditi različne sorte, da se lahko oprasijo. Glede povrtnine pa je primerno, da upoštevamo naslednja pravila. Tako ni priporočljivo posaditi na isto površino različnih sort, ki obenem izkoriščajo isto raven, na primer krompir in čebula. Prav tako ni priporočljivo posejati v neposredno bližino rastlin, ki spadajo k isti družini, npr. peteršilja s koromačem. To je mogoče, le ko gre za različne sorte, ki pa imajo podobne potrebe, npr. solata, zi-

mski radič, rukla. Zelo priporočljivo je posejati na isto površino rastline, ki imajo različno dobo rasti, npr. je priporočljivo, če med paradiznike posadimo letno solato oz. sejemo npr. rdečo redkvice. Ko se bodo paradizniki toliko razvili, da bodo s svojo senco ovirali rast zelenjave, bomo dejansko solato oz. ruklo že zdavnaj spravili. Prav zaradi tega osnovnega pravila pogosto sejemo rastline s krajšo rastno dobo, kot so redkvice, solate, špinata itd. med paradiznik, jajčevce - melancane, čebulo ali kumarice. Pri tem je treba upoštevati čas, ki ga potrebuje vsaka posamezna zelenjava, da se popolnoma razvije. Zelo uspešna je npr. kombinacija čebula-korenje. Čebula ščiti korenček pred strunami

in drugimi zemeljskimi paraziti, korenček pa - vsaj tako trdijo biološki vrtnarji - odganja čebulno muho, ki povzroča veliko škodo na tej povrtnini.

Zelo primerno je, če izmenično sejemo med zahtevnejšo povrtnino stročnice, kot so fižol, grah, bob in druge, ker imajo v koreninskem sistemu encime, ki vežejo dušik iz zraka in ga oddajajo tudi zemlji, tako da se s tem lahko okoristijo tudi druge rastline, ki rasejo ob stročnicah. Po drugi strani pa je tudi res, da ni vsaka zelenjava hvalna za bližino z metuljnicami ali stročnicami in da v tem primeru slabše uspevajo. Zlasti pešajo česen, por in vse vrste čebule, tudi šalotka. Izkušnja kaže, da je najbolj primeren način ta, da sejemo posamezne povrtnine v vrste. Ta način je najbolj praktičen, ker si olajšamo trud pri raznih posegih, npr. pri rahljanju zemlje, pletju in zalivanju. Primerno pa je tudi, če

gredico, na kateri smo npr. sejali korenje, obrobimo s čebulo. Pri tem upoštevamo, da na gredico sejemo rastlino z daljšo rastno dobo.

Uvodoma smo omenili različno cvetje in dišavnice. Tudi glede tega smemo trditi, da je prisotnost dišavnic na vrtu zelo dobrodošla, ker marsikdaj preventivno učinkujejo na dobro zdravstveno stanje povrtnine, kar je vsekakor zaželeno in prav. Podobno velja tudi za nekatere vrste rož. Vsekakor pa tudi drži, da na večjo ali manjšo uspešnost tega načina vrtnarjenja vplivajo tudi različna struktura tal in različna prisotnost raznih elementov v tleh. Vse to vpliva tudi na rast zelenjave. Kdor bo poskusil s tem načinom vrtnarjenja, bo zelo modro ravnal, če si bo sproti beležil razporeditev posejane ali posajene zelenjave in beležil uspešnost tega načina dela.

NOVA FILIALA V SREDIŠČU GRADEŽA

FRIULADRIA SE ŠIRI

V mestnem središču Gradeža je od 14. t.m. dalje operativna nova filiala bančnega zavoda Banca Popolare FriulAdria. Gre za zavod, ki je s svojimi petnajstimi podružnicami zlasti na področju naše dežele - ob obali od Trsta pa vse do Benetk v Ve-

netu - kapilarno prisoten že več desetletij. Sedaj se ta banka lahko ponaša s 152 okenci (od teh je kar 116 v Furlaniji-Juljski krajini). FriulAdria si je tokrat izbrala strateško točko v priljubljenem letoviščarskem kraju na jadranski obali blizu pristanišča in hkrati

ti v samem središču družbenega in gospodarskega življenja Gradeža, ki ga turisti iz države in tujine radi obiskujejo skozi vse leto. Zaradi dolgoletne prisotnosti na obali ima veliko izkušenj s posli v tipično turističnih krajih, še posebno kar se tiče sektorja ribolova in hotelirstva, pa tudi raznoraznih obrti. Od vedno je tudi blizu potrebam družin in mladih. Prizadeva si tudi za ovrednotenje in ohranjanje kulturne dediščine, rada podpira tudi družbeno-kulturne dejavnosti. Pri tem ne moremo ne omeniti znatnega posega te banke pri restavriranju starodavnih mozaikov v oglejski baziliki, ki sta ga financirala prav Banca Popolare FriulAdria in skupina Gruppo IntesaBci. Novi sedež (na sliki), kjer že deluje številčen in kakovosten organik, so uradno odprli v četrtek, 24. t.m.

JADRANJE / REGATA TRST-BRIONI-TRST

ZMAGA VELIKEMU VIHARNIKU

Tržaški pomorski klub Sirena je konec prejšnjega tedna priredil že 16. izvedbo mednarodne regate Trst-Brioni-Trst. Letošnje regate se je udeležilo 14 jadrnic, razporejenih v štiri kategorije: Alfa, Bravo, Delta in Echo/Golf, krmarji in posadke pa so prihajale iz Italije, Slovenije, Hrvaške in Slovaške.

Po pričakovanjih je v skupnem seštevku zmagala znamenita slovenska jadrnica Veliki viharnik krmarja Dušana Puha, ki je tekmovala za portoroški klub Pirat. Puh, ki je zmagal tudi v kategoriji Alfa, bo na nagrajevanju, ki bo v petek, 1. junija, tudi pobral večino ostalih lovorik. Tudi drugo mesto je šlo slovenskemu čolnu, in sicer jadrnici Pozeidon iz Izole, ki jo je krmaril Bruno Antonac. Tretjevrščena jadrnica je bila Mecanostampi, katere krmar je bil

FOTO KROMA

član Sirene Andrej Gregori. Ta jadrnica je zmagala tudi v kategoriji Bravo, medtem ko sta v kategorijah Delta in Echo/Golf zmagali jadrnici Petra in City Express.

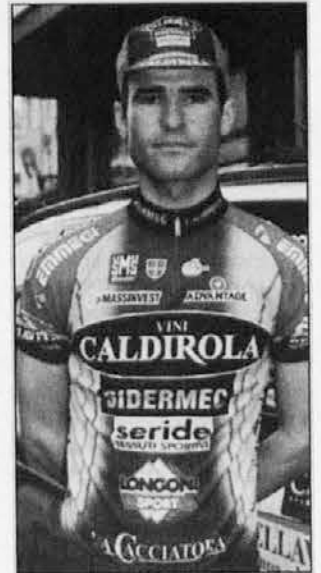
Tekmovalci so s cilja v Barokovljah startali v soboto, 26. t.m., ob 9. uri zjutraj in po pričakovanjih je pihal močan veter, maestral, kar je dalo upati, da se bo letošnja regata zaključila prej kot izvedbe iz prejšnjih let. In res, jadrnice so že v prvih popoldanskih urah obkrožile bojo pri Brionih, na povratni poti proti Trstu pa jih je zajelo brezvetrje oz. bonaca, tako da se je tekmovalje zavleklo. Skozi cilj je prišlo osem od štirinajstih jadrnic. Med jadrnicami, ki niso priplule do cilja, je bila tudi Petra, ki pa je vseeno zmagala v svoji kategoriji, zahvaljujoč se novostim v pravilniku, po katerih se v primeru brezvetrja upošteva vrstni red pri obratu pred Brioni, v kategoriji Petre (Delta) pa ni priplula na cilj nobena jadrnica.

KOLESARSTVO / GIRO PRESTOPIL DRŽAVNE MEJE

ODLIČNI SLOVENSKI KOLESARJI

Ko zaključujemo redakcijo, še ni znano, kdo je zmagal na včerajšnji etapi krožnega kolesarskega tekmovanja po Italiji, ki ga poznamo pod imenom Giro d'Italia in je druga najuglednejša kolesarska tekma na etape na svetu, saj je Giro takoj po francoskem Touru najprestižnejša lovorika za poklicne kolesarje. Včerašnja etapa se je namreč končala v Gorici.

Za nas je letošnji Giro še toliko bolj zanimiv, ker je prišlo to kolesarsko tekmovanje za dva dni v našo deželo in Slovenijo, in sicer že v torek, 29. maja, ko je bila etapa od kraja Lido di Jesolo do Ljubljane, in naslednji dan, v sredo, ko so kolesarji prišli v Gorico in tako tudi oni počastili tisočletnico. Letošnji, že 84. Giro, je zanimiv tudi zato, ker na njem sodeluje kar šest slovenskih poklicnih kolesarjev v različnih moštvih. Pred dnevi je Andrej Hauptman (na sliki)

na Giru največ doslej, kar je lepo priznanje za slovensko kolesarsko zvezo in slovenski šport sploh.

Seveda je v naših krajih veljalo največje zanimanje za enajsto etapo Gira, ki je imela v sredo, 30. t.m., start na Bledu ob 12. uri, nakar je dirka vodila kolesarje po slikoviti poti na Predel in v Trento, nato po Soški dolini do Nove Gorice, kjer je bil leteči cilj pred igralnico Perla, ki je tudi eden od večjih sponzorjev gostovanja Gira v Sloveniji. Zanimivost enajste etape te dirke je bila tudi v tem, da so kolesarji dvakrat prestopili državno mejo, in to v Rožni dolini in kasneje na mejnem prehodu v Škabrijelovi ulici. Obe Gorici sta bili tako vsaj ob tej priložnosti povezani, kot nista bili še nikdar v letu obhajanja tisočletnice prve dokumentirane omembe Gorice.

15

ČETRTEK, 31. MAJA 2001

V SOBOTO V PORDENONU

ZLATI OREL MATEJI BOGATEC

V soboto, 26. t.m., so v deželni dvorani v Pordenonu podelili t.i. športne orle. Gre za tradicionalna priznanja, ki jih že več desetletij podeljujejo uprava dežele Furlanije-Juljske krajinne, deželna sekcija italijanskega olimpijskega komiteja CONI in športni časnikarji. Orle je letos prejelo kar 230 športnikov iz F-Jk za uspehe v letu 2000, poleg tega pa sta priznanji prejela tudi zaslužna športna delavca Giuseppe Lo Duca (predsednik tržaškega rokometnega kluba Coop Essepiu', ki je prav-

kar postal državni prvak) in Roberto Furlan, posebnega priznanja pa je bil deležen selektor italijanske sabljaške reprezentance Andrea Magro.

Športni orli se delijo na štiri kategorije: zlatega orla prejmejo tisti, ki so osvojili kak svetovni naslov, srebrnega tisti, ki so osvojili evropskega, bronastega atleti, ki so zmagali državni naslov, belega orla pa športniki veterani. V vseh teh štirih kategorijah pa so bili na sobotnem pordenonskem nagrajevanju prisotni tudi številni slovenski športni-

ki in športnice. Tako je zlatega orla prejela rolkarica kriške Mladine Mateja Bogatec, ki je lani osvojila svetovni naslov v patrolnem teku na svetovnem prvenstvu na Nizozemskem. Srebrnega orla je prejela kotalkarica openskega Poleta Tanja Romano, ki je lani postala evropska prvakinja. Številni člani naših društev so lani postali državni prvaki in so tako dobili bronastega orla: atletinji Biserka Cesar in Veronika Sancin, rolkarji Ana Košuta, Alexander Tretiač, Eros Sullini, Ivan Kerpan, Lorenzo Schirra, Mateja Paulina in Meri Perti, pingpongašiči Daša Bresciani in Martina Milič in jadrlec Jaro Furlani. V okviru kategorije veterani pa sta belega orla prejeli Silvana Vesnaver in Sonja Milič.

POTOPIS

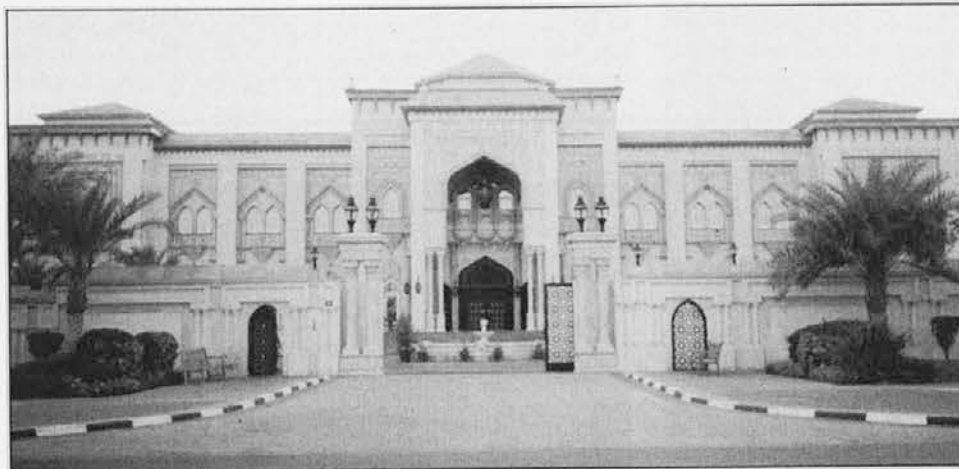
DUBAI, MESTO UDOBJA (6)

KLARA KRAPEŽ

Ko imate v Združenih arabskih emiratih priložnosti preživeti nekaj dni v gorovju, se vam vsak obisk novega mesta zdi kot spoznavanje dežele na nov način. Tihota hribovja je pravo nasprotje mestnih naselbin, ki kar vrejo od človeškega vrveža. In čeprav se zdi, da mesta v tej državi nikoli zares ne "zaspijo" v večernih urah, ko se sonce potopi v morje, je tovrstno mrgolenje ljudi tisto, ki dodaja značaj tej pokrajini.

Dubai je kraj, kjer se je sila lahko živeti. Sodobno življenje ponuja veliko vsakdanjega udobja. V nasprotju s sosednjo Saudsko Arabijo je v tej državi ženskam dovoljeno voziti avtomobile in tudi sicer so enakopravne moškimi. Še vedno pa se vam bo zgodilo, da boste, recimo, na plaži, videli arabsko žensko, ki se v morju kopa popolnoma oblečena. Islam je pač še vedno prisoten.

Drugače pa je Dubai mesto udobja. Izjemno velike družinske hiše so me popolnoma presenetile; ne le po videzu, ampak tudi po arhitekturi in urejenosti okolice. Prvo, na kar pomisliš, ko zagledaš te hiše, je prostornost. V Evropi so lastniki takšnih hiš zagotovo pripadniki najbogatejših slojev, v Du-

Povprečna družinska "hišica" pripadnikov srednjega sloja

baiu pa si običajno družinsko hišo lahko privoščijo še par, ki po zasluhu sodi v srednji razred. Nič nenavadnega ni torej, da na primer štiri ali šestčlanska družina živi v vili, katere površina meri do nekaj sto kvadratnih metrov prostora. Preden sem se odpravljala na počitnice v to državo, sem v enem izmed turističnih vodnikov prebrala, da je življenje ženskam v Dubaju zelo prijazno, saj si običajna družina privoščijo vsaj dva do tri hišne pomočnike, tolikšnega udobja pa vendarle nisem pričakovala.

V državi velja, da morajo imeti vsi, ki opravljajo kakšen-

koli posel, dovoljenje za to. Tu ne poznajo t.i. sive ekonomije, in država tako lahko za vsakega zaposlenega zagotovi vsaj osnovno zdravstveno in socialno zavarovanje. To pa je nujno potrebno glede na dejstvo, da v Združenih arabskih emiratih zaposlitev išče veliko številno priseljencev iz Pakistana, Indije, Filipinov in Kitajske, ki sem prihajajo v želji po boljšem življenju. Kot tujemu opazovalcu se mi je vendarle občasnno zazdelo, da jim tudi tu ni ravno z rožicami postlano, čeprav denar, ki ga zaslužijo, v njihovi domovini velja kar za malo bogastvo.

Ena pomembnejših stvari, ki jih boste v Dubaju še kako uporabljali, so zagotovo klimatske naprave. Predvsem v poletnih časih so nepogrešljive, saj se najvišje temperature povzpnejo tja do 50 stopinj Celzija; kar je še bolj presenetljivo za tujca, da boste v zaprtih prostorih dobesedno videli vlogo, ki včasih znaša tudi do 100%. Zaradi tega je klimatska naprava skorajda obvezna, ker se v nasprotnem primeru lahko zgodi, da boste v zaprtih prostorih dobesedno videli vlogo, ki polzi po stenah. S sodobno tehnologijo si je uporabo klimatskih naprav lahko predstavljati, nekaj drugega pa je, kako

so tovrstno težavo reševali v davnih časih. Prebivalci tega področja so za hlajenje hiš in drugih prostorov uporabljali t.i. vetrne stolpe - arabsko imenovane *barajeel*, katerih obliko še danes lahko vidite v nekaterih delih mesta, njihova preprosta arhitektura pa je dosegala izjemne učinke. V stolpu pravokotne oblike so v obliki črke X napeli platno ali sezidali zidove (odvisno pač od tega, ali je bila osnova lesen ali zidan stolp), v katere se je ujel veter, ki je običajno pihal z morja. Tako hladen zrak pa je nato "padal" do pritličja hiše in hladil prostore.

Barajeel lahko še danes vidite in preizkusite v stavbi, ki je spremenjena v umetnostno galerijo. Stoji v delu mesta, ki se imenuje Bastakiya. To je eden najstarejših delov Dubaja, katerega nastanek sodi v leto 1900, ko so se tu začeli naselejati trgovci iz južnega Irana. Tudi zato si mestne oblasti prizadevajo, da bi območje popolnoma rekonstruirale in ga dolgoročno spremenile v območje za pešce z več kot 50 stavbami, projekt pa naj bi bil v celoti zaključen do leta 2004. Poleg umetnostne galerije naj bi tu turistom ponudili še ogled muzejev, kulturnega centra in različnih restavracij.

Še zdaj pa se je v davne čase mogoče preseliti z obiskom etnološke vasi in ribiške vasi, ki ju boste našli v Al Sindaghi blizu enako imenovanega tu-

Učinkovita klimatska naprava

nela, nedaleč stran od zaključka mestnega kanala. Obisk tega kraja vam bo pomagal, da si boste lažje predstavljali tradicionalno kulturno in vsakdanje življenje Arabcev tega območja. Tu boste izvedeli, da je bil Dubai od nekdanj znan po pridobivanju biserov; če ne boste imeli časa za odhod v puščavo, boste že tu lahko videli, kakšno je življenje beduinov, preizkusili se boste v jahanju kamel, oslov in ponijev, prav tako pa si boste lahko ogledali tudi nekdanjo palačo šejka Saida Al Maktouma, katerega družina vlada emiratu Dubai.

DALJE

OB SKORAJSNJI 25-LETNICI SOVODENJSKE SEKCIJE KRVODAJALCEV

RAZGIBANO OB PLEMENITI DEJAVNOSTI

HARJET DORNIK

Odkar so novembra 1999 sovodenjski krvodajalci otvorili svoj novi sedež v postavni domačiji društva Skala, ki jo gabrski člani temeljito obnavljajo, se je plemenita dejavnost krvodajalstva med občani še bolj utrdila. Lepo urejena soba krvodajalcev s pridihom stare hiše, umirajočim pogledom na velika drevesa ob cesti in okolico, hrani po stenah razobešena številna znamenja prijateljskih stikov in vezi, v predalih pa skrbno zbrane slike in podatke o skoraj petindvajsetletni dejavnosti te pomembne krvodajalske celice. Najbolj dragoceni so seveda tisti, ki pričajo o darovanjih krvi posameznih članov, o teh drobnih klicih dobrote in ljubezni do nepoznanega sočloveka, ki so tolikokrat našli pri sovodenjskih občanah odprto in pripravljeno srce.

Predsednik in tajnica s ponosom pokažeta na število članov. "Od začetkov leta 1977 do danes je 219 vpisanih članov. Od teh je kar 105 aktivnih, to je takih, ki darujejo kri vsaj vsako drugo leto do štirikrat letno. Ostali so častni in podporni člani. Od zadnjega občnega zbora se je sekcija pomladila, pravi predsednik Branko. V sedanjem razširjenem odboru je skupina mlajših darovalcev, ki skrbijo samo za to, da pridobivajo nove člane. Za ostale organizacijske potrebe sekcije poskrbimo mi starejši. Vsak od te skupine ima torej nalogo, da poišče in privabi po enega mladega in ga osebno spremlja na center za odvzem krvi. Namesto običajne propagande smo izbrali osebni stik. To je edini praktični in najučinkovitejši način, ki je prinesel veliko skupino novih krvodajalcev". Tajnica Marinka skrbno prelista papirje in potrdi. "Imamo kar štirideset novih mladih, ki so aktivni redni člani in darujejo kri vsaj enkrat na dve leti. Dva od krvodajalcev pa darujeta plazmo kar vsak mesec, to je danes mogoče. V lanskem letu

Baklada na Vrhu sv. Mihaela, ki jo je za onkološko središče v Avianu organizirala sovodenjska sekcija krvodajalcev, je bila priložnost, da smo se podrobneje pomenili o zadnjem delovanju tega pomembnega humanitarnega društva na Goriškem. Na pogovor o delu, načrtih in kakovostnem razvoju pri sekciji sta prijazno pristala že zgodovinski predsednik Branko Černic (na sliki drugi z leve) in delavna tajnica Marinka Batič (druga z desne), katerima se prisrčno zahvaljujemo.

je bilo skupno 146 dajatev, to pomeni, da se je darovanje krvi povečalo za 50%".

Sovodenjski krvodajalci vedro snujejo naprej. "Decembra smo imeli srečanje z nekaterimi člani, pripoveduje predsednik, da bi ustanovili krvodajalsko sekcijo tudi v Števerjanu. Ker je za ustanovitev nove sekcije potrebnih vsaj trideset članov, se je skupina petih briških krvodajalcev zaenkrat priključila naši sekciji. Ko bodo ustanovili svojo v Števerjanu, jim bomo vrnili dokumentacijo. V briškem delu namreč nameravajo ustanoviti sekcijo, ki bi zajela ves desni breg Soče, to je Števerjan, Štmaver, Oslavje, Pevmo in Podgoro, podobno kot mi združujemo ljudi iz celotne naše občine in še nekatero Slovence iz Štandreža".

Zanimalo nas je, kako se sovodenjska sekcija vključuje v goriško krvodajalsko organizacijo in koliko potreb po krvi uspe kriti goriško združenje. Odgovor je bil zanimiv. "Mi smo ena od šestnajstih goriških krvodajalskih celic. Darovana kri goriških sekcij krije vse goriške potrebe, z izjemo lanskega leta; to so zlasti potrebe na kirurškem oddelku. Ne samo, kri oddajajo tudi naprej, največ v Trst, kjer je krvodajalstvo zelo slabo organizirano, zadnje čase pa gre kri tudi v Videm na oddelek za presajanje organov. Vsaka presaditev zahteva neverjetno veliko količino krvi, na desetine litrov. Največ je gre za presaditev jeter."

Za podrobnejši opis kulturnega in razvedrilnega delovanja sekcije spet prevzame be-

sedo tajnica Marinka. "Naš glavni praznik je Dan krvodajalcev. Zadnjič je bil v Gabrjah novembra 1999 ob otvoritvi sedeža. Letos bomo namesto praznika imeli družabni večer. Za prihodnji praznik bomo počakali na 25-letnico ustanovitve sovodenjske sekcije. Na teh praznikih, ko je tudi maša in kulturni program, podeljujemo priznanja. Najprej jih prejmejo tisti, ki so vsaj desetkrat darovali kri. Poleg priznanja prejmejo še bronasto medaljo vsi zaslužni krvodajalci, ki so darovali kri dvajsetkrat, srebrno medaljo petinšestdesetkrat, zlato pa petdesetkrat. Posebnega priznanja za petinšestdesetkrat darovano kri verjetno ne bomo podelili, naš krvodajalec Ludvik pa je s svojimi šestdesetimi darovanji temu zelo

blizu. Na praznik vedno povabimo tudi druge goriške sekcije in vse, s katerimi smo pobrateni: iz Škofje Loke, Ajdovščine, Ilirske Bistrice, Nove Gorice, tudi iz Ljubljane in prijatelje iz Centra za vzgojo invalidne mladine v Vipavi".

Seveda to ni edina prireditelja krvodajalcev, saj je društvo znano tudi po predavanjih. "Predavanja priredimo vedno v sodelovanju s kakim sovodenjskim društvom; pravzaprav smo edini, ki krijemo celotno področje občine. Lani smo sodelovali z društvom Skala pri organizaciji predavanja *Ne bojmo se staranja*. Na njem je dr. Metka Jug govorila o meni in osteoporozi. Priredili smo še zahtevni dvajseturni tečaj prve pomoči, predavatelj so prišli od Rdečega križa Slovenije. Omogočili smo tudi predavanja na nižji srednji šoli I. Trinko: o krvodajalstvu so spregovorili zdravniki Rdečega križa iz Ajdovščine, o spolni vzgoji pa dr. Metka Jug. Dijaki so bili deležni tudi krajšega dveurnega tečaja prve pomoči.

Zelo lepo je bilo, ko je Zelenci križ iz Škofje Loke omogočil nam in desetim mladim obisk transfuzijskega oddelka v Kliničnem centru v Ljubljani. Zanimivo srečanje smo krvodajalci in primarij imeli tudi z vodjo Transfuzije v čezmejni bolnici dr. Janko Zavadlav, ki nam je prikazala nov način odvzema krvi, pri katerem s pomočjo nove aparature sprotno ločujejo posamezne krvne sestavine. Odvzem običajne količine krvi traja s tem postopkom več, pol drugo uro, je pa bolj kvaliteten, saj je mogoče takoj ločiti krvne dele ali krvodajalcu odvzeti le eno sestavino."

Ko govorimo o sovodenjskih krvodajalcih, ne moremo mimo družabnih trenutkov. "Odkar so pristopile mlade sile, je tudi več organizacije zabavne strani, se zasmee predsednik. Skupno z goriškimi upokojenci smo lani odšli na izlet k Plitvičkim jezerom in na otok Rab. Letos pa smo izpelja-

li izlet po Dalmaciji s trajektom do Dubrovnika. Prirejamo tudi izlete v naravo, ki pa so bolj prosti: hribolazci se lahko povzpnejo više, ostali pa gredo na lažji sprehod. Lani smo skupno z upokojenci šli na Sv. Višarje, letos pa bosta na vrsti Sinji vrh nad Ajdovščino in izvir Hublja z enourno poučno potjo." Naštevjanja ni še konec, kot da društvo res kipi od novega mladostnega zagona. "Lani smo priredili tudi tečaj cvetličnih kompozicij, na katerem smo izdelovali adventni venec in božične sestave, letos pa smo velikonočne", še pripomni tajnica Marinka.

"Naše delovanje omogočajo prostovoljni prispevki vseh občanov, občinske uprave, bank in darovi namesto cvetja na grob, po novem zakonu pa dobimo tudi prispevek od vsakega darovanja krvi. V vseh 25 letih nismo nikdar ostali brez denarja, niti takrat ne, ko smo obnavljali sedež", se zasmee predsednik.

Nazadnje smo še povprašali, ali so bili zadovoljni z letošnjo baklado. "Za letošnjo tretjo baklado, ki je potekala na Vrhu v soboto, 19. t.m., smo se povezali z društvom Danica. Prispevki so šli za hospice v onkološkem centru v Via di Natale v Avianu, kjer nudijo obolelim bolniško in zdravstveno oskrbo ter stanovanje (na sliki: dr. Simon Špacapan z direktorico uprave in štirimi odborniki sekcije). Letos so ženske tudi spekle pecivo in ga prodajale. Sodelovala je godba na pihala iz Pierisa. Baklade se je udeležilo kakih 300 ljudi. Z uspehom smo seveda zadovoljni."

Pa še misel za sklep pogovora. "Najbolj važno je, da lepo sodelujemo z vsemi kulturno-prosvetnimi in športnimi društvi v občini. Ne pride do nobenih razlik, uspelo nam je sodelovati z vsemi in sodelujemo zelo lepo", je preprosto in nasmejeno zaključil pogovor predsednik Branko Černic.

POSEBNA POZORNOST NARAVOVARSTVENI VZGOJI ŠOLARJEV

TRIGLAVSKI NARODNI PARK PRAZNUJE

MIRAN MIHELIC

V Trenti, Bohinju in Radovni so ob 20. obletnici sprejetja Zakona o Triglavskem narodnem parku in Evropskem dnevu parkov pripravili več proslav v organizaciji TNP-ja in ob sodelovanju občin, v katere sega ta park. To leto je ob enem 40 let od njegove razglasitve v Dolini Triglavskih jezer. Ob tej priložnosti so se spomnili dr. Albina Belarja, naravoslovca, seizmologa, ki je dal prvo pobudo o ustanovitvi TNP-ja že v letih 1906-1908.

Praznovanje obeh obletnic slovenskega narodnega parka je poleg slavlja obsegalo tudi strokovne sestanke, ogleda zanimivih bivanjskih, gospodarskih in tehničnih objektov iz tistega časa, kot so železnica v Bohinju, značilne domačije,

strokovno vodenje po naravnih znamenitostih, "zažig" oglarske Kope itd.

V Trenti zadnja leta tudi sicer organizirajo dan TNP in že tretje leto tradicionalno srečanje osnovnošolcev iz občin, v katere ta sega. Šolarjem četrtil razredov so letos pripravili "Dan odprtih vrat ob Belarjevem naravoslovnem dnevu". Šolarje, časnikarje in druge vabljene so peljali po obnovljeni Soški poti do Doma Trente, kjer so odprli razstavo o dr. Belarju in razstavo otroških izdelkov na teme pravljic iz Julijskih Alp. Šolarji iz Bovca in Jesenic pa so pripravili glasbeni kulturni program. Ob odprtju obeh razstav je direktor TNP-ja Janez Bizjak spregovoril o prazniku, o vzpostavitvi stikov z ameriškimi potomci dr. Belarja pa dr. Janez

Lapajne, slovenski seizmolog, torej strokovni kolega dr. Belarja. Dr. Albin Belar se je izselil v ZDA po prvi svetovni vojni in se kot strokovnjak uveljavil tudi tam. Njegov sin je v ZDA znan na področju elektrotehniških znanosti. Znanstveno tradicijo nadaljujeta tudi Belarjevi vnukinji, ki sta gostovali te dni v domovini njunega deda. Ker je dr. Lapajne tudi slikar, jima je ob slovesnosti v Trenti poklonil svojo umetniško sliko, kjer je upodobil njunega deda. Kot rečeno, se je vse to dogajalo zlasti pred očmi šolarjev, ki so bili s strani parka deležni posebne pozornosti. Še posebno veseli so bili tisti, ki so prejeli nagrade za svojo ustvarjalnost.

Pri teh stvareh pa ni tako nepomembno, kako sebe in učence na to pripravijo pedagogi.

Planinski pisatelj dr. France Avčin, ki je prav tako veliko naredil za sprejetje omenjenega zakona pred dvajsetimi in štiridesetimi leti, je mladino sicer imenoval "mladino sveta", to da vedno je govoril, da ni sama kriva, če je ne vzgajamo dovolj v tradicionalnih vrednotah, če ne pozna dovolj zgodovine in značilnosti lokalne zgodovine,

običajev, duhovnega bistva in o motivacijah prednikov, da so zdržali v relativno težjih razmerah gorate, nerodovitne, za dnevno delovno migracijo preveč oddaljene pokrajine...; da so ohranili ljudsko godbo, petje, noše, kot dragocenost vsaj v zavesti. Poten ne bi bilo zadrževati, če je treba naenkrat zapeti nekaj iz domače doline, regije.

Le s tem predstavijo sebe in ohranjajo samozavest. S posnemanjem popularne glasbe za vsakogar in od koderkoli gotovo ni mogoče narediti vtisa svetovljanstva, naprednosti in liberalnosti. Še najmanj pa to sodi in ne prispeva k predstavitvi in ohranjanju avtohtone kulture v parku.